

Kursusmateriale

En guide til brug af Forumteater og digitale medier

Støttet af

Lifelong Learning Programme

Indhold

4	Udviklingen af Forumteater
4	Augusto Boal – Manden bag Forumteater
5	Hvorfor Forum Teatre projektet?
6	Teoretiske overvejelser vedrørende vejledning og læring
6	Forumteaters struktur og forløb
9	Opvarmningsøvelser
11	Værdiøvelser
13	Jokerens rolle
15	Husk på!
15	Opbygning af scenen
16	Retningslinier og principper for forumteater
16	Andre forumteater-teknikker
17	Digitale medier i forumteater
17	Video-baseret læring og refleksion
18	Forumteaters faser gentænkes digitalt
18	Anvendelsen af digitale medier
19	Digitale øvelser
20	Praktiske overvejelser over et digitalt forumteater-forløb
22	Etiske og lovgivningsmæssige overvejelser
22	Projektets anbefalinger
25	Ordbog
26	Litteraturliste
26	Supplerende litteratur
28	Appendix I: Forslag til scenarier
30	Appendix II: Manual til brug af YouTube
54	Appendix III: Blog Manual
68	Appendix IV: Manual til YouTube på mobilen
68	Send et billede
69	Optag en video
69	Send flere filer i en mail
70	Send en video

Udviklingen af Forumteater

“På scenen oplever skuespillere passioner og følelser ligesom vi gør i det virkelige liv. Og vi, i det virkelige liv, udtrykker ideer og følelser gennem dialog, bevægelser og stemmeføring, præcis ligesom skuespillere. Der er dog én forskel: skuespilleren på scenen er bevidst om at bruge teatersprog, hvorimod vi bruger sprog uden denne bevidsthed (hvilket er grunden til vi ikke er så gode til at bruge det). (Boal 1997)”

Forumteater er en teatermetode udviklet af den brasilianske teatermand Augusto Boal (1931-2009), som en del af det han kaldte De Undertryktes Teater. Metoden er baseret på bogen ”De undertryktes pædagogik” (1973), af den brasilianske underviser og forfatter Paulo Freire (1921-1997).

I traditionelt teater får tilskuerne normalt ikke lov til at give udtryk for deres holdning, hvilket Boal synes er undertrykkende over for publikum. Boal søger derfor gennem sin metode at forvandle tilskuerne (på engelsk Spectators) til aktive deltagere (på engelsk Spect-Actors) med mulighed for indflydelse på den forestilling, de ser foran sig.

I Boals Forumteater tages uløste problemstillinger under behandling. Tilskuerne inviteres til at foreslå løsninger og selv være med til at afprøve disse på scenen. Forestillingen er som regel en kort scene, hvori en person på den ene eller anden måde udsættes for dårlig behandling eller en stor udfordring. Undervejs kan tilskuerne stoppe forestillingen. Den, der stopper forestillingen, træder ind på scenen, erstatter en af skuespillerne og præsenterer sin løsning på den fremførte problemstilling. Problemstillingen kan være opfundet til lejligheden, men kan også være et virkeligt problem, som en af tilskuerne har budt ind med på forhånd. I kraft af deres aktive deltagelse i forestillingen får tilskuerne mulighed for at leve sig ind i problemstillingen og den foreslåede løsning.

Augusto Boal – Manden bag Forumteater

Augusto Boal (16. marts 1931 – 2. maj 2009) var en brasiliansk teaterinstruktør, forfatter og politiker. Han udviklede ”De Undertryktes Teater” (Theatre of the Oppressed), en teaterform, der oprindeligt blev benyttet af revolutionære folkeoplysningsgrupper. Boal var fra 1993 til 1997 byrådsmedlem i Rio de Janeiro og udviklede i den periode ”Det Lovgivende Teater” (Legislative Theatre). (Fra Wikipedia).

I 1956, umiddelbart efter at have færdiggjort sine studier som kemiingeniør og i Teatervidenskab ved Columbia University i New York (USA), arbejdede han som teaterinstruktør ved Arena Teatret i São Paulo. Her begyndte han at udvikle nye teaterformer, særligt med fokus på at øge den politiske og sociale bevidsthed hos de brede folkelige masser (Liberation Theatre). På det tidspunkt havde Brasilien i en lang periode været under militært diktatur. Boal repræsenterede venstreorienterede synspunkter og blev derfor opfattet som en trussel mod det brasilianske militærregime. Dette resulterede i, at han blev anholdt, udsat for tortur og derefter sendt i eksil i Argentina. Det var under dette eksil, han bl.a. udgav sin bog ”De Undertryktes Teater” (1973).

Boal rejste rundt i Sydamerika og arbejdede med folk i fattige befolkningsområder og lokalsamfund. Temaerne for arbejdet var "konflikter", såsom borgerkrig og marginalisering af grupper grundet manglende opmærksomhed fra magthaverne. Disse oplevelser styrkede hans tro på, at kun de undertrykte selv kan befri de undertrykte. Det var også i denne periode, at han udviklede forumteatermetoden. I sin reneste form er både skuespillere og tilskuere (spect-actors) individer, so er ofre for undertrykkelse. Det er derfor, at de har mulighed for at udvikle og tilbyde alternative løsninger – de har selv stiftet bekendtskab med undertrykkelse. Boal vendte tilbage til Brasilien i midten af 1980'erne, og fortsatte sit arbejde med undertrykte. Gennem teaterproduktioner præsenterede han dem for emner, som de kendte fra deres egen hverdag. Særligt menneskerettigheder interesserede Boal, ligesom beskyttelse af ofre for forbrydelser og vidner, fængselsindsattes rettigheder og folk, der levede i slumområder. Han ønskede at inspirere de undertrykte til at bekæmpe race- og klassemæssige uligheder – og initiativet skulle komme fra folk selv. Derfor omtales Boals metode ofte som en politisk motiveret teaterform.

Under sit eksil boede Boal også i Frankrig i lange perioder. I den periode instruerede han skuespil og afholdt foredrag og workshops om sine metoder rundt om i Europa. I Latinamerika var tilskuerne som regel en lille og ensartet gruppe, det være sig arbejdere fra en fabrik, beboerne i et bestemt kvarter, en kirkemenighed eller studerende på et universitet. I Europa derimod arrangerede han seminarer og forestillinger for store grupper, der ikke kendte hinanden på forhånd. I Latinamerika afviklede han forumteater-forløbene i workshops, mens han i Europa i højere grad afviklede dem som forestillinger. På den måde blev det til en videreudvikling af forumteater-metoden, der passede bedre til europæiske forhold, hvor undertrykkelsen havde en anden form og ikke nødvendigvis var personlig. Trods de anderledes forhold i Europa opnåede Boal også positive resultater der. (Fra Wikipedia).

Boals teorier er gennem tiden med succes blevet tilpasset behovene hos mange forskellige udstødte grupper, bl.a. hjemløse, fængselsindsatte og unge lovovertrædere. Forumteater-teknikker er også blevet brugt som metode i erhvervslivet og det offentlige, samt inden for uddannelsesområdet, f.eks. i forhold til unge.

Hvorfor Forum Teatre projektet?

Forumteater-projektet, Actrise, henter sin inspiration i Boals forumteater og den måde, det tidligere har været anvendt til at håndtere konflikter og dilemmaer af kulturel og samfundsmæssig karakter. Målet er at udvikle og tilpasse metoden, så den kan bruges af vejledere, lærere, mentorer og andre fagfolk, der arbejder med unge, som har brug for afklaring om uddannelse og karrieremuligheder.

Skal målet, om at flere unge gennemfører en ungdomsuddannelse, nås, er det vigtigt at udvide disse fagfolks kompetencer. Eksempelvis i form af at bruge inddragende og aktiverende teater som alternativ eller supplement til den traditionelle vejledning. Og at kunne udbygge dette med nye digitale redskaber som videooptagelser, sociale onlinetjenester og mobiltelefoner. Redskaber der allerede bruges meget af de unge og derfor er relevante at bruge i kommunikationen med dem.

Projektet er inspireret af det EU Minerva finansierede projekt, Act & Change (www.actandchange.eu), som brugte forumteater-metoden til at fremme kulturel forståelse. Minerva projektet rettede sig mod en mere akademisk gruppe og introducerede metoden på højere læreranstalter. Forumteater-projektet stiler mod at introducere metoden til grupper af fagfolk, der arbejder med unge. Tilgangen til metoden vil være proces- og praksisorienteret, for at gøre det så enkelt som mulig for folk uden teaterbaggrund at anvende den.

Projektet er inspireret af forskellige former for anvendelser af forumteater. Derfor arbejdes der ud fra en tilpasning af Boals metoder og ideer. Kulturen og den sociale kontekst i de europæiske lande er en anden end den, der var i Sydamerika på Boals tid. Den undertrykkelse, som unge i Europa oplever, er for det meste ikke i form af kriminalitet, krænkelse af menneskerettigheder eller politisk undertrykkelse. Den "undertrykkelse", de møder, er derimod knyttet til deres hverdag i form af f.eks. mobning, deres familiesituation, etnisk baggrund osv. Derfor faciliterer dette projekt ikke et oprør eller en ændring af samfundet. Målet er at skabe mulighed for afklaring og at opbygge et "sikkert rum" for de unge, hvor de kan udtrykke og arbejde med deres overvejelser, bekymringer, frygt og tanker, således at der er større sandsynlighed for, at de påbegynder og afslutter en uddannelse.

Forumteater-projektet er støttet af EU-LLP (Leonardo da Vinci Transfer of Innovation sub-program), og er et partnerskab mellem:

- VIFIN (Videnscenter for Integration), Vejle Kommune, Danmark (Koordinator)
- UU Vejle – Uddannelsesvejledning i Vejle, Danmark
- HUMAK University of Applied Sciences, Finland
- LBHF - London Borough of Hammersmith and Fulham education business partnership, United Kingdom

Teoretiske overvejelser vedrørende vejledning og læring

Den pædagogiske tilgang til dette projekt er inspireret af kognitive, sociale og eksistentielle teorier om læring. Mennesker lærer alene, de lærer sammen med andre, og de tilegner sig den viden og de færdigheder, der er meningsfulde for dem (f.eks. Bo-Kristensen 2004a). Det gælder alle fag og emner. Læring involverer kognitive processer. Den er kollaborativ og situationel, når studerende lærer sammen med andre (f.eks. Lave et al 1998); Læring involverer eksistentielle processer, dvs. spørgsmål om mening og meningsfuldhed (f.eks. Jarvis 2006). Det er en kunst at få de tre perspektiver til at spille sammen, så de kan støtte læringen optimalt.

For mange undervisere er det kognitive perspektiv flagskibet i deres refleksioner over læring og undervisning. Hvad er de kognitive processer, som skaber grundlag for læring og de undervisningsaktiviteter, der kan støtte læringen? Et svar er, at de giver underviseren viden om det kognitive perspektiv på læring, og dermed viden om, hvordan læringsaktiviteter i et e- eller m-læringsmateriale kan designes, således at det vil have den nødvendige didaktiske kvalitet.

Forskning med udgangspunkt i et kognitivt syn på sprogtiltagelse opstiller forskellige modeller til forståelse af den kognitive læringsproces: Informations- og systemteori-baserede, hermeneutisk baserede og fænomenologisk baserede. Modellerne har 3 fælles centrale processer:

- Forforståelse
- Opmærksomhed
- Anvendelse

Forforståelse vedrører den viden, de færdigheder og værdier, hvorpå den lærende baserer sin læring. Opmærksomhed trækker på forskning om perception og bevidsthed og er en forudsætning for læring (Schmidt 1990). Anvendelse er et begreb, der kommer fra undersøgelser af hukommelsen, og som peger på, at vi er nødt til at anvende og dermed bearbejde viden fra korttidshukommelsen for at kunne lagre den (integrere) den i langtidshukommelsen.

Disse kognitive overvejelser kan og bør kobles med kollaborative og eksistentielle overvejelser over, hvordan en undervisning og læring kan tilrettelægges.

Man kan sige, at den unge gennemgår en læreproces i UU-vejledningsforløbet. Der sker en læring – en afklaring og udvikling. Det er en proces, som forumteater koblet med digitale medier støtter. Forumteatermetoden giver gruppen mulighed for at undersøge dilemmaer, afprøve forskellige løsninger og se konsekvenserne af valg og handlinger. Metoden giver eleven mulighed for at undersøge sine spørgsmål, vanskeligheder og dilemmaer sammen med venner eller klassekammerater, eller som del af en større gruppe.

Materialet introducerer basisprincipperne for forumteater og foreslår måder at anvende dem i en professionel sammenhæng med unge mennesker. Det introducerer desuden digitale medier, som kan støtte de kognitive, kollaborative og eksistentielle processer, som er nødvendige i den unges vejledningsforløb.

Forumteaters struktur og forløb

I dette afsnit vil forskellige elementer i gennemførelsen af forumteater (eller forumspil) blive præsenteret mere detaljeret med tips og instruktioner til jokeren (facilitatoren) (se endvidere Jokerens rolle side 13).

I forumteaters reneste form spiller en gruppe skuespillere en indøvet scene med et dilemma, som publikum efterfølgende inviteres til at deltage i. Et alternativ til forumteater, som gennemføres med "professionelle" skuespillere, er variationen forumspil. I forumspil bruges ikke professionelle skuespillere, men gruppen af tilskuere er selv med til at spille forestillingerne. I nogle tilfælde kan dilemmaerne og konflikterne stamme fra tilskuernes egen hverdag, hvilket er med til at sikre stor relevans. Forumspil kan i nogle tilfælde være lettere at gå til, eftersom de kan gennemføres med en gruppe unge mennesker uden assistance udefra.

Måden hvorpå forumteater og forumspil udføres er i store træk ens, bortset fra de aktiviteter, der finder sted forud for selve forumteater-opførelsen.

Forløbet har tre faser

1. Forberedelsesfasen / Før-aktiviteter
2. Selve forumteater-opførelsen (inkl. Introduktion, opvarmning, forestilling og evaluering)
3. Efterbehandlingsfasen / Efter-aktiviteter

1. Forberedelsesfasen / Før-aktiviteter

Denne fase leder op til selve forumteater-opførelsen og det centrale er indsamlingen af materiale og udvælgelsen af dilemmaer. Man kan godt vente med indsamlingen af materiale til selve dagen for forumteater-opførelsen, men det kan risikere at være på bekostning af materialets relevans og kvalitet. Beslutter man sig for, at dilemmaerne skal vælges på dagen, er det en god ide at have nogle på forhånd udarbejdede dilemmaer i baghånden.

Jokeren kan samle materiale fra forskellige kilder: interviews, diskussioner, aviser, sladder, etc. eller spørge målgruppen direkte (Læs mere om at indsamle dilemmaer i sektionen om Praktiske overvejelser over et digitalt forumteater-forløb, side 20).

Efter udvælgelsen af dilemmaer kan jokeren enten selv skrive synopsis til forestillingerne eller dele gruppen op i mindre grupper, som udformer hvert deres stykke. Dette kan ske på forhånd, men også på selve dagen for forumteater-opførelsen.

I perioden med før-aktiviteter er det også vigtigt, at jokeren forbereder scenen, der skal spilles på: Det vil sige sikre der er tilstrækkelig plads, opbygge scenen (se afsnittet Hvordan jokeren opbygger scenen) og sikre, at evt. nødvendigt teknisk udstyr fungerer.

Ved udvælgelsen bør man have for øje, at dilemmaer og scenarier er realistiske, relevante og har en reel konflikt i sig. Der skal være kød nok på konflikten til, at den både kan holde til en gennemspilning og flere alternative løsningsforslag. Ved bedømmelsen skal workshoplederen huske på, at indkommende forslag kan være relevante for gruppen, selvom workshoplederen ikke ved første øjekast kan se problemet.

Arbejdet med udvælgelsen kan gøres på forskellige måder. Workshoplederen kan ridse konflikter og scenarier op i en kort synopsis, herunder beskrive hvilke personer der er involveret, hvor det foregår, hvad dilemmaet er osv. Det kan gøres på baggrund af indkommende forslag fra deltagerne, eller ved at workshoplederen selv udvikler generelle scenarier, der passer til målgruppen.

Deltagerne kan involveres i større eller mindre grad i denne proces. Vil man gerne have stor involvering af deltagerne, er det oplagt at lade dem være med til at skrive og spille de enkelte forestillinger i forløbet. Deler man deltagerne op i grupper, har man mulighed for at give alle deltagere en aktiv rolle – og ikke mindst mulighed for at indøve flere forestillinger og dermed tage flere dilemmaer under behandling.

Har man ikke tid eller mulighed for stor deltagerinvolvering i forløbet, kan man i stedet vælge at bruge skuespillere. Det behøver ikke at være professionelle, men kan også være frivillige fra gruppen, skolen eller arbejdspladsen. Brug af særlige skuespillere kan også være en god måde at håndtere en gruppe, der på forhånd er afvisende over for forløbet. På den måde kan de introduceres til forumteater uden selv at skulle blotte sig ved at optræde på en scene. Får de sidenhen mod på selv at spille, kan man ændre strategi og lade dem være med til selv at udvikle og opføre forumspil.

2. Selve forumteater-opførelsen

Dagen med selve forumteater-opførelsen kan ligeledes opdeles i tre faser.

- a. Introduktion /opvarmning
- b. Forumteater-opførelsen
- c. Evaluering

De forskellige faser tjener hvert deres formål. Det være sig at komme i gang og skabe en atmosfære, afvikle selve forumteater-opførelsen og efterfølgende reflektere over forløbet og bearbejde indtrykkene.

a. Introduktion/opvarmning

Jokeren introducerer deltagerne for forumteaterets principper og regler (Se afsnittet Retningslinier og principper for forumteater, side 16).

Introduktionen til deltagerne om, hvad der skal ske, kan foregå på forskellige tidspunkter. De kan blive introduceret allerede på forhånd (under før-aktiviteter) og på den måde få tid til at reflektere over dilemmaerne og forberede en forestilling. De kan præsenteres for det på dagen og så få til opgave at udarbejde og opføre scener. Forventningerne til længden af scenen og graden af kompleksitet bør tilpasses i forhold til mængden af tid, som gruppen har til rådighed til arbejdet.

Ud over at introducere til forumteaterets metode, inviterer jokeren tilskuerne til at deltage sammen med skuespillerne i nogle opvarmningsøvelser (se eksempler i Opvarmningsøvelser side 9). Dette skal være med til at nedbryde barriererne mellem skuespillere og tilskuere, således at tilskuerne lettere kan udvikle sig til deltagere (spect-actors).

Efter opvarmningen introducerer jokeren en række værdiafklaringsøvelser (se Værdiøvelser side 11). Værdiøvelserne har som mål at få deltagerne til aktivt at danne sig en mening, og er opbygget på en måde så det er svært for deltagerne at forholde sig neutralt. Øvelserne er derfor gode til at få deltagerne til at være aktive. Værdiøvelserne kan også fungere som udgangspunkt for efterfølgende at dele deltagerne op i mindre grupper (se hvordan på side 12), som så kan skabe forestillinger ud fra deres fælles standpunkter.

b. Forumteater-opførelsen

I denne fase opføres de forumteater scener, der arbejdes på. Strukturen kan være følgende:

- En forestilling opføres af en gruppe skuespillere. Forestillingen indeholder en "undertrykker" (traditionelt repræsenteret af en person) og en (eller flere) der "undertrykkes". Forestillingen slutter med en uløst konflikt. Efterfølgende udspørges tilskuerne (the spect-actors) om de er enige i de løsninger, der foreslås undervejs (det er mest sandsynligt, at de ikke er).
- Jokeren åbner stykket for publikum. I denne anden opførelse kan tilskuerne stoppe scenen når som helst og stille spørgsmål til skuespillerne. Skuespillerne skal svare i overensstemmelse med deres karakter.
- I den tredje gennemspilning inviterer jokeren tilskuerne til at komme med alternative løsninger på konflikten. De kan råbe "stop" når som helst, og den der stopper forestillingen inviteres på scenen for at erstatte en skuespiller og opføre sit eget forslag. Formålet er at komme med alternative forslag til, hvordan man på en positiv måde finder en løsning på dilemmaet. Når en af tilskuerne overtager en rolle på scenen er det vigtigt, at resten af skuespillerne forbliver i deres tidligere karakter og ikke for let lader sig overbevise om den nye ide, der fremføres.

Gennemspilningerne af forestillingen kan i princippet fortsætte lige så længe tilskuerne har nye løsningsforslag, de ønsker at afprøve – og husk: som udgangspunkt er ingen løsninger bedre end andre.

Forumteaters metode giver plads til, at tilskuerne kan få lov til at gennemspille deres frygt, bekymringer, drømme, håb osv. og skabe forandring. I kraft af deltagelsen får tilskueren mulighed for at komme op på scenen, overtage den undertrykte rolle og ændre det, der sker på scenen. Og ved at forsøge at bringe scenen til en anden slutning, brydes "cirklen af undertrykkelse".

c. Evaluering

Stykket følges op af en evaluering, hvor jokeren inviterer publikum til at diskutere det, de har set. Dette er en vigtig del af den individuelle afklaring, der finder sted under og efter forumstykket. Det er essentielt at bearbejde det, der netop er set, således at alle bliver aktivt involveret i diskussion af løsningen på problemet og der fokuseres på, hvad der virkede (eller ikke virkede). Jokeren bør stille spørgsmål som: Hvad var problemet, hvad var løsningen, virkede det afprøvede løsningsforslag, ville det fungere i virkeligheden osv. Dette hjælper de unge til selv at danne deres egen mening uden andre kommer med fordomme eller definerer, hvad der er "rigtigt eller forkert".

3. Efterbehandlingsfasen /Efter-aktiviteter

Traditionelt slutter forumteater-opførelserne efter evalueringen og derefter overlades det videre ansvar for bearbejdning, refleksion og efterbehandling til den enkelte. Eftersom vi arbejder med unge mennesker, er det tilrådeligt at hjælpe dem med at påbegynde arbejdet med refleksion og selverkendelse. Et forløb med efter-aktiviteter som opfølgning på forumteater-opførelserne er derfor en god ide.

Efter-aktiviteterne kan gennemføres kort tid efter eller nogle uger senere. De kan bestå af diskussioner i klassen, forslag til nye løsninger på konflikterne eller andre måder at tackle det gennemførte forløb på.

I dette projekt foreslår vi at inkorporere digitale medier til at støtte denne proces, både fordi det tillader unge at arbejde uafhængigt af tid og sted, og fordi det er et medie og en teknologi, de allerede bruger flittigt (se mere i Digitale øvelser, side 19).

Opvarmningsøvelser

Inden for dramapædagogik er de spil og øvelser, der anvendes mest, dem, der tilskynder til samarbejde, fysisk kontakt og inklusion. Man er aldrig for gammel til at lege. Man er gammel, når man stopper med at lege. Alle øvelser – specielt dem, hvor deltagerne får mulighed for at bryde vaner og afprøve nye måder at handle, tænke og opføre sig på – er gode til at forberede forumteater.

Opvarmning er essentiel for at få deltagerne til at være aktive. Når kroppen allerede har været i gang, bliver det mindre drastisk at skulle gå op på scenen. Specielt når man arbejder med unge mennesker, er det vigtigt at få dem til at føle sig trygge og blive en del af eventen, at få dem til at føle, at de alle skal være aktive, og at hver og en af dem har en funktion i forløbet.

Ved at bruge forskellige typer af øvelser, der stimulerer forskellige dele af kroppen og hovedet, brydes vante mønstre og tankegange. Det får deres følelser, kreativitet og reaktioner til at flyde mere frit. I forhold til forumteater-opførelser betyder det, at de barrierer, som tilskuerne kan have over for at spille, nedbrydes eller i hvert fald formindskes (Boal 2002). I denne sektion præsenteres der flere øvelser, der er velegnede til at gøre deltagerne klar til forumteater.

Opvarmningen bør bestå af få øvelser med forskellige formål. Øvelserne beskrevet plus mange flere kan findes i Augusto Boals bog "Games for actors and non-actors".

Alle, der er i stand til det, bør deltage i øvelserne. Det er dog vigtigt at være opmærksom på Boals pointe: "In theatre of the oppressed, no one should be forced to do anything they do not want" (Boal 2002:49) (I de undertrykte teater er der ingen, der skal tvinges til at gøre noget, de ikke ønsker). Hvis nogen tøver med at deltage, skal de ikke tvinges. Under øvelserne opdager du måske, at de begynder at deltage – simpelthen fordi alle andre ser ud til at have sjov.

Øvelse/opvarmning 1: Krydset og cirklen

Dette er en øvelse, der er velegnet til de fleste, eftersom det stort set er umuligt at udføre den korrekt og perfekt. Dermed er der ikke noget pres for at udføre den rigtigt, og når man ser at alle fejler, bliver man mere komfortabel og afslappet. Øvelsen kan anvendes både med små grupper og meget store grupper eftersom det eneste der kræves er plads omkring jer.

Procedure:

Jokeren beder deltagerne om at rejse sig op og danne en cirkel rundt om ham/hende (Hvis gruppen er stor stiller jokeren sig i stedet foran deltagerne). Jokeren beder deltagerne om at tegne en cirkel i luften med deres højre hånd – størrelsen på cirklen er ikke afgørende. Derefter beder jokeren dem om at stoppe, og med deres venstre hånd tegne et kryds. Når alle gør det korrekt, bliver de bedt om at tegne både cirkel og kryds på samme tid. Stort set ingen er i stand til at gøre det. Lad gruppen prøve i et stykke tid. (Boal 2002:50).

Øvelse/opvarmning 2: Person til person, Quebec-stil

Denne øvelse har til formål at nedbryde barrierer imellem deltagerne og skabe en følelse af inklusion. Øvelsen udføres i par. Dermed kommer alle til at føle, at det er vigtigt, at de deltager, eftersom partneren ellers vil stå alene tilbage.

Procedure:

Gruppen opdeles i par. Jokeren nævner forskellige dele af kroppen. Parrene sætter så disse kropsdele mod hinanden. F.eks. siger jokeren "hoved mod hoved" og parrene skal sætte hoved mod hoved. Eller "fod til albue" og parrene sætter den enes fod mod den andens albue. Under udførelsen af det nævnte, skal parrene beholde de tidligere kropsdele sammen. Hovederne forbliver altså sammen, mens fod og albue samles. Efter fire eller fem instruktioner er der ikke mange muligheder tilbage. Herefter siger jokeren: "person til person", hvilket betyder at parrene skilles og man skifter partner, hvorefter legen begynder igen.

Parrene vælger selv om de vil stå, sidde eller ligge, når de gennemfører øvelsen. Forskellige personer kan også skiftes til at give instruktionerne. (Boal 2002:77).

Øvelse/opvarmning 3: Slowmotion

Denne øvelse har til formål at aktivere muskelgrupper, der ikke bruges så ofte når vi går, og dermed skabe opmærksomhed omkring kroppens mange muligheder.

Procedure:

Slowmotion-øvelsen udformes som en konkurrence. Deltagerne stiller op på række, og når løbet begynder, skal de bevæge sig i overensstemmelse med følgende regler:

- Man må aldrig stoppe med at bevæge sig
- Hver bevægelse skal udføres så langsomt som muligt
- Tag altid det længst mulige skridt fremad og stræk kroppen helt ud.
- Man skal kunne høre, at foden sættes mod jorden.
- Begge fødder må aldrig røre jorden på samme tid.
- Vinderen er den person, der kommer sidst i mål.

Sørg for at vælge en passende længde til løbet. Husk, at det finder sted i slowmotion og kan komme til at tage et stykke tid. (Boal 2002:71).

Øvelse/opvarmning 4: West Side Story

Navnet er inspireret af øvelsens lighed med koreografien fra filmen. Øvelsen handler om rytmiske bevægelser og om at være opmærksom på, hvad de andre gør.

Procedure:

Gruppen deles op i to. Deltagerne bliver bedt om at stå ansigt mod ansigt på to rækker. Hver gruppe vælger en anfører, som stiller sig et par skridt foran resten af gruppen. Anføreren for den første gruppe laver en rytmisk bevægelse fremad, sammen med en rytmisk lyd, der gentages seks gange (Det vil sige seks bevægelser med lyd fremad). Det kan være hop og klap, skridt og råb osv. Efter en eller to gentagelser deltager resten af den første gruppe i bevægelserne. Hver gang den første gruppe nærmer sig, trækker den anden gruppe sig tilsvarende tilbage. Når anføreren for den første gruppe har lavet de seks bevægelser, træder han/hun tilbage i sin gruppes række, og en anden overtager nu pladsen. Derefter gennemgår den anden gruppe den samme proces, og den første gruppe trækker sig tilbage. Dette gentages indtil alle har prøvet at være anfører.

Denne øvelse giver alle mulighed for at "skille sig ud" og fremvise en ide foran de andre. (Boal 2002:98).

Øvelse/opvarmning 5: Præsidentens bodyguards

Denne øvelse involverer også rytme og koordination. Deltagerne inddeles i grupper på fem. En er præsident og står i midten. En bodyguard står foran ham, en bag ham og en på hver side med deres ansigt i samme retning som præsidentens. Præsidenten laver en rytmisk bevægelse og lyd, og bodyguardene gentager denne. Bodyguarden i front bevæger sig som et spejlbillede, mens de andre udfører bevægelsen på samme måde som præsidenten. Præsidenten går på denne måde rundt i rummet, og når han drejer, bliver det den nye bodyguard i front, der laver spejlbilledet. Jokeren kan nu og da udvælge en ny præsident, så alle får mulighed for at føre an. (Boal 2002:104).

Øvelse/opvarmning 6: Skulptur

I denne øvelse bliver deltagerne inddelt i grupper på fire eller fem. En er skulptør, og han/hun former de andre i gruppens kroppe til et billede på det, han/hun tænker. Billederne kan have et tema (f.eks. uretfærdighed). Når skulptøren er færdig med at vise sine tanker, overtager han/hun en af de andres plads i skulpturen. Den person bliver nu skulptør og får mulighed for at vise sine tanker ved at omforme skulpturen til et nyt billede. Dette fortsættes indtil alle har haft mulighed for at visualisere deres mening om emnet. (Boal 2002:138).

Værdiøvelser

Værdi- eller værdiafklaringsøvelser er øvelser, der aktivt involverer deltagerne i en diskussion om udsagn og værdier. Tanken er, at vi skal være aktive i vores valg af værdier, fordi de er med til at definere vores liv og valg. Ved at deltage i øvelsen bliver deltagerne, via udsagn og spørgsmål, ansvarlige.

I relation til forumteater kan værdiøvelser anvendes som opfølgning på opvarmningsøvelser. Værdiøvelser giver alle mulighed for at fortælle eller vise deres mening, argumentere for deres motiver, være respektfulde og lytte (og blive lyttet til). Desuden er øvelserne et godt sted at starte diskussioner og udvikle en positiv atmosfære i gruppen. Den svenske forumteater-facilitator og dramalærer, Katrin Byréus, anvender ofte disse øvelser som forberedelse til forumstykker. Ligesom opvarmningsøvelserne kan værdiøvelser være hjælpsomme i forhold til at nedbryde nogle af de barrierer, som unge mennesker kan have i forhold til at træde op på en scene og give deres holdning til kende.

Værdiøvelser og -afklaring har rødder i den amerikanske akademiker Louis Rath's arbejde fra 1960'erne og 1970'erne. Louis Rath's arbejdede med ungdomspædagogik og uddannelse af lærere (Rath's 1978). De følgende øvelser og flere til, findes i Katrin Byréus' bog "Du har hovedrollen i dit liv"(1992).

Fire-hjørnes-øvelse

Denne øvelse giver deltagerne mulighed for at arbejde med et specifikt dilemma eller et udsagn/tema med flere forskellige, definerede muligheder.

Forskellige udsagn præsenteres i lokalets fire hjørner. Temaet kan være en konflikt eller uløst situation, der er åben for flere mulige reaktioner og løsninger. Situationen kan f.eks. være en fest for unge mennesker, hvor der tilbydes stoffer. Udsagnene i hjørnerne kan så repræsentere forskellige reaktioner f.eks. 1) tag imod stofferne, 2) afvis stofferne, men gør ikke andet, 3) afvis stofferne og forsøg også at hindre andre i at tage dem, og 4) en anden mulighed, der ikke er forudset på forhånd, men opstår i en dialog med deltagerne.

Udsagnene kan også være af mere generel karakter, f.eks.: Det vigtigste ved det job, jeg ønsker i fremtiden, er: 1) at jeg kan lide at komme på arbejde, 2) at det giver mig mulighed for at foretage mig ting uden for arbejdet, 3) at jeg bliver involveret i interessante ting på arbejdet eller 4) noget andet. De kan også have en specifik konflikt som tema, som i udsagnet: "Det jeg finder mest vanskeligt i skolen er ...." og tre muligheder bliver præsenteret.

Det anbefales, at det fjerde hjørne er åbent for ideer, der ikke er dækket af de tre andre udsagn. Hvert hjørne har samme status, og der er ikke noget korrekt eller forkert svar på forhånd.

Når opgaven er delt ud, får deltagerne et kort øjeblik til at overveje mulighederne. Derefter bliver de bedt om at gå til det hjørne, der repræsenterer det udsagn, de er enige i. Hvert hjørnes gruppe får mulighed for at dele deres tanker og argumentere for deres holdning til udsagnet, før de deler det med resten af deltagerne. Det er muligt at skifte hjørne i løbet af processen.

Hvis der er for mange i ét hjørne, deles gruppen i to. Hvis en person står alene i et hjørne, gør jokeren ham selskab, så han/hun ikke føler sig alene med sit standpunkt. Jokeren deler sine tanker med personen og andre, der er alene i andre hjørner og lytter til deres tanker. Det er vigtigt, at alle lytter, og at hvert hjørne præsenterer deres tanker. I det åbne hjørne er det vigtigt, at alle deltagerne får mulighed for at fortælle, fordi der kan være en række forskellige ideer repræsenteret. (Byréus 1992).

Linjen

Som i Fire-hjørnes-øvelsen er formålet med Linjen at opmuntre folk til aktivt at stå ved deres meninger. Denne øvelse gør det muligt for dem at udtrykke sig mere nuanceret og foretage mere velovervejede valg.

Placer tal, f.eks. 1 – 6, på gulvet således at 1 og 6 repræsenterer modsatte holdninger. Linjen repræsenterer så spændet mellem de to holdninger. Holdningerne kan f.eks. være: 1) Jeg synes, det er meget nemt at tale med mine forældre om min fremtid vs. 6) Jeg synes, det er meget vanskeligt at tale med mine forældre om min fremtid. Tallene 2 til 5 repræsenterer så positionerne imellem.

Der må ikke være en middel/center i denne øvelse. Deltagerne skal altid vælge mellem 3 eller 4. Giv deltagerne et kort stykke tid til overvejelse, før du beder dem om at placere sig langs linjen af tal. Derefter deler de deres begrundelser for at vælge deres ståsted med dem, der står ved siden af dem. Til sidst giver de deres begrundelse til hele gruppen. (Byréus 1992).

Disse to øvelser kan også udgøre startpunktet for et forumspil – hvert hjørne, ende eller tal på linjen (hvis antallet af deltagere i et hjørne/på en position tillader det), kan sammen lave en scene om det, de har diskuteret. Hvis der er tale om et generelt udsagn (som f.eks. Det jeg finder mest vanskeligt i skolen), kan de basere stykket på situationer, hvor deres konflikt viser sig i deres dagligdag.

Modsætningerne

Modsætninger er en variant af Linjen og har samme mål: at få deltagerne til at udtrykke deres holdning og begrunde den. Øvelsen er lettest at bruge i små grupper, da deltagerne kun kan vælge mellem to standpunkter.

I denne øvelse bliver to muligheder, som deltagerne skal vælge imellem, sat op over for hinanden. Det kan være modsatte/forskellige holdninger eller kvaliteter, eller det kan være illustrationer og billeder, der repræsenterer dem. De skal vælge en af dem og kan ikke placere sig et sted midt imellem. De, der træffer samme valg, danner en gruppe og diskuterer emnet. Efter to minutters diskussion bliver et eller to medlemmer fra hver gruppe bedt om at fortælle de andre, hvad gruppen har talt om.

Den varme stol eller hænderne op

Denne øvelse giver deltagerne mulighed for at stå ved deres synspunkter og trække deres interesser ind i det emne, der diskuteres. Deltagerne sidder på stole i en cirkel. Jokeren har et papir med forskellige udsagn af relevans for emnet og deltagerne. Jokeren præsenterer et udsagn, og de der er enige i udsagnet rejser sig op og bytter stol med en anden, der også er enig i udsagnet. At blive siddende indikerer, at man er uenig i udsagnet eller har brug for mere tid til refleksion.

Efter hvert udsagn gives deltagerne mulighed for at forklare, hvorfor de rejste sig eller blev siddende. Hvis der er dominerende personer i gruppen, kan det være en god ide at lade de enkelte tilkendegive deres synspunkt ved at række hånden i vejret. Nogle jokere vil måske foreslå deltagerne at lukke deres øjne, således at de ikke påvirkes af de andre. (Byréus 1992).

Jokerens rolle

Jokeren styrer forløbet, er bindeleddet mellem skuespillere og tilskuere - og sikrer at forløbet på intet tidspunkt løber af sporet eller går i stå. Jokeren kan på den ene side minde om jokeren i et spil kort. Han/hun tilhører ikke nogen bestemt kulør (hjerter, spar, klør eller ruder), men kan alt efter regler erstatte andre kort. På den anden side minder rollen om middelalderens hofnar eller gøgler, der sørgede for underholdning og udfordrede sit publikum. Jokeren skal dog stå udenfor spillet og forsøge at være så neutral i sin interageren med deltagerne som muligt. Derfor må han/hun ikke have direkte indflydelse på det, der spilles på scenen, men kan dog påvirke ved at stille spørgsmål og guide gruppen videre i forløbet.

Jokerens hovedopgaver er:

- At bringe tilskuernes ideer og forslag frem på scenen
- At få tilskuerne til at reflektere over de konflikter og problemstillinger, som opleves i forumteater-scenerne
- Hjælpe tilskuerne til at forstå og anerkende deres egen rolle i scenerne - og hvordan løsningerne kan hjælpe dem i deres daglige liv

Jokeren har en meget vigtig rolle og vedkommende der varetager den, skal forstå hvilken funktion og hvilket ansvar jokeren har i forumteater. Jokeren bør derfor følge disse retningslinjer:

- **Undgå at manipulere eller påvirke:**

Jokeren skal undgå handlinger, som kan manipulere eller påvirke tilskuerne. Han/hun må ikke drage konklusioner, der ikke er indlysende eller oplagte. Jokeren skal sikre, at løsningsforslag diskuteres. Han/hun skal starte diskussionerne på en spørgende måde. Dog helst på en måde, der giver mulighed for at tilskuerne kan nøjes med at svare JA eller NEJ. Dette for at undgå situationer, hvor deltagerne helt afholder sig fra at svare, fordi spørgsmålet kræver for meget af dem eller stiller store krav til deres mod.

- **Træf ingen afgørelser:**

Jokeren skal til hver en tid holde sig uden for diskussioner af, hvorvidt løsninger er gode eller dårlige. Dette gælder også i andre tvivlstilfælde, hvor det er vigtigt, at tilskuerne træffer deres egne valg. Jokeren skal præsentere spillereglerne for forumspillet og så overlade resten til tilskuerne.

- **Hold øje med såkaldte "magiske løsninger":**

Jokeren skal holde øje med såkaldte "magiske løsninger". Det vil sige løsninger, der enten ikke vil kunne lade sig gøre eller have den forventede effekt i virkeligheden. Jokeren kan stoppe en skuespiller, hvis jokeren bedømmer, at skuespilleren er i gang med at fremføre en "magisk løsning" – dog ikke ved at erklære den for "magisk", men ved at spørge tilskuerne, om de betragter denne løsning for realistisk. Det er altså tilskuerne, der kommer med den endegyldige bedømmelse.

- **Vær opmærksom på egen fysiske fremtræden i rummet:**

Jokerens fysiske tilstedeværelse er vigtig, og vedkommende må sikre sig ikke at blive opfattet som en del af forumspillet eller en af tilskuerne. Jokeren skal fremstå neutral, men også engageret, således at "træthed og ubeslutsomhed" hos jokeren ikke kommer til at påvirke tilskuernes overvejelser.

- **Skal være spørgende og sikre debat:**

Jokeren skal hjælpe deltagerne med at få hold på deres tanker og få afprøvet deres ideer på bedst mulig vis.

Der er forskellige typer spørgsmål, der kan være nyttige for jokeren at bruge undervejs. Det er dog vigtigt at tænke over, hvordan spørgsmålene stilles. Alle spørgsmål skal invitere til et svar og være med til at holde forløbet i gang. Jokeren skal undgå at lave analyser undervejs, men overlade dette til tilskuerne (the spect-actors).

Eksempler på spørgsmål:

- Hvad så I?
- Hvordan vil I beskrive situationen overfor personer, der ikke har set forestillingen?
- Er det her et realistisk dilemma?
- Hvem af personerne identificerer I jer med?
- Hvem af personerne har de største udfordringer i scenen?

Har man afprøvet forskellige løsningsforslag eller er gået i stå med forløbet:

- Har I afprøvet alle de løsningsforslag, I gerne ville?
- Hvad tror I, denne person tænker lige nu?
- Er det her en realistisk løsning?
- Er alle klar til at gå videre?

Husk på!

Det er vigtigt, at der er en vis fælles forståelse hos tilskuerne om, hvad de oplever. De skal helst have den samme oplevelse af, hvad konflikten i scenen er. Jokeren skal gennem spørgsmål og debat sikre, at dette er tilfældet.

Husk dog også på, at jokeren ikke må afgøre, hvad konflikten er, men i stedet skal hjælpe erkendelse frem hos tilskuerne ved at stille spørgsmål som, "Hvad så du?", "Hvad er temaet i denne scene?" osv.

Hvis jokeren beder tilskuerne om at diskutere parvis eller i grupper, er det vigtigt altid at følge op på diskussionen. Hvis tilskuerne har brugt tid på at diskutere og reflektere sig frem til et standpunkt, er det vigtigt, at de også får lov til at give den til kende.

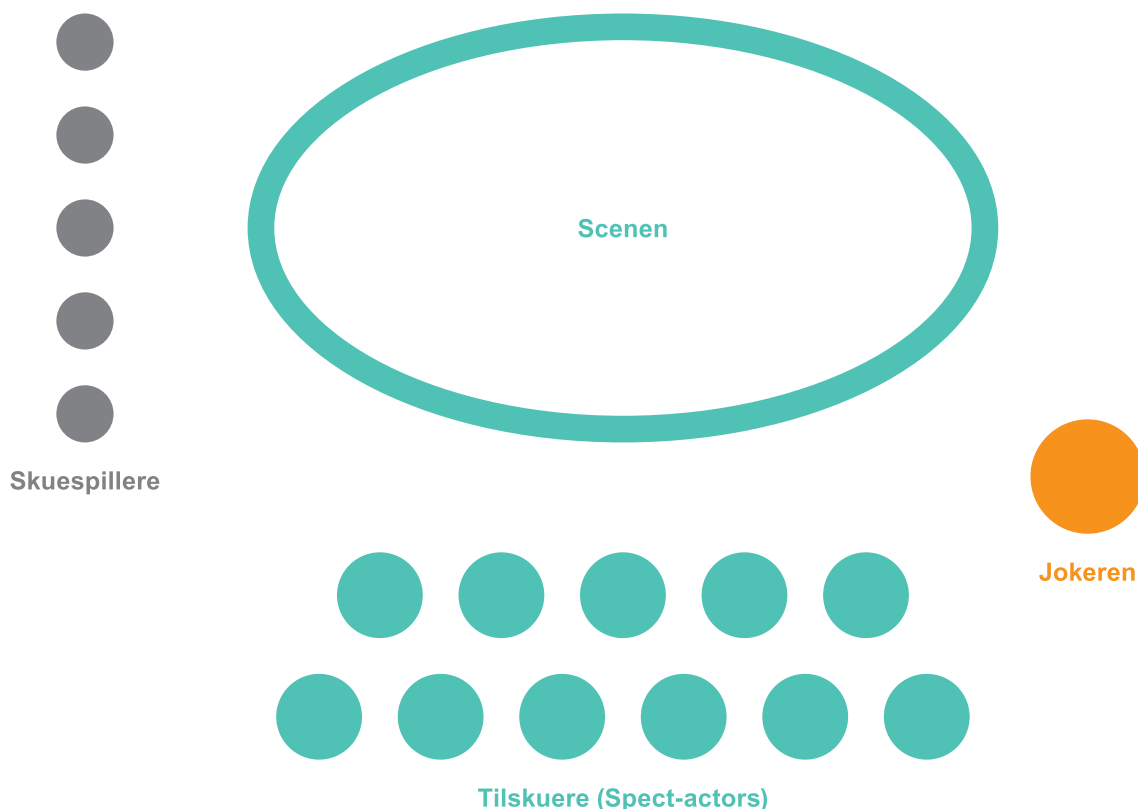
Hvis tilskuerne tøver med at stoppe en scene, kan jokeren så neutralt som muligt hjælpe dem i gang ved at spørge: "Jeg vil bare lige være sikker på, at I synes, at alt er som det skal være i denne scene?". Dette kan være med til løse op for nogle bud på løsninger.

Vær ikke bange for at stoppe en scene, hvis spillet går i stå eller tager en urealistisk drejning. Hvis en scene bliver urealistisk eller irrelevant for tilskuerne, vil det være til skade for hele oplevelsen af forumforløbet. I sådan et tilfælde er det bedre at gå videre til næste forumspil.

Opbygning af scenen

Jokeren skal sørge for, at scenen er opbygget hensigtsmæssigt og optimalt i forhold til en god forumteateroplevelse. Scenens baggrund skal være neutral, så den ikke fjerner tilskuernes opmærksomhed fra selve forestillingen. Jokeren skal stå sådan, at hans opmærksomhed er rettet mod selve forestillingen. En høj barstol kan være en god ide. Når skuespillerne i den igangværende forestilling ikke er i spil, skal de sidde på en stol i den ene side af scenen.

Skuespillere i forumspil, som ikke er med i den igangværende forestilling, må gerne side blandt tilskuerne. I de tilfælde er de at betragte som tilskuere og må også gerne deltage i diskussioner mv. For skuespillere, der deltager i den igangværende forestilling, gælder dog de samme regler som skuespillere i forumteater. De skal blive i deres rolle og må ikke blande sig. Det er vigtigt, at tilskuerne får lov at danne deres egne meninger uden at blive introduceret for tanker og motiver fra skuespillerne.

Retningslinier og principper for forumteater

Det kan være godt at have nogle af følgende retningslinier og principper for øje, når man har ansvaret for at lede et forumteaterforløb – ligesom det er en god ide at præsentere dem for deltagerne inden forløbet:

- Konflikten skal fremstå klart og tydeligt
- Forestillingen og dilemmaet skal være realistisk
- Forestillingen skal altid ende med en konflikt
- En forestilling bør ikke vare mere end 3 til 5 minutter
- Jokeren skal være upartisk
- Man må aldrig spille sig selv i en forestilling – Navnene på personerne i autentiske dilemmaer bør altid skiftes ud.
- Man kan ikke udskifte den “undertrykkende” person i et dilemma. Denne person skal spilles af den same person hele vejen igennem forestillingen og skal forsøge at bevare sin styrke og ikke være for let at omvende i forbindelse med afprøvningen af et løsningsforslag.
- Der findes ingen “korrekte løsninger”. Det er muligt at afprøve flere løsningsforslag, og hver især kan de bidrage med noget til deltagerne i forløbet (Boal 1979; Boal 2002).

Andre forumteater-teknikker

Forumspil kan køres i den traditionelle form, hvor hver forestilling gennemspilles 3 gange, først i sin rene form, derefter med “stop metoden” og endelig med de alternative løsningsforslag fra tilskuerne. Derudover er der to andre teknikker, der kan være med til at give tilskuerne en bedre forestilling om, hvad forestillingens personer tænker og har som motiv. Disse to teknikker egner sig godt til at arbejde med forestillingen under eksempelvis anden gennemspilning.

Talebobler

Jokeren holder en fiktiv taleboble over hovedet på en af skuespillerne og siger til tilskuerne: “Sig hvad denne person tænker og sig det på den måde som personen vil sige det”. Tilskuerne forsøger at besvare spørgsmålet med deres egen vurdering af, hvad personen på scenen tænker. Øvelsen kan gentages med andre af scenens personer.

Denne øvelse kan være med til at give en dybere indsigt i personerne i forestillingen, deres baggrund og motiver. Bl.a. forhold som ikke er synlige i selve forestillingen.

Interviews

Dette er en mulighed for at stille spørgsmål til personerne på scenen. Jokeren spørger tilskuerne: “Hvem vil I gerne interviewe?” Tilskuerne får derpå mulighed for at stille spørgsmål til forestillingens personer, som skal forsøge at besvare alle spørgsmål. Det er vigtigt, at skuespillerne bliver i deres rolle, når de besvarer spørgsmålene, da de svarer på vegne af den person, de spiller. En variation over denne øvelse kan være, at jokeren, inden skuespilleren når at svare, spørger tilskuerne: “Hvad tror I, at han/ hun vil svare på dette spørgsmål?”

En god måde at komme videre på efter interviewet er at spørge: Nu da I har mere information om situationen, har det så været med til at ændre jeres vurdering af situationen?

Begge disse øvelser kan med fordel bruges i samspil med digitale medier under “efter-aktivitetsdelen. (Se mere under Digitale øvelser side 19).

Digitale medier i forumteater

I denne sektion præsenteres tankerne bag at integrere digitale medier i forumteater. Særlige metoder og øvelser præsenteres sammen med en grundlæggende introduktion til, hvordan man bruger nogle af de digitale medier.

Forumteater er traditionelt noget, der i høj grad foregår i nuet. Det har elementer af forberedelse (indsamling af konflikter og dilemmaer), og der er efterfølgende evaluering af forløbet, men selve behandlingen af materialet og konflikterne, analysen og evalueringen er ofte afgrænset til at foregå på selve dagen for forumspillene. Deltagerne har mulighed for at blive involveret under selve forestillingerne, men efterfølgende er det kun i mindre grad muligt at vende tilbage til forestillingerne. Det er f.eks. ikke direkte muligt at se forestillingerne igen og lave yderligere refleksioner over dilemmaer og løsninger. Enhver form for tilbagevenden til et traditionelt forumteaterforløb er afhængig af deltagernes hukommelse. Ligeledes giver et traditionelt forumteaterforløb kun ringe mulighed for, at skuespillere og tilskuere kan opleve og reflektere over deres egne reaktioner og handlinger på scenen. Dette kan ændres via brugen af digitale medier. Brug af digitale medier og videooptagelser kan være med til at udbygge mulighederne for bearbejdning og refleksion i forumteater (sådan som det er udviklet af Boal).

Dette projekt har som et af sine mål at vise, hvordan de digitale medier kan bruges ikke bare i forbindelse med efterbearbejdningen, men både i før-aktiviteter (f.eks. indsamling af konflikter og dilemmaer), under selve forumteater-opførelsen (f.eks. ved at videodokumentere processen) og ved efter-aktiviteter (f.eks. den efterfølgende evaluering af selve forumteater-scenerne). Ved at inddrage digitale medier i alle forumteaters faser 'moderniserer' man metoden, så den passer bedre til målgruppen af unge, der allerede anvender digitale medier. Dermed må man formode, at de unges engagement og interesse styrkes.

Video-baseret læring og refleksion

Videoptagelser vil indgå som en del af forumteater-projektet. Brugen af videoptagelser som en løsningsorienteret metode, er blandt andet blevet anvendt i den såkaldte Marte Meo-metode, hvor videoer bruges som udgangspunkt i en "udviklende og anerkendende" kommunikation (www.martemeo.com). Metoden har som mål at bryde med dårlige vaner og skabe forandring ved at fokusere på positive elementer. Ved at optage individers handlinger, får man mulighed for efterfølgende at analysere deres kompetencer indenfor udvikling og handling. Videomediet bruges både som et understøttende værktøj og illustrativt redskab, som gør det muligt for individer at observere og analysere deres handlinger præcis som de udspillede sig.

Som i Marte Meo-metoden kan man med fordel inddrage videoptagelser i forumteater. Brug af video i forumteater udvider mulighederne, specielt i forbindelse med efter-aktiviteterne. Der tilføjes en ekstra mulighed for refleksion og analyse af egne handlinger. Samtidig giver videoerne mulighed for at "fastfryse" forumforløbet og forlænge det tidsrum, hvori man kan arbejde med det.

Endelig giver brugen af video mulighed for, at deltagerne kan redigere optagelserne samt tilføje nye elementer som f.eks. kommentarer og nyoptaget filmmateriale. Særligt deltagere, der ikke har modet til at stå på en scene, kan have glæde af disse muligheder. De kan i stedet bidrage til forløbet via tekst, lyd eller video og eventuelt lade andre "spille" de tanker, som de har.

Forumteaters faser gentænkes digitalt

Som nævnt handler forumteater traditionelt meget om det, der foregår i nuet. Det handler om at skabe scenarier og udvikle løsninger på stedet – og efterfølgende at diskutere og evaluere. Tanken er, at deltagerne lærer af selve begivenheden, og at de vil integrere de nye holdninger og vaner i deres liv fremover.

Med udgangspunkt i et kognitivt perspektiv håber vi via de digitale medier at udbygge mulighederne for afklaring og refleksion og for den konkrete brug af forumteatermetoden. I stedet for at se på forumteater som en isoleret begivenhed, vil vi gribe det an på 3 niveauer:

- Før-aktiviteter
- Selve forumteater-aktiviteten
- Efter-aktiviteter

Før-aktivitetsøvelser kan bruges som forberedelse til selve forumteater-begivenheden. Det kan være i form af en opgave, hvor lærere/vejledere beder eleverne (tilskuerne) overveje og arbejde med specifikke dilemmaer. Disse dilemmaer kan relatere til emner som sociale forhold, drømmejob, forældrenes arbejde, mobning etc. Resultatet af arbejdet kan være videointerviews med forældre, fotos af drømmejobs, blogartikler om forældres forestilling om drømmejobbet osv. Resultatet af arbejdet sendes til lærerne/vejlederne via en af de online platforme, der introduceres senere i kursusmaterialet. Denne fase, kan være med til at hjælpe læreren/vejlederen til finde de dilemmaer, der skal arbejdes med under selve forumteater-forestillingerne.

De konkrete forumteateraktiviteter finder sted på selve dagen, hvor forumteater-scenerne vises og kommenteres. Eleverne (tilskuerne) deltager aktivt i forløbet, der enten kan være baseret på et traditionelt forumteaterforløb eller et forumteaterforløb, som også gør brug af nogle af de digitale metoder, der præsenteres i afsnittet "Digitale øvelser" og "Praktiske overvejelser over et digitalt forumteater-forløb" (side 19-20). På dagen laves videooptagelser af forumteater-forestillingerne, og eventuelt også af nogle af værdiøvelserne. Optagelserne laves enten af en ekstern kameramand eller af deltagerne selv.

Efter-aktiviteterne er den fase, hvor der reflekteres over det, man har lært i de første to faser. Denne fase kan ligge kort tid efter de konkrete forumteateraktiviteter, i andre tilfælde kan det være en god ide at lade lidt tid gå. Det gælder f.eks. hvis oplevelsen kræver længere tid til at bundfælle sig, eller hvis et emne lægger op til, at man følger udviklingen over længere tid. Efter-aktiviteterne kan foregå i klasselokalet som en diskussion mellem læreren/vejlederen og eleverne, som gruppearbejde, som par-arbejde eller som et forløb på en online platform. Under efteraktiviteterne har man mulighed for at gense forestillingerne og værdiøvelserne. Disse kan bruges til diskussioner i grupperne og ikke mindst kan videoerne bruges til nye former for øvelser, f.eks. videoeredigering, tilføjelse af fortolkende tekster og talebobler, integrering af nye filmoptagelser, etc.

Anvendelsen af digitale medier

Det følgende indeholder bl.a. nogle af de tidligere nævnte øvelser (værdiøvelser og forumteater-teknikker), men denne gang med fokus på at inddrage digitale medier. Målet med de enkelte øvelser er det samme som nævnt under de tidligere beskrivelser, ligesom de grundlæggende elementer er de samme.

Alt efter situationen vurderer jokeren, i hvilket omfang det vil være nyttigt at inddrage digitale medier over for målgruppen og hvornår. Jokeren kan vælge kun at bruge digitale medier i "før-fasen". Jokeren kan vælge at optage forumteater-forestillingerne (eller dele af dem) og så fokusere på at bruge de digitale medier i "Efter-fasen", f.eks. ved at fokusere på en bestemt øvelse. Man kan vælge at bruge bestemte øvelser på bestemte tidspunkter i forløbet. Eller man kan ridse de forskellige digitale muligheder op for deltagerne og lade dem vælge den mulighed, de finder det mest relevant at arbejde med.

Jokeren kan selvfølgelig også vælge at bruge de digitale medier i både "før" og "efter" fasen.

Digitale øvelser

Fire-hjørnes-øvelsen

I denne øvelse kan de digitale medier bruges til at give deltagerne mulighed for at bidrage med historier og dilemmaer, som er relevante for dem. Det kan eksempelvis gøres ved, at de op til et forumteaterforløb skriver indlæg til en blog, uploader videokommentarer eller kommenterer på andres indlæg. (Se hvordan i Appendiks II: YouTube manual og Appendiks III: Blog manual).

Linjen

Som med Fire-hjørnes-øvelsen kan man bruge situationer eller udtalelser indsamlet digitalt fra gruppen til at udvælge de to modsatrettede synspunkter, der skal bruges til "Linjen". Hvis eksempelvis nogen er i tvivl om, hvilken uddannelse de skal vælge, kan synspunkterne være: "Jeg finder det meget svært at vælge min uddannelse" versus "Jeg finder det meget nemt at vælge min uddannelse".

De to modsætninger

I denne øvelse, hvor gruppen skal vælge mellem to modsatrettede holdninger/positioner, kan man f.eks. bede deltagerne om at tage billeder med et digitalt kamera eller deres mobiltelefon. Det kan være af noget "de virkelig kan lide" eller noget "de ikke kan lide". Billederne sendes til facilitatoren enten som MMS, vedhæftet fil i en e-mail eller som indlæg på en blog. Arrangørerne kan derefter udvælge de mest relevante "modsætninger" til øvelsen.

Talebobler

Optager man sine forumteater-forestillinger på video og lægger dem op på en onlineplatform som YouTube, kan man efterfølgende arbejde med at lave talebobler inde i videoerne (se Appendiks II: YouTube manual). Til denne og de følgende øvelser er det naturligvis vigtigt, at facilitatoren afklarer med gruppen, hvilke forventninger der stilles til dem, og hvilke grænser de skal holde sig indenfor.

YouTube talebobler

Redigeringsfunktionerne i YouTube giver muligheden for at indsætte talebobler i videoklip. Dette kan facilitatoren bruge til at indsætte talebobler i udvalgte scener i videoen. Gruppen skal derefter komme med forslag til indholdet i taleboblerne. Disse kan så "postes" som kommentarer til videoen. Denne teknik giver mulighed for, at deltagerne efter forumspillene kan reflektere yderligere over personkarakterernes motiver og på den måde understøtte en mere nuanceret debat om konflikten.

Tanke (tale)bobler

Undervejs i et videoklip kan deltagerne i et forløb give deres egne bud på, hvad personerne i videoen tænker, når de gør bestemte ting. Dette kan f.eks. gøres ved at lave et notat til den efterfølgende redigering af filmen. F.eks.: I denne scene, 3 min. og 25 sek. inde i filmen vil jeg gerne tildele "denne person" en tankeboble. Jeg tror personen tænker følgende: ...

Dette giver deltagerne mulighed for at udpege vigtige øjeblikke i handlingsforløbet, og give deres bud på hvorfor videoens personer handler, som de gør (deres motiv). Det kan være ting, som under opførelsen af forumspillene blev overset. Når alle forslag til Tanke (tale)bobler er noteret, kan facilitatoren udvælge og indsætte dem i filmen (se appendiks II Manual til brug af YouTube).

Interview

Ligesom ved øvelsen med Tanke (tale)boblerne, tilbyder YouTube også til denne øvelsestype nyttige arbejdsredskaber.

Interview med iagttagerne

I denne øvelse har jokeren på forhånd udvalgt vigtige situationer i videofilmen. Når man når frem til en af disse situationer, pauses filmen, og jokeren kan opstille nogle spørgsmål til iagttageren om, hvad de tror personerne på filmen tænker i de valgte situationer. Dette kan gøres live af jokeren, men denne kan også have valgt at lægge sine spørgsmål ind på filmen. Deltagernes svar og forslag lægges ind som kommentarer eller videokommentarer.

Foreslå et interview

Interview-øvelsen kan også styres af deltagerne selv. Dette kan være en god ide, hvis deltagerne undervejs oplever, at nogle af filmens situationer har behov for yderligere diskussion og afklaring. Deltagerne er så med til at udpege vigtige situationer og stå for interview af hinanden. Øvelsen kan varieres efter behov. Deltagerne kan stå for dele af interviewet eller for hele interviewet, ligesom de kan stå for den konkrete redigering af videoen eller lade jokeren sørge for at svarene lægges ind på videoen.

Praktiske overvejelser over et digitalt forumteater-forløb

Dette afsnit skitserer de forskellige stadier af et digitalt forumteater-forløb og de forskellige ting, jokeren bør overveje undervejs i forløbet.

1. Øveperiode / før-aktivitet

Aktiviteter for workshoplederen (og deltagerne)

Workshoplederen beslutter sig for hvilke digitale værktøjer og øvelser, der skal bruges til forløbet. Valget af digitale værktøjer bør afspejle de digitale kompetencer blandt deltagerne i gruppen og deres adgang til digitale redskaber (Pc'er, smartphones, tablets, etc.). Har kun få af deltagerne Smartphones, er de måske ikke så trænede i at bruge dem og har skolen / organisationen et godt digitalt videokamera, er det måske bedre at bruge det af hensyn til kvaliteten af videofilmene.

Det er vigtigt at understrege, at brugen af digitale værktøjer i forumteater ikke er ensbetydende med, at man skal investere i nyt, dyrt digitalt udstyr. Brug de værktøjer, der allerede er til rådighed – og ikke mindst dem, som gruppen eventuelt er vant til at arbejde med.

En stor del af forberedelsen til et digitalt forumteater-forløb handler om at gøre den digitale platform klar til brug. Det vil eksempelvis sige oprettelse af YouTube konti, blogs, mailkonti, opsætning af mobiltelefoner, etc. (se evt. manualerne i Appendiks I, II og III). En del af forberedelsen er således også at introducere gruppen til, hvordan den digitale platform bruges.

Som forberedelse til selve forumteater-forestillingerne, skal jokeren indsamle og udvælge dilemmaer og konflikter. Det kan gøres på forskellige måder:

- Bed deltagerne komme med forslag i form af papirnotater (ikke digitalt) eller i form af en mail sendt direkte til jokeren
- Bed deltagerne om at "poste" deres historie, dilemma, eller konflikt på en blog
- Lad deltagerne tage et fotografi eller optage et videoklip, der beskriver konflikten/situationen. Det kan være et foto af det drømmejob, som de har vanskeligt ved at få fat i. Det kan være en situation fra skolen, som de har vanskeligt ved at håndtere, eller det kan være en konflikt med deres forældre, lærere eller vejleder osv.

Efterfølgende analyseres det indkommende materiale, og de bedst egnede dilemmaer og scenarier udvælges (se endvidere afsnittet Forumteaters struktur og forløb afsnit 1 side 6).

2. Under forumteater-forestillingerne

a. Introduktion/Opvarmning

Lige inden forumteater-forløbet starter, bør workshoplederen sikre sig, at det udstyr, der skal bruges, er klar til brug: Batterier, videobånd/hukommelseskort, lyd, etc. På den måde mindskes risikoen for besvær og tidsspilde under selve forløbet. Det er ligeledes en god ide at gøre sig overvejelser om kameravinkler, når udstyr og scenen stilles op. Det er vigtigt, at man kan se så meget som muligt af både scenen og skuespillernes ansigter. Samtidigt er det dog vigtigt, at der filmes så diskret som muligt, så det ikke forstyrrer forumspillet.

Ved begyndelsen af et forløb er det vigtigt, at jokeren forklarer, hvordan de digitale redskaber bruges. Det gælder det tekniske, hvis nogle af deltagerne skal stå for at tage film og billeder undervejs. Det gælder det indholdsmæssige: Hvorfor filmes der og hvad skal det bruges til? Og det gælder ikke mindst god "digital etikette": Hvad må man bruge materialet til, og hvad må man ikke.

Jokeren skal sikre, at der er et trygt og behageligt miljø for deltagerne. De skal føle, de kan gøre og sige det, de ønsker, uden at skulle frygte, hvad andre måtte mene. Til dette vil opvarmningsøvelserne og værdiøvelserne være en god støtte. De er beskrevet under Opvarmningsøvelser side 9 og Værdiøvelser side 11.

b. Selve forumteater-forestillingerne

Forløbet følger det mønster, der kendes fra traditionelle forumteater-forløb. Forumteater-forestillingerne spilles igennem. Jokeren fungerer som bindeled mellem skuespillerne og tilskuerne og vil undervejs introducere de forumteater-værktøjer, han/hun finder nødvendige (f.eks. talebobler eller interviews).

I den sammenhæng kan det være en god ide at have i erindring, hvilke "efter-aktivitets-øvelser" der er planlagt, således at disse ikke fylder for meget under selve forumspillene. Hvis det eksempelvis er hensigten at lave YouTube talebobler senere, vil man sikkert undgå at bruge alt for lang tid med en talebobleøvelse.

Til sidst evalueres forløbet. Hvad skete der? Hvilken betydning har det? Hvad kan vi bruge det til? Osv. Jokeren holder løbende øje med, at filmoptagelser af forestillinger og øvelser forløber tilfredsstillende – og ikke tager for meget fokus fra det, der foregår på scenen og i øvelserne.

3. Efter-aktiviteter

Hvis andre end jokeren har taget billeder og film undervejs, er det en god ide hurtigst muligt at indsamle materialet. Dels for at have forløbet i frisk erindring, når materialet skal bearbejdes. Dels for hurtigst mulig at kunne stille det til rådighed for deltagerne på en overskuelig måde. Hvis ikke det er muligt at indsamle materialet i forbindelse med forløbet, kan deltagerne sende det direkte til jokeren per mail eller "poste/uploade" det direkte til YouTube, en blog, en online brugergruppe el.lign.

Workshoplederen bør altid have sikret sig retten til at kunne bruge og redigere det indkommende materiale, ligesom det anbefales at afsætte tid til at redigere og forkorte det. Både for at der ikke slipper upassende materiale igennem, og for at det bliver mere overskueligt at gå til for deltagerne bagefter. Tilgangen til redigeringen af materialet kan variere. I nogle tilfælde er det en god ide at stille hele scener med alle de afprøvede forslag, spørgsmål og løsninger til rådighed. I andre tilfælde er det en god ide blot at stille de "uløste scener" (første gennemspilning) til rådighed.

Når materialet er behandlet kan det derefter bruges som udgangspunkt for de tidligere foreslåede øvelser (Talebobler eller interviews), eller man kan lade selve forumteater-forestillingerne fortsætte online. Når materialet er gjort tilgængeligt på eksempelvis YouTube, kan gruppen tilgå dem med henblik på "Efter aktiviteter". Nogle af disse aktiviteter kan være:

- Diskussion i grupper, hvor man skal komme med forslag til mulige løsninger på forumteater-forestillingerne's udfordringer. Forslagene kan enten blive postet som indlæg eller kommentar på en blog eller måske ligefrem spillet, filmet og uploadet som videokommentar på YouTube.
- Deltagerne kan individuelt arbejde med materialet og komme med nye forslag (som tekst eller video). På den måde kan forumteater-forestillingerne holdes kørende også uden for gruppen eller klasselokalet. Kommer der på den måde mange nye forslag, kan gruppen mødes igen og spille nogle af de indkommende forslag, for at se om de virker.
- Gruppen eller den enkelte deltager kan gå mere detaljeret og analytisk til værks. Det kan være ved at bedømme, hvad der fungerede på scenen, og hvad der ikke fungerede og ved at bedømme, hvilken effekt skuespillernes kropssprog, skuespilpræstation osv. har på resultatet af forumteater-spillet. Det sidste for at give deltagerne en større forståelse af de faktorer, der er i spil, samt give dem mulighed for at bedømme forløbet lidt på afstand.

Ovenstående er på ingen måde de eneste muligheder. De skitserede eksempler kan mikses og tilpasses i forhold til, hvad der passer gruppen og jokeren bedst - og i forhold til de ressourcer og den tid, der er afsat til arbejdet.

Etiske og lovgivningsmæssige overvejelser

Begrænsninger og beskyttelse i henhold til den danske persondatalovgivning

Ved offentliggørelse af informationer online gælder persondataloven. Vil du vide mere om den, har Data-tilsynet har en omfattende hjemmeside om emnet. I den forbindelse skal det tilføjes, at både billeder og videoer anses for at være digitale personlige oplysninger, da de kan indeholde informationer knyttet til identificerbare personer.

I projektet og i forbindelse med de metoder, vi forslår, er det tanken at bruge lukkede grupper og fora. Informationer og materiale vil derfor ikke være offentligt tilgængeligt. Imidlertid kan det være vanskeligt at sikre fuldstændig kontrol over, hvem der kan få adgang til materialet. Så det kan ikke anbefales at bruge onlinetjenesterne til alt for personfølsomt materiale. Dette gælder både i forhold at sikre deltagerne mod misbrug og i forhold til at overholde gældende lovgivning.

Det efterfølgende giver et kort overblik over relevante dele af persondataloven, samt henvisninger til web-sider med yderligere information om lovgivning og retningslinjer for god opførsel og adfærd på internettet.

Billeder (og videoer) online

For lovligt at kunne bruge (personlige) oplysninger i form af billeder og video, skal de som udgangspunkt følge reglerne i persondataloven. Der findes dog ikke specifikke regler for online publicering af billeder og videoer, hvor der ikke er indhentet tilladelse fra de afbillede personer. Hvorvidt, der er tale om lovlig brug, vil derfor bero på en vurdering i hvert enkelt tilfælde – dette dog under hensyntagen til bl.a. lovgivning om databehandlingsskik, saglighed og proportionalitet. Det er den ansvarlige for udgivelsen, der i første omgang skal foretage denne vurdering.

Datatilsynet skelner mellem to former for billeder og videoer: Situationsbestemte billeder og portrætbilleder.

Situationsbestemte billeder defineres i denne sammenhæng som billeder, hvor en aktivitet eller en situation er det egentlige formål med billedet. Disse billeder kan normalt offentliggøres uden tilladelse, dog på den betingelse, at personerne på billedet ikke kommer til at føle sig udleveret eller krænket. Med andre ord, skal billedet være harmløst.

Portrætbilleder defineres som billeder, hvis formål det er at vise en eller flere personer. Disse kan ikke offentliggøres uden personernes tilladelse.

Hvis en person er 15 år eller ældre kan vedkommende selv give tilladelsen til offentliggørelse af et billede. Det vurderes, at personer på 15 år og op efter er modne nok til selv at vurdere konsekvenserne af en offentliggørelse af eventuelle billeder online. Tilladelsen kan gives både mundtligt og skriftligt. Den ansvarlige bag offentliggørelsen skal til hver en tid kunne dokumentere, at tilladelsen til brug er blevet givet.

Den afbillede person har altid mulighed for at trække sin tilladelse til brug tilbage. Sker dette skal billedet fjernes igen. Skulle kontraktlige forhold gøre, at personen ikke har mulighed for at trække tilladelsen tilbage, anbefaler vi af etiske hensyn, at ønsket alligevel imødekommes. (www.datatilsynet.dk).

Projektets anbefalinger

Det materiale og den information, der produceres under et forumteater-forløb, adskiller sig i et vist omfang fra situationsbestemte billeder og portrætbilleder.

Det indeholder personlige informationer i kraft af, at skuespillerne kan genkendes. Skuespillerne giver dog ikke andre personlige informationer, da de spiller en rolle og ikke sig selv. Man bør dog huske på, at de historier, som deres forestilling er baseret på, ofte er autentiske historier.

Er det autentiske historier, kan de indeholde personfølsom information. Derudover kan nogle af emnerne være af mere personlig karakter, hvor skuespillere og tilskuere derfor let kommer til at gøre brug af deres egne erfaringer og følelser.

Vores første anbefaling er at sikre, at disse informationer kun er tilgængelige for selve den deltagende gruppe: Brug derfor online tjenesternes mulighed for at lave lukkede grupper, foraer og blogs. På den måde kan man kun få adgang til materialet, hvis man er særligt inviteret.

Der er dog aldrig nogen garanti for, at materiale ikke kan blive "snuppet og videresendt", når det ligger online. Det kan ske uanset hvor meget, man forsøger at sikre sig. Derfor bør man altid på forhånd sikre sig at materialet overholder persondatalovens regler for offentliggørelse af materiale – også selvom man ikke forventer, at uvedkommende får adgang til materialet. Uploadet materiale bør ikke indeholde personfølsomme informationer eller informationer, der på nogen måde udleverer deltagerne. Vi anbefaler, at facilitatoren altid sikrer sig, at de har elevernes/deltagernes (eller deres forældres, hvis de er under 15) tilladelse til at optage og publicere materialet. At sikre sådanne tilladelser er god skik og en måde at informere om brugen af materialet på forhånd.

Det er vigtigt, at arrangørerne altid er klar over deres særlige forpligtelse til at opbevare det indsamlede materiale så sikkert som muligt, og at de har ansvaret for at sikre en ordentlig debat og adfærd i gruppen (bl.a. ved at fjerne upassende kommentarer og groft sprogbrug). Det er vigtigt at diskutere dette med deltagerne på forhånd og sikre sig, at de har forstået og accepteret spillereglerne for gruppen. Undervisning af de unge mennesker i ordentlig brug af videoer og andet materiale bør ske på forhånd, og det kan være en god ide at inddrage dem i udviklingen af gruppens spilleregler. Det er vigtigt at huske på, at materialet risikerer at blive brugt til mobning. Netop derfor er det vigtigt med faste regler og en fælles forståelse af, hvordan man bør opføre sig.

Endelig bør man huske på, at nogle kommuner, institutioner og skoler har særlige regler for fotografering og optagelse af videoer. Hvis dette er tilfældet, anbefaler vi at disse overholdes.

Links til information om persondatalovgivning

Besøg Datatilsynets webside, hvis du ønsker at læse mere om Persondataloven: www.datatilsynet.dk

Det Danske Filminstitut har skrevet og indsamlet en række artikler om lovgivning og rettigheder ved brug af internettet. Læs mere her: http://www.dfi.dk/Boern_og_unge/Medieraadet/Internet-og-mobil/Raad-og-Information/Temaer/Lovgivning-og-Rettigheder.aspx

Hos IT og Telestyrelsen kan du finde mere information om risici og sikkerhed ved brug af sociale tjenester på nettet: <http://borger.itst.dk/sikkerhed/online-sociale-netverkstjenester>

For at sikre at deltagerne også har forstået vigtigheden af at beskytte sine personlige data, kan det være nyttigt at lade dem besøge Datatilsynets Børn og unge side: <http://www.datatilsynet.dk/borger/boern-og-unge/>

I kursusmaterialet har vi endvidere indlagt brochuren: "Sociale netværk og internettet - Hvad skal du være opmærksom på? Den kan downloades her: http://www.datatilsynet.dk/fileadmin/user_upload/dokumenter/Publikationer/Sociale_netvaerk_og_internettet_-_Pjece.pdf

De undertryktes teater (*Theatre of the oppressed*): En teaterform, udviklet af brasilianske Augusto Boal, med det formål at forvandle publikum til aktive deltagere i en teatermæssig oplevelse. De undertryktes teater har tre hovedformer: Billed- og Skulpturteater, Usynligt teater og Forumteater. Billed- eller Skulpturteater er en serie af øvelser og lege, hvor deltagerne laver stillbilleder af deres liv, følelser, erfaringer eller undertrykkelse. Usynligt teater er en form for offentligt teater, der foregiver at være virkelighed. Publikum (the spect-actors) inddrages som deltagere i handlingen, men uden at de opdager, at det bare er et teaterstykke. Ofte opdager de det heller ikke efter stykket. Forumteater - se nedenfor.

Forumteater: En form for teater hvor publikum undervejs kan stoppe en teateropførelse. Forestillingen er ofte en kort scene, hvori en person bliver udsat for en eller anden form for uretfærdighed eller undertrykkelse. Den tilskuer, der stopper forestillingen, erstatter en af skuespillerne for at komme med sit bud på, hvordan man løser det problem, som forestillingen handler om. På den måde har publikum mulighed for at komme med egne input og opleve, hvilken effekt det har.

Forumspil: En variation af forumteater, men i stedet for at bruge trænedede skuespillere til at opføre forestillinger for en gruppe, er gruppen selv involveret i udviklingen af forestillingerne, ligesom de selv deltager som skuespillere og ikke bare er med som tilskuere ("spect-actors" - aktive deltagere). Dette er med til at sikre, at forestillingernes dilemmaer er relevante for gruppen.

Skuespiller: I dette projekt, bruges udtrykket "Skuespiller" om den eller de personer, der er med fra starten af scenen. Disse er med til at udvikle motivation, baggrund og handlinger for scenens karakterer og skal i alle gentagelser af scenen forblive i rollen. Dette for at sikre en realistisk og brugbar afprøvning af publikums løsningsforslag.

Spect-actor: Det engelske udtryk for publikum til en forumteater-forestilling. Det dækker over, at publikum ikke, som man kender det fra traditionelt teater, er passive observatører til handlingen, men i stedet forvandles til aktive deltagere i begivenhederne på scenen. De kan stille spørgsmål, komme med input og foreslå alternative løsninger – og på den måde ændre scenen og den retning, den udvikler sig i.

Jokeren: I forumteater bruges jokeren om spil-lederen eller facilitatoren af scenen. Jokeren er ansvarlig for at skabe en positiv stemning og sikre en flydende afvikling af forløbet. Bl.a. ved at stille spørgsmål, der lægger op til refleksion og interaktion hos publikum. Jokeren skal søge at være neutral og lade deltagerne selv bedømme, om foreslåede løsninger og handlinger er "gode" eller "dårlige".

Et dilemma: En situation der indeholder en eller anden form for uløst konflikt. Dilemmaet skal være realistisk, relevant og have personkarakterer som tilskuerne (the spect-actors) kan identificere sig med.

Værdiøvelse: Værdiøvelser eller standpunktsafklaringer er en måde at få tilskuerne til at diskutere udtalelser, standpunkter og værdier. Tilskuerne bliver bedt om at tage aktivt stilling til et udsagn ved fysisk at placere sig selv i forhold til sin holdning og efterfølgende argumentere for sit valg af placering.

Opvarmningsøvelse: En lille fysisk øvelse med det formål at nedbryde hæmninger og barrierer hos publikum, samt sikre at de er klar til at være aktive og at involvere sig.

Før-aktiviteter: Aktiviteter og forberedelse der ligger før selve forestillingsdagen og dens aktiviteter (Opvarmning, værdiøvelser, forumspil), og hvis mål er at forberede deltagerne, indsamle information og dilemmaer eller inkorporere digitale medier.

Efter-aktiviteter: Aktiviteter der foregår efter forestillingerne (og evalueringen). Efter-aktiviteter er en god måde at få de unge mennesker til at fortsætte med at reflektere over emner og dilemmaer. Det er også en god måde at arbejde med scenerne på overfor tilskuere, der ikke er trygge ved at skulle spille skuespil på en scene. Efter-aktiviteterne kan foregå i klasselokalet, som gruppearbejde, hjemme eller online – alt afhængigt af metode og målgruppe.

Litteraturliste

- Bo-Kristensen, Mads (2004): **Multimediedidaktik i dansk som andetsprog for voksne:** Bidrag til andetsprogsdidaktisk forankring af undervisningens multimediedidaktik. København: DPU (ph.d.-afhandling)
- Boal, Augusto (1979): **Theatre of the Oppressed.** Pluto:London.
- Boal, Augusto (1992): **Games for Actors and Non-Actors.** Routledge:London.
- Byréus, Katrin (1992): **DU har hovedrollen i dit liv.** DRAM
- Jarvis, Peter (2006): **Towards a Comprehensive Theory of Human Learning.** London: Routledge.
- Johnston, C. (2010): **Drama games for those who like to say no.** Nick Hern Books.
- Lave, Jean & Etienne Wenger (1998 [1991]): **"Situert læring ved legitim perifer deltagelse."** In Hermansen, Mads. Fra læringens horisont – en antologi. Århus: Klim, s. 151-160.
- Raths, Louis Edward (1978): **Values and Teaching: Working With Values in the Classroom.** Values PR
- Schmidt, Richard W. (1990): **"The Role of Consciousness in Second Language Learning"** In Applied Linguistics, 11, 2, s. 129-158.
- ACT! (year unknown): **Procesmanual til forumspil by ACT!** Ability Center for Training
- www.en.wikipedia.org/wiki/Augusto_Boal
www.en.wikipedia.org/wiki/Forum_theatre

Supplerende litteratur

- Boal, Augusto (1995): **The Rainbow of Desire.** Routledge:London.
- Boal, Augusto (1997): **"The theatre of the Oppressed."** in Unesco Courier, nov. 1997, page 32-36.
<http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109538eo.pdf#109546>
- Boal, Augusto (1998): **Legislative Theatre.** Routledge:London.
- Boal, Augusto (2010): **Games for Actors and Non-Actors (2nd edition).** Routledge:London.
- Byréus, Katrin (1996): **Rubble and Roses-a guide for working with girls' groups.** KSAN
- Byréus, Katrin (1998): **Courage and strength.** Rädda Barnen
- Byréus, Katrin (2000): **Eye of the storm-about independence and dependence.** KSAN
- Byréus, Katrin (2006): **BELLA- Rubble and roses 2.** KSAN
- Byréus, Katrin (2010): **DU har hovudrollen i ditt liv.** Liber (newest edition)

[illegible]

Appendix I: Forslag til scenarier

De følgende tre scenarier har alle til formål at opbygge en platform til udvikling af løsningsideer, afprøvning af dem og refleksion over deres virkning. De kan bruges, hvis der ikke er tid eller mulighed for at en gruppe kan bidrage med deres egne historier – eller hvis gruppen har et særligt behov at arbejde med "neutrale" historier.

Kommunikationsevner og -strategier

En kort improvisationsøvelse på højst 15 minutter – øvelsen overværes af resten af gruppen.

Deltagere: En fuld passager og en almindelig passager på en bus.

Den fulde passager stiger om bord på bussen, sætter sig meget tæt op ad en anden passager og forsøger at engagere vedkommende i en samtale. Den fulde passager har meget lidt respekt for andre folks "privat-zone" og er meget insisterende.

Opgaven for den almindelige passager er at finde ud af, hvordan man takler den fulde passagers opførelse. Den almindelige passager skal forblive høflig og må hverken tale grimt eller gribe til nogen former for fysisk indgreb.

Tilskuerne (the spect-actors) skal efterfølgende inviteres til at kommentere på scenen og komme med forslag til, hvordan de ville have løst situationen med den fulde passager.

Frivillige blandt tilskuerne vil efterfølgende få mulighed for at komme op på scenen og prøve deres løsningsforslag og strategier af over for den fulde passager.

Diplomati, selvhævdelse og selvagtelse

En kort improvisationsøvelse på højst 15 minutter – øvelsen overværes af resten af gruppen.

Deltagere: En nyansat medarbejder på en arbejdsplads, en leder (manager) og en medarbejder.

Den nyansatte medarbejder bliver sendt om til et kontor, hvor han/hun skal arbejde sammen med en genert og stille kollega. Denne kollega forsøger forsigtigt at forklare, hvordan arbejdet skal udføres.

Deres leder kommer ind på kontoret for at se, hvordan det går for den nye medarbejder. Mens han er der, kommer han med nedsættende bemærkninger og ubehagelige vittigheder om den generte medarbejder. Bl.a. om dennes hårfarve, vægt og udseende. Den generte medarbejder accepterer stiltiende vittigheder og beklager sig ikke. Lederen forlader kontoret igen.

Den nye medarbejder spørger efterfølgende sin kollega om, hvad det lige var der foregik. Kollegaen trækker blot på skulderen og udtaler, at sådan er det bare på sådan en arbejdsplads. Kollegaen noterer sig derefter, at der nu er lidt stille og foreslår, at de går udenfor og ryger en cigaret.

To mulige scenarier, afhængigt af hvordan den nye medarbejder reagerer på opfordringen til at ryge en cigaret:

1. Den nye medarbejder går med sin kollega ud og ryger. Kollegaen fortæller, at han/hun er heldig med at have arbejdet. Kollegaen har en fængselsdom, men undlod at gøre opmærksom på dette ved jobansøgningen.
2. Den nye medarbejder vælger ikke at gå med ud og ryge. I mellemtiden kommer lederen tilbage og fortsætter med at kritisere kollegaens uduelighed.

Da kollegaen vender tilbage, begynder lederen at mobbe kollegaen med, at han/hun bruger narkotika – men at den eneste grund til at han ikke fyrer vedkommende er, at det vil fratage lederen glæden ved at kunne mobbe.

Tilskuerne (the spect-actors) diskuterer derefter scenen, bl.a. med følgende overvejelser: Hvordan kan den nye medarbejder håndtere mobningen? Hvilke strategier blev brugt, og var der nogen der virkede? Opstod der nogen former for konfrontation med lederen, og hvordan blev det håndteret? Er der andre strategier, som det kunne være bedre at bruge?

Eventuelle frivillige blandt tilskuerne bliver derefter inviteret op på scenen for at vise, hvordan de ville have håndteret mødet med lederen.

Hvordan man kontrollerer sit temperament

En kort improvisationsøvelse på højst 15 minutter – øvelsen overværes af resten af gruppen.

Deltagere: To medarbejdere hos en ungdomsklub, en ung person, en ven til den unge person.

Baggrundshistorien er, at den unge persons ven til forveksling ligner en kendt slagsbroder, som har fået karantæne i de lokale ungdomskubber.

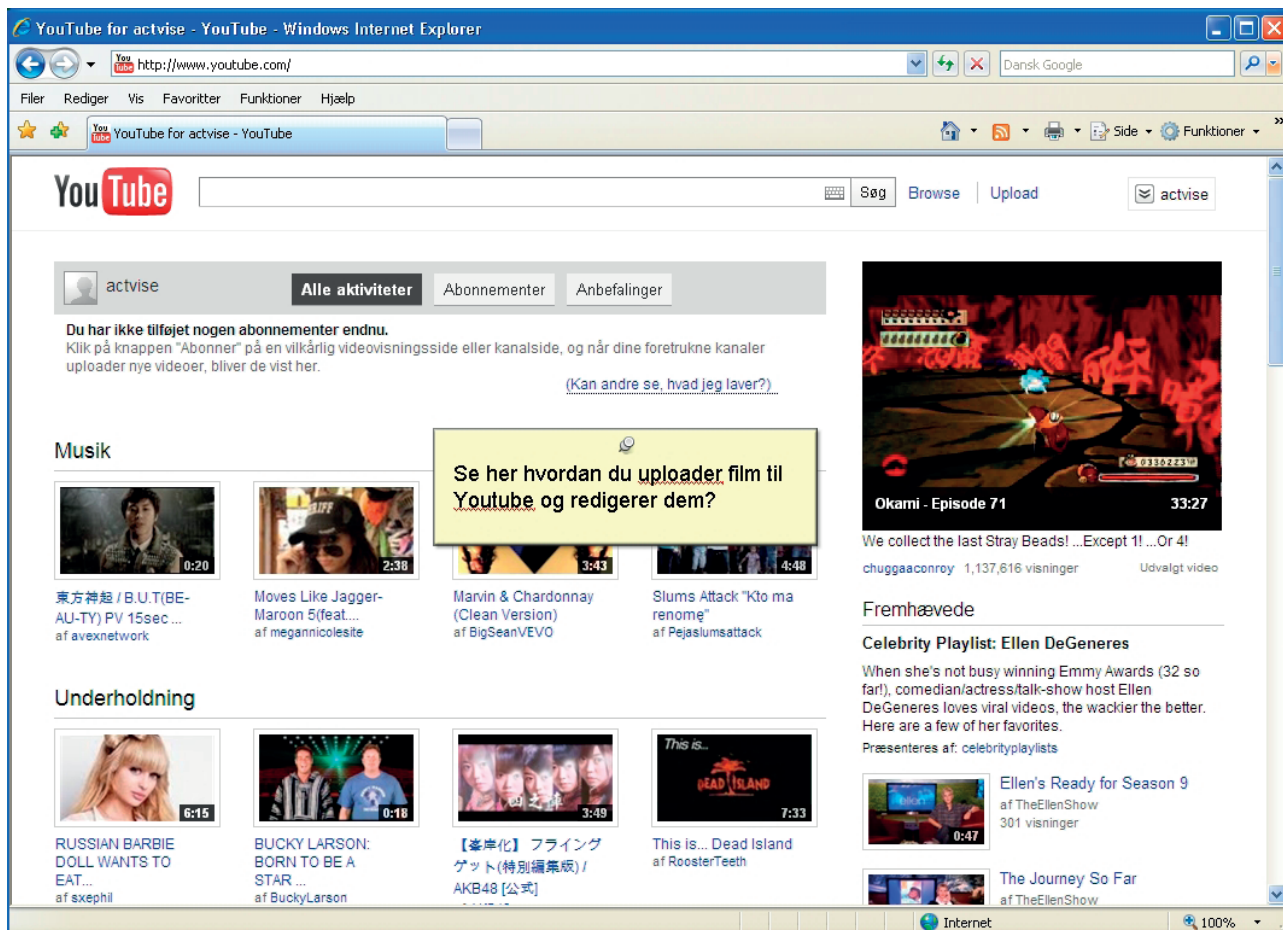
Den unge person har taget sin nye ven med hen til en ungdomsklub. Vennen bliver dog afvist ved indgangen af en af medarbejderne i ungdomsklubben. Når den unge person spørger hvorfor, giver klubmedarbejderen en vag og upræcis forklaring om, at det ved den unge person udmærket godt selv.

Den unge person afviser at gå ind i klubben uden at få sin ven med og foreslår i stedet, at de går hen til en anden ungdomsklub. Her sker det samme. En klubmedarbejder afviser vennen ved indgangen og giver den samme vage forklaring. Den unge person spørger nu sin nye ven, hvad problemet er, og hvorfor han ikke kan komme ind i ungdomskubberne.

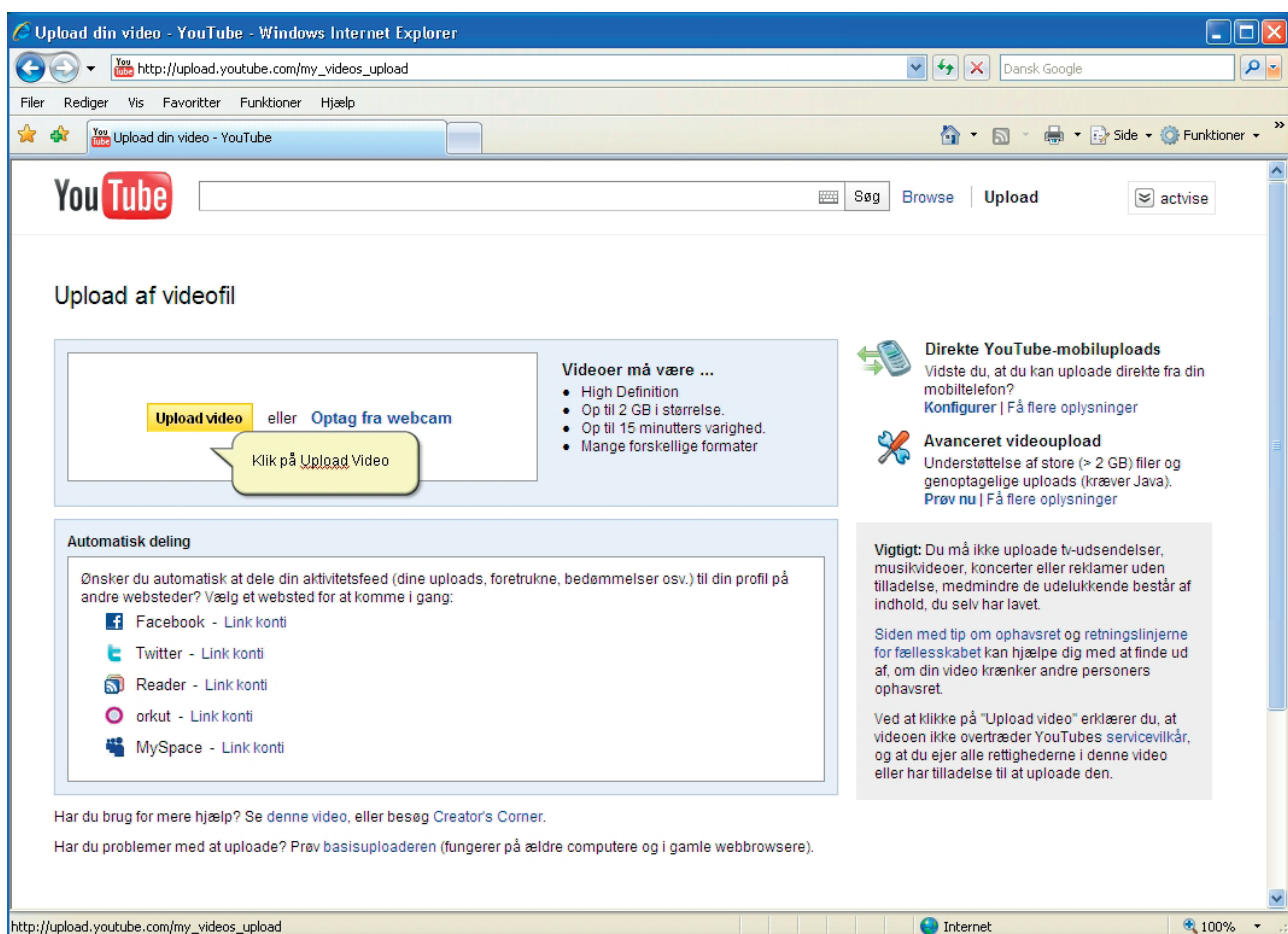
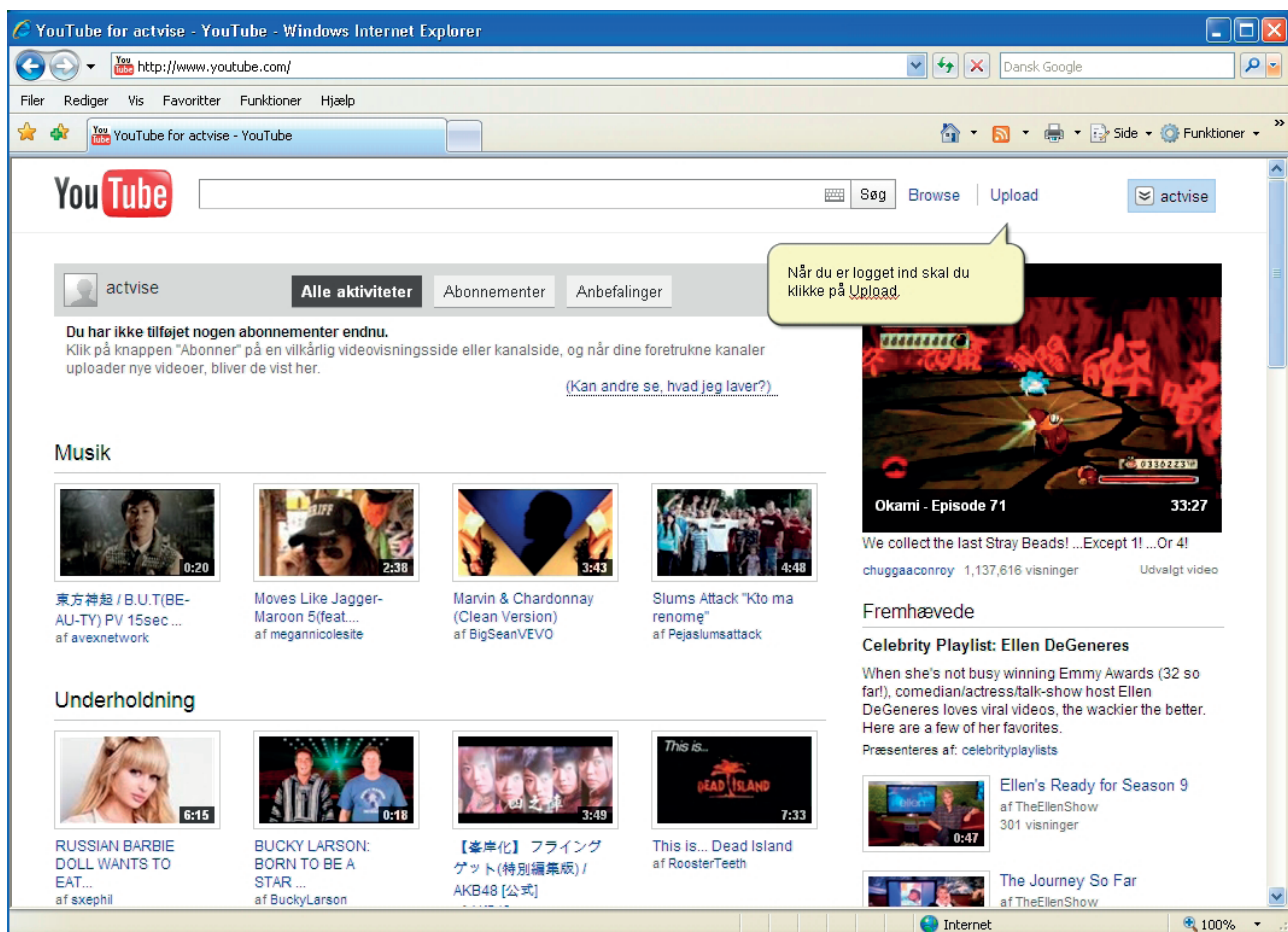
Tilskuerne (the spect-actors) diskuterer derefter scenen, bl.a. med følgende overvejelser: Hvordan håndterede den unge person sin ven? Hvilke strategier blev brugt, og var der nogen der virkede? Opstod der nogen former for konfrontation med vennen, og hvordan blev det håndteret? Er der andre strategier som det kunne have været mere succesfuldt at bruge?

Eventuelle frivillige blandt tilskuerne bliver derefter inviteret op på scenen for at indtage specifikke roller. Med udgangspunkt i hvordan situationen blev løst, skal de vise, hvordan de ville have håndteret situationen. Er der andre og eventuelt bedre måder at løse den på? (Johnston 2010).

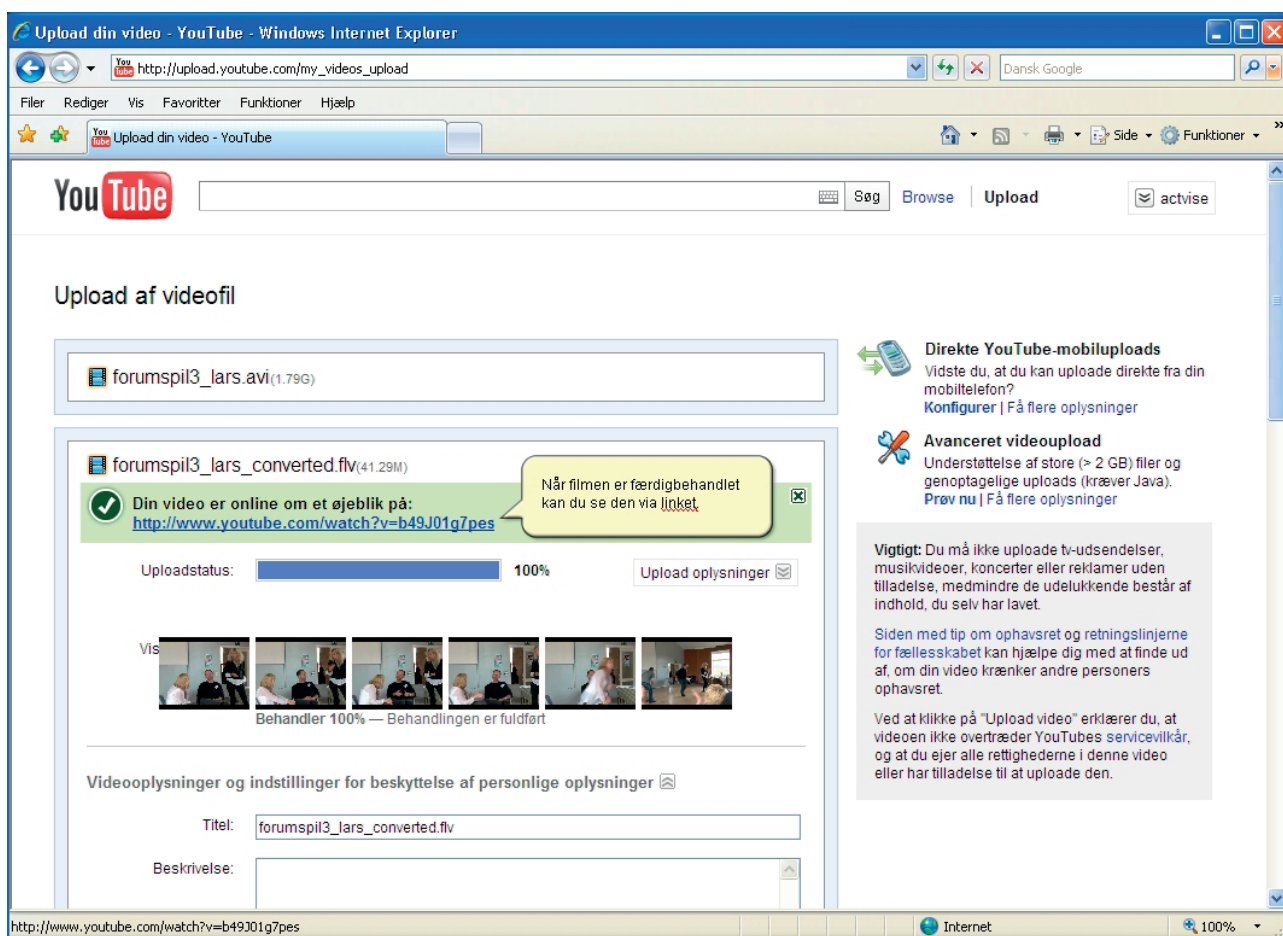
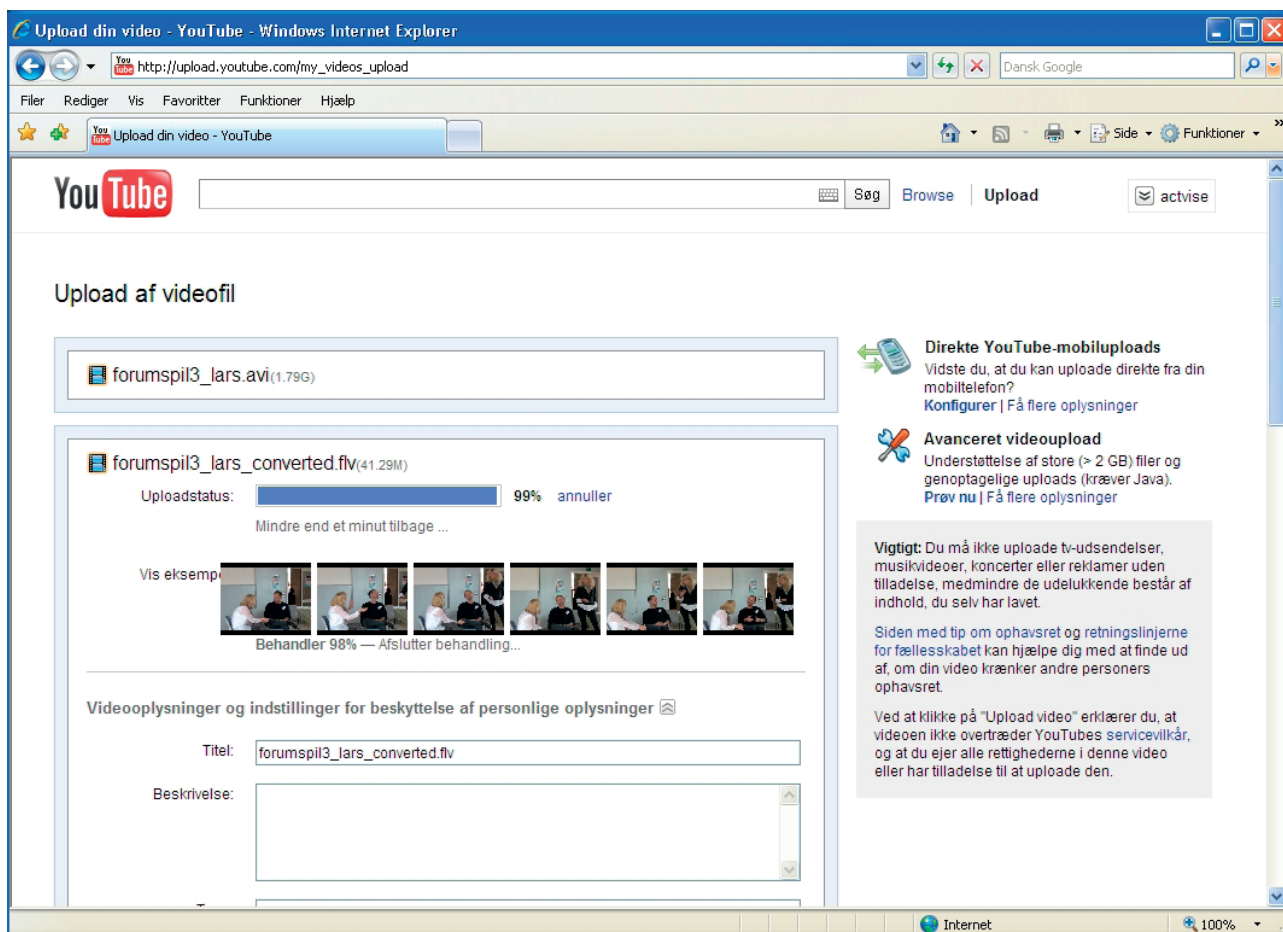
Appendix II: Manual til brug af YouTube

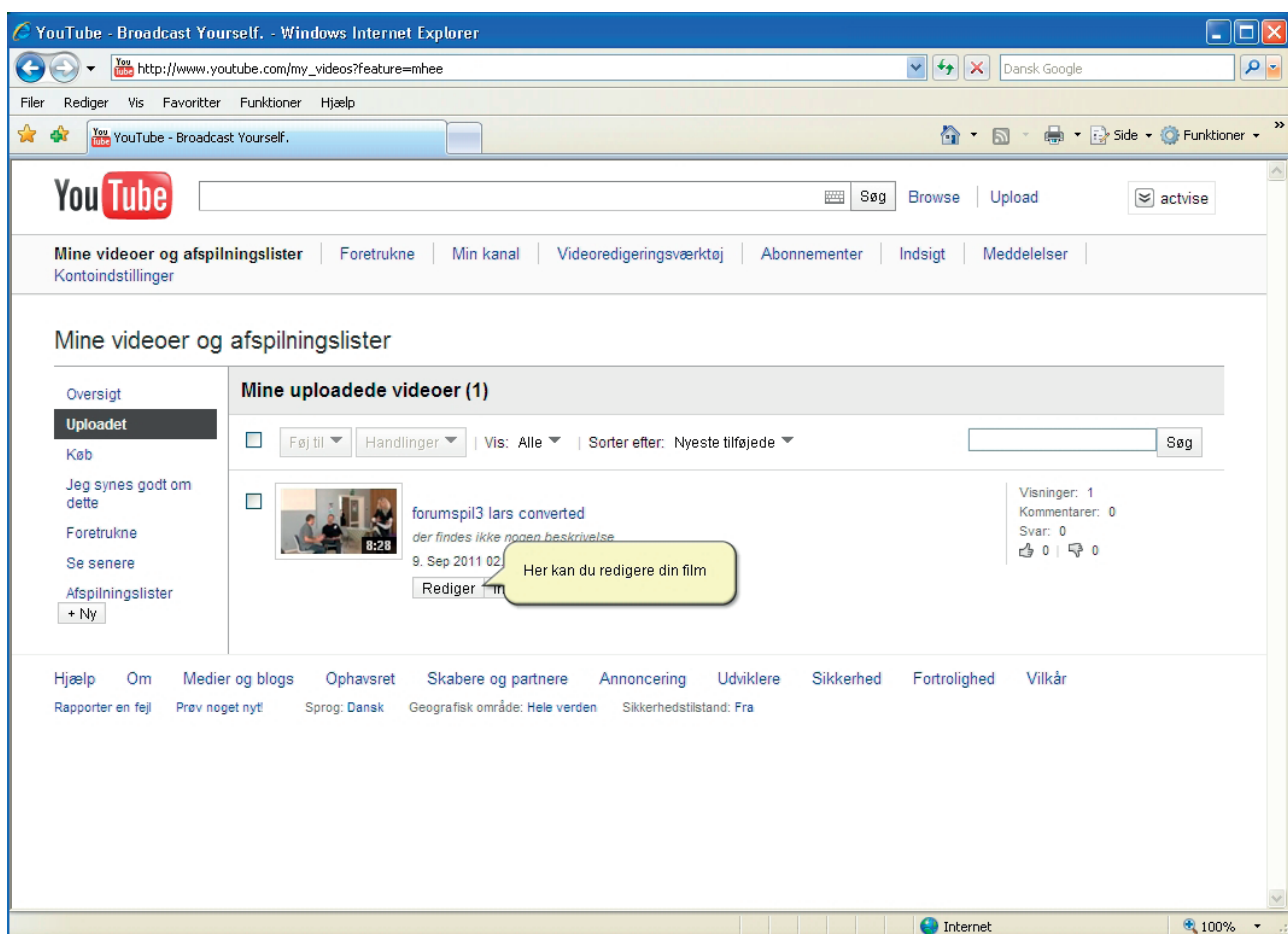
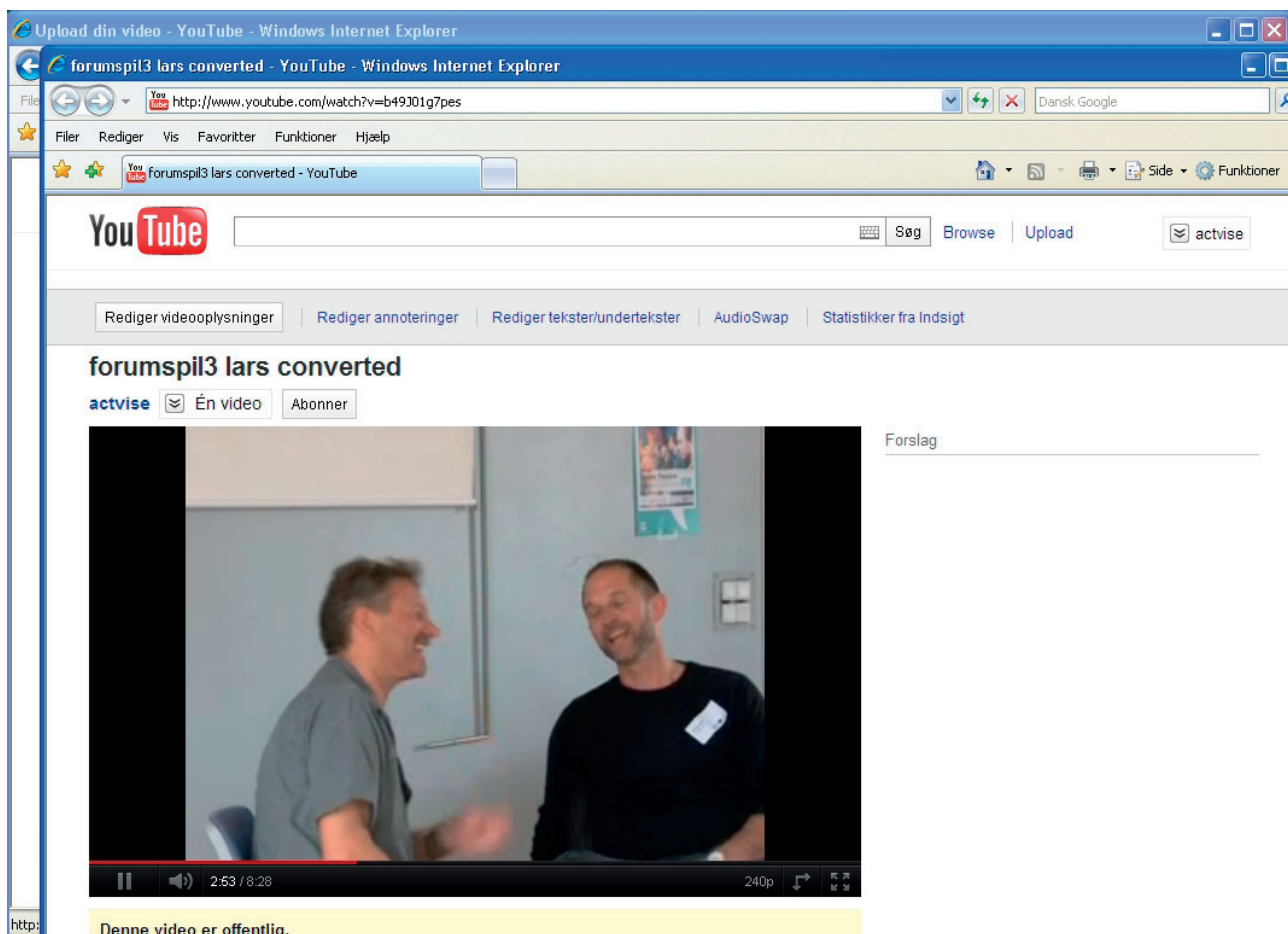

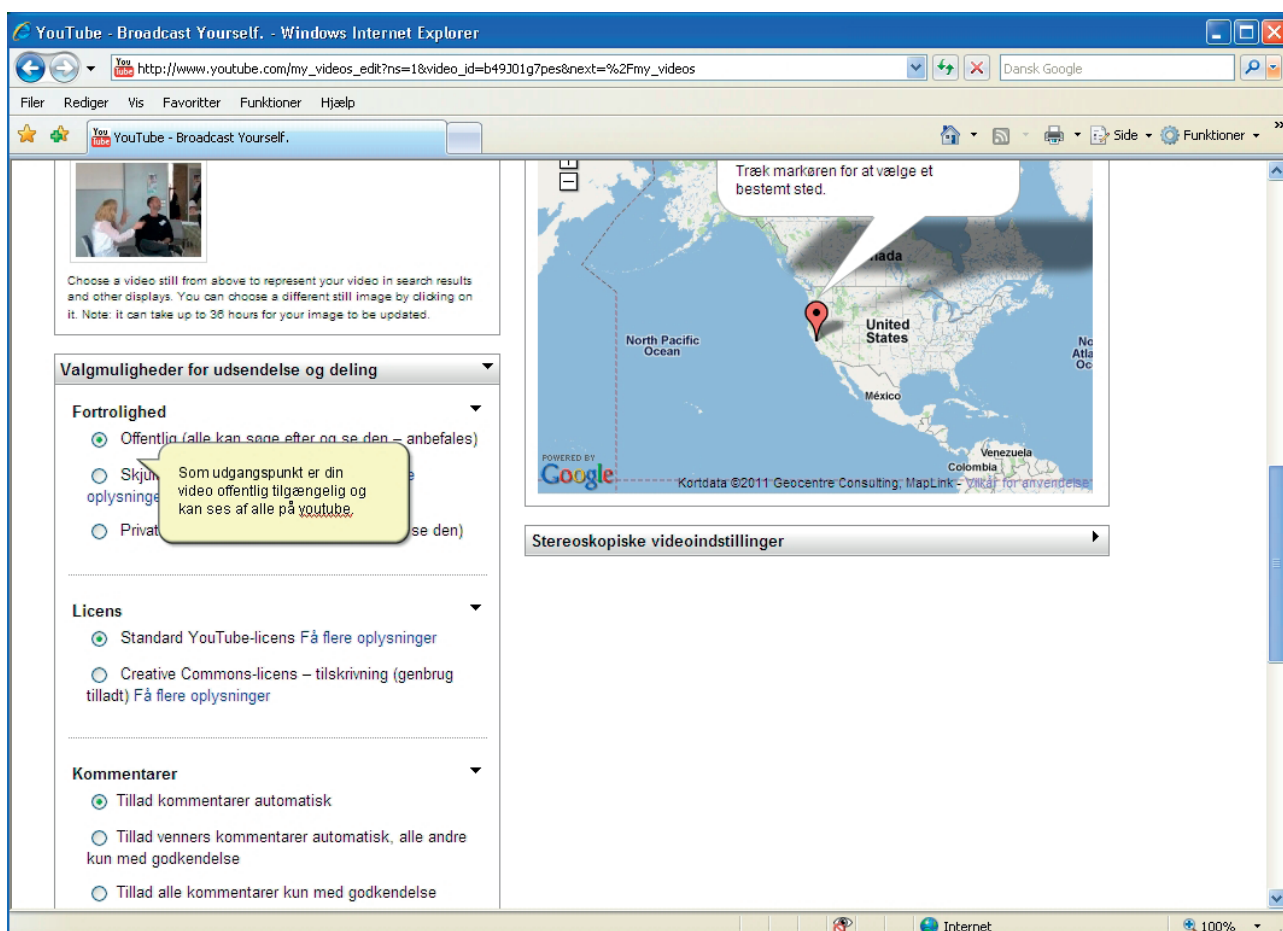
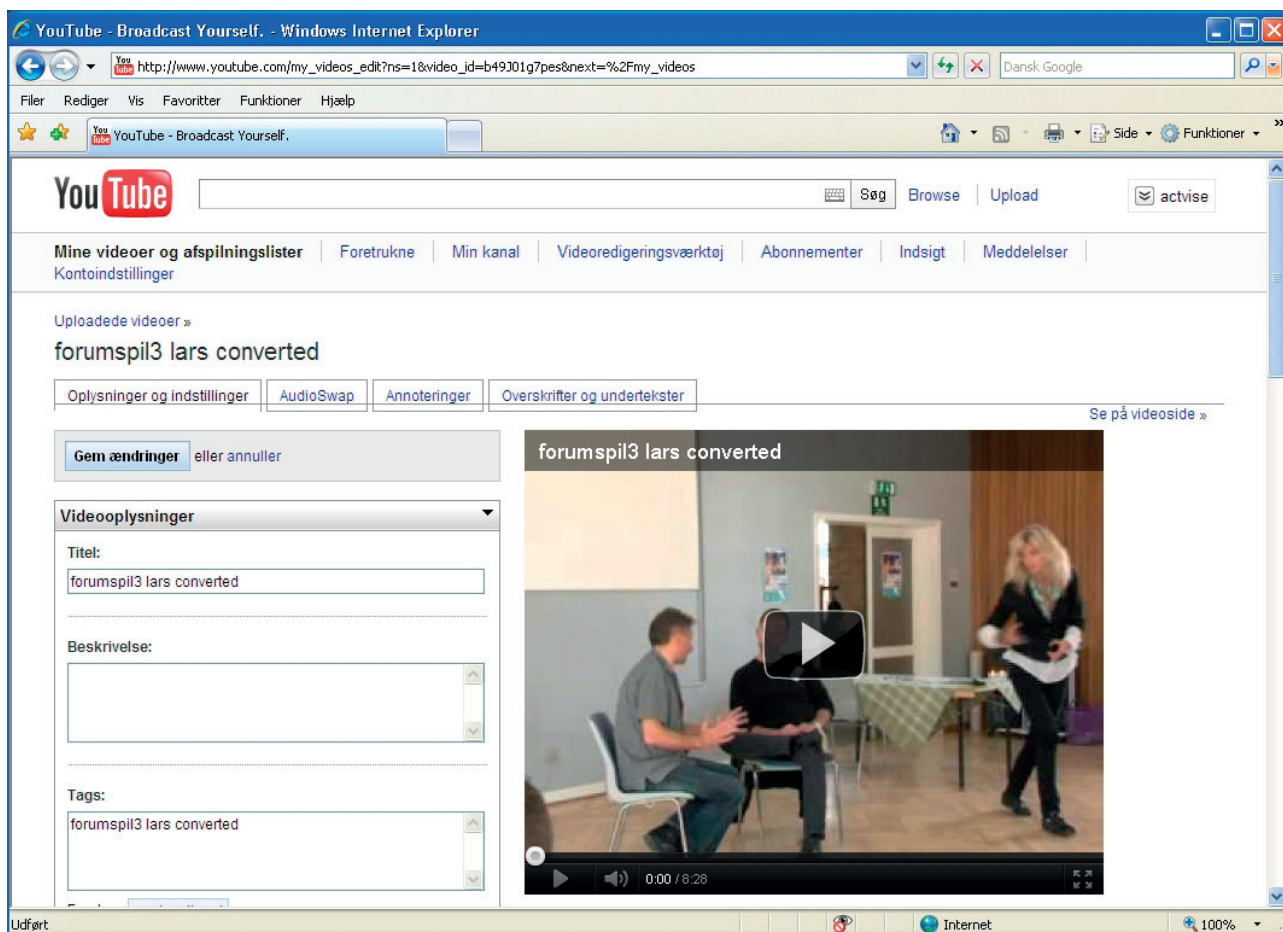

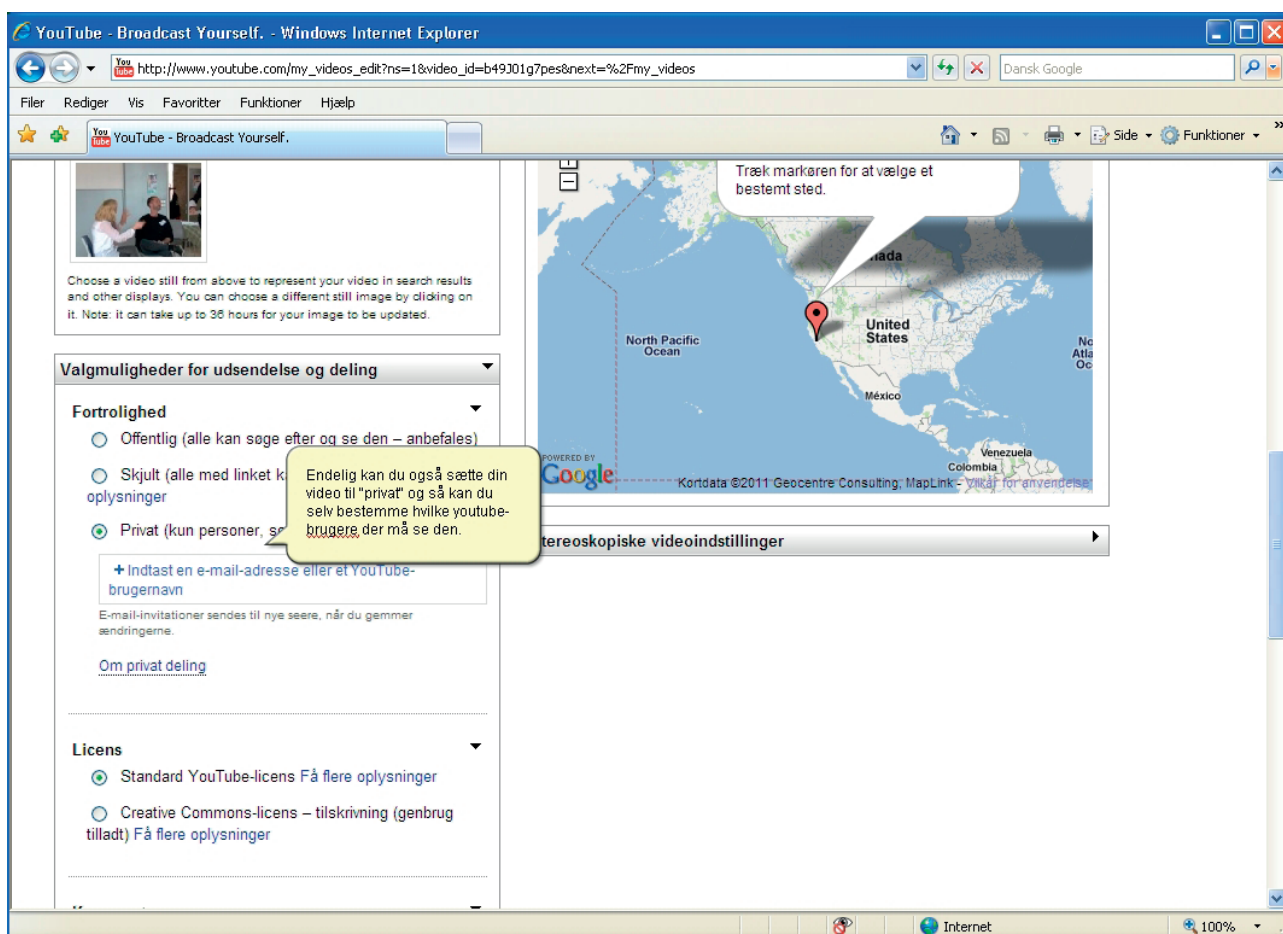
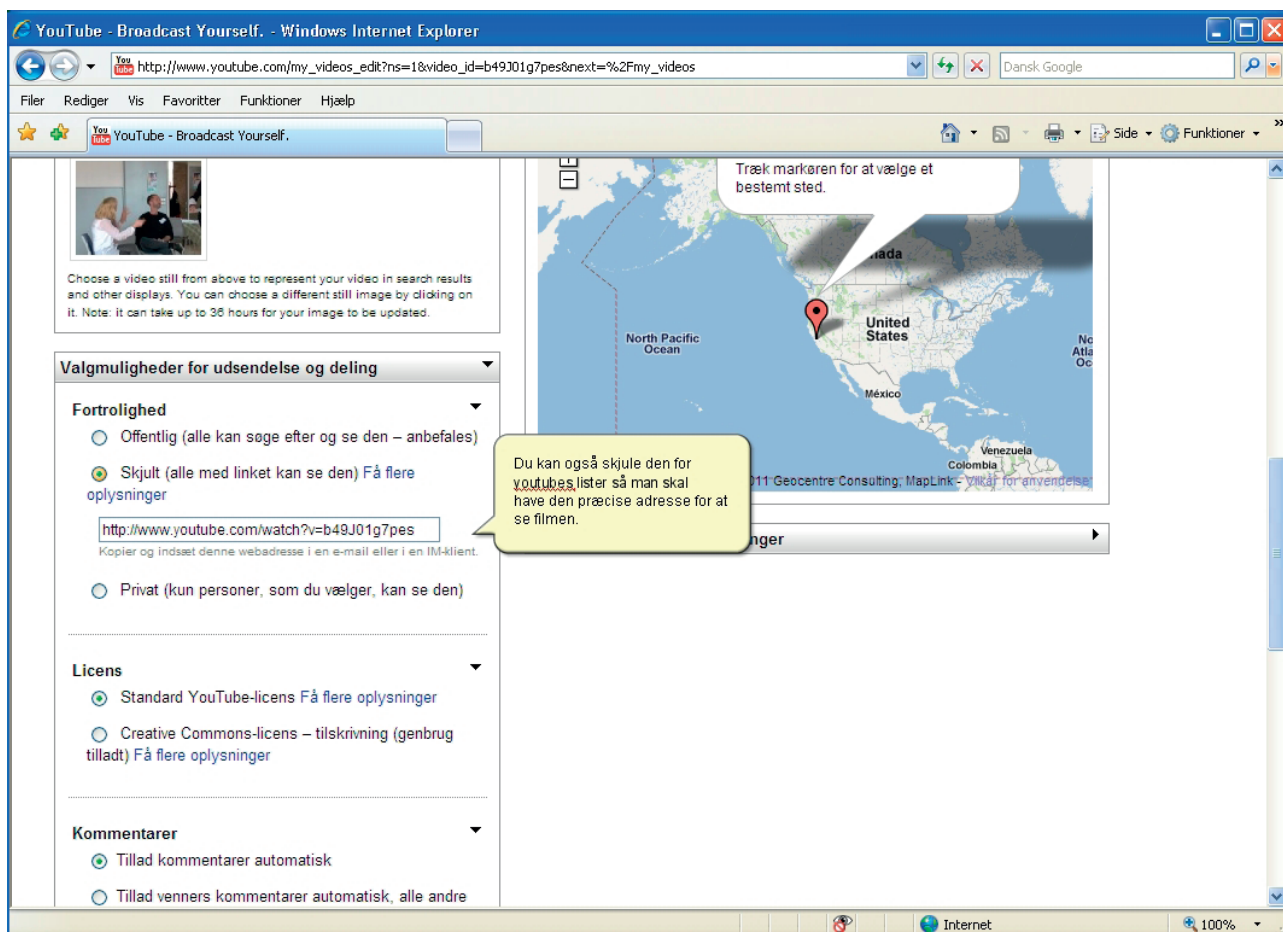

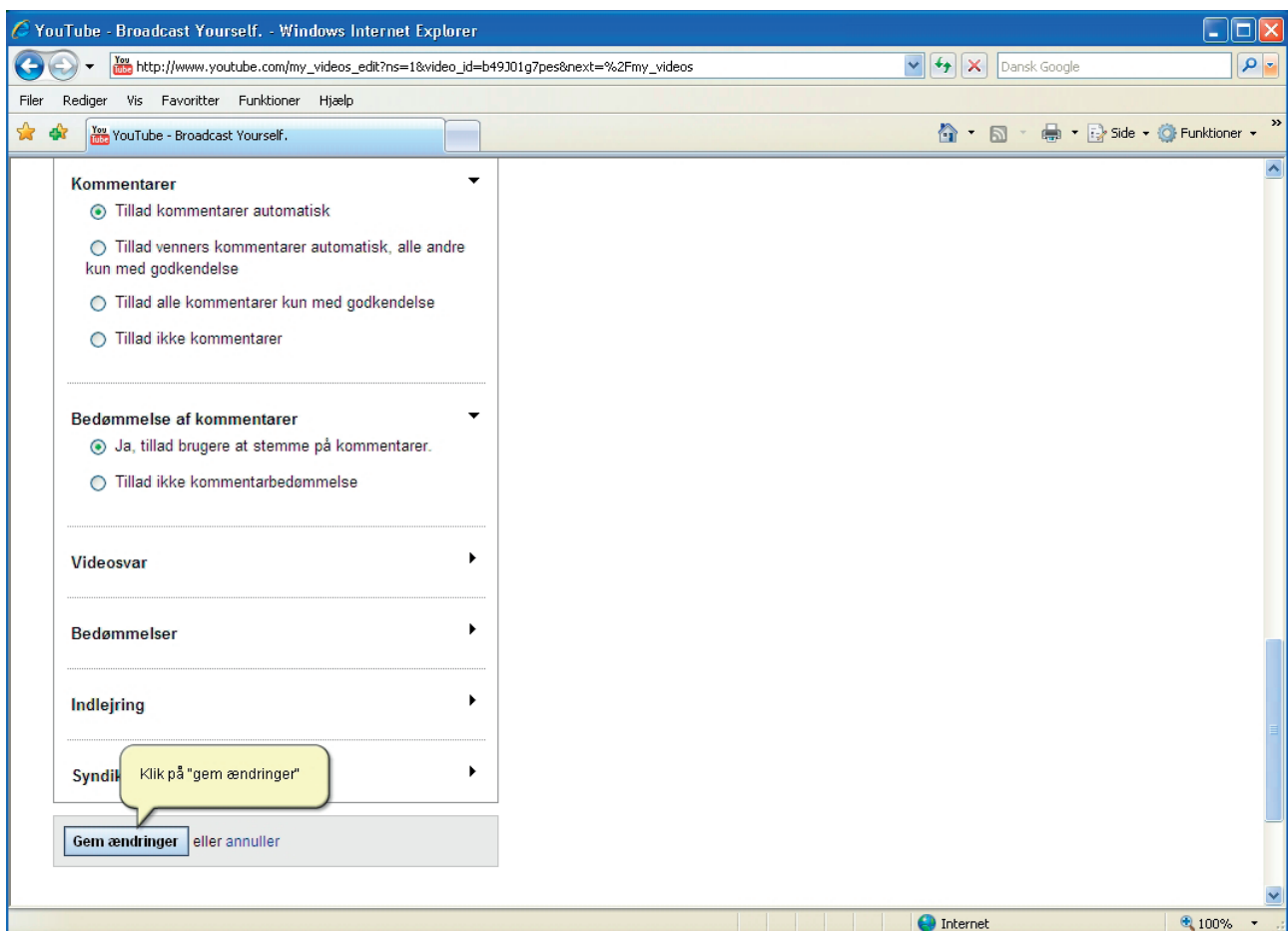
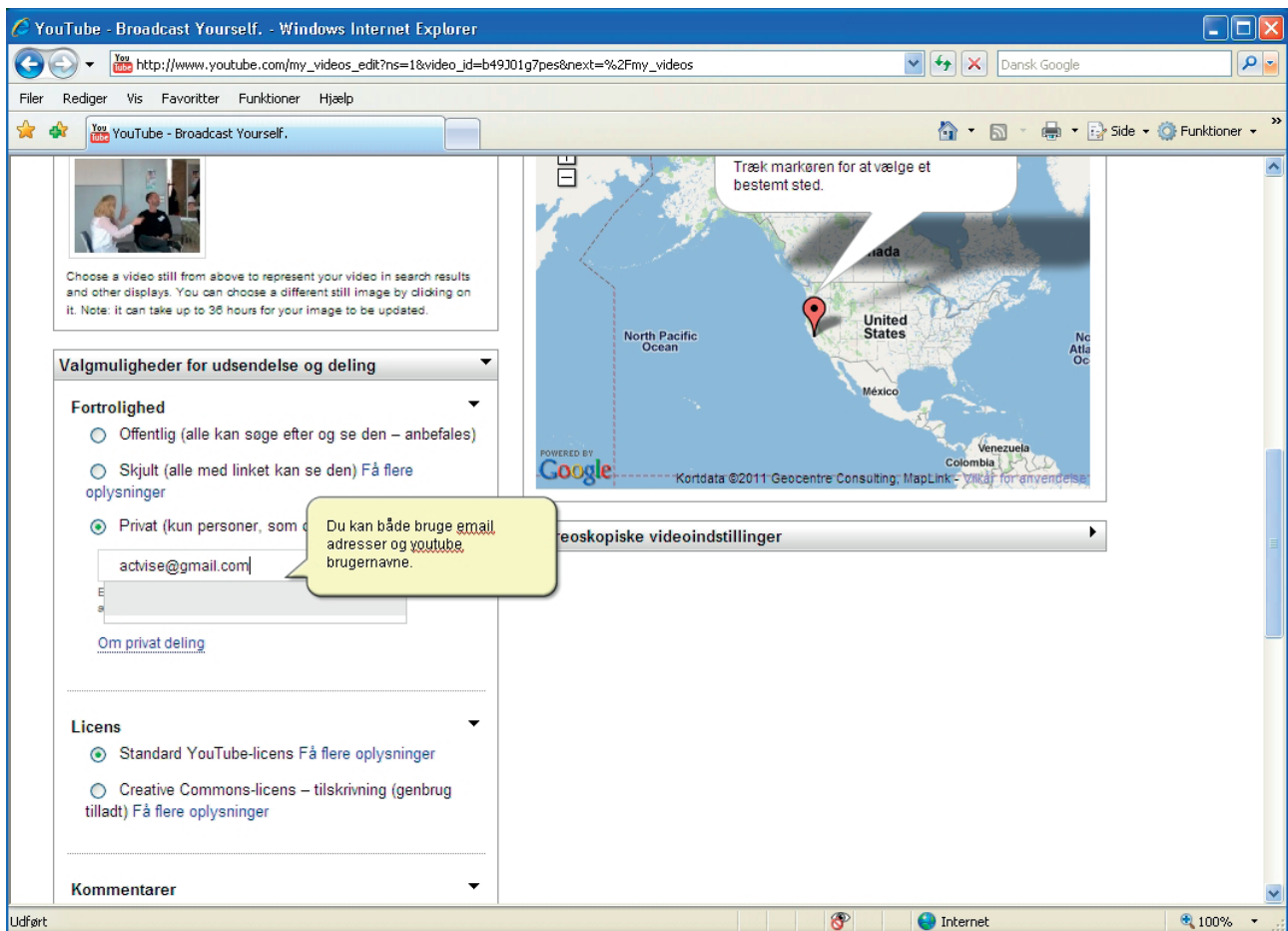

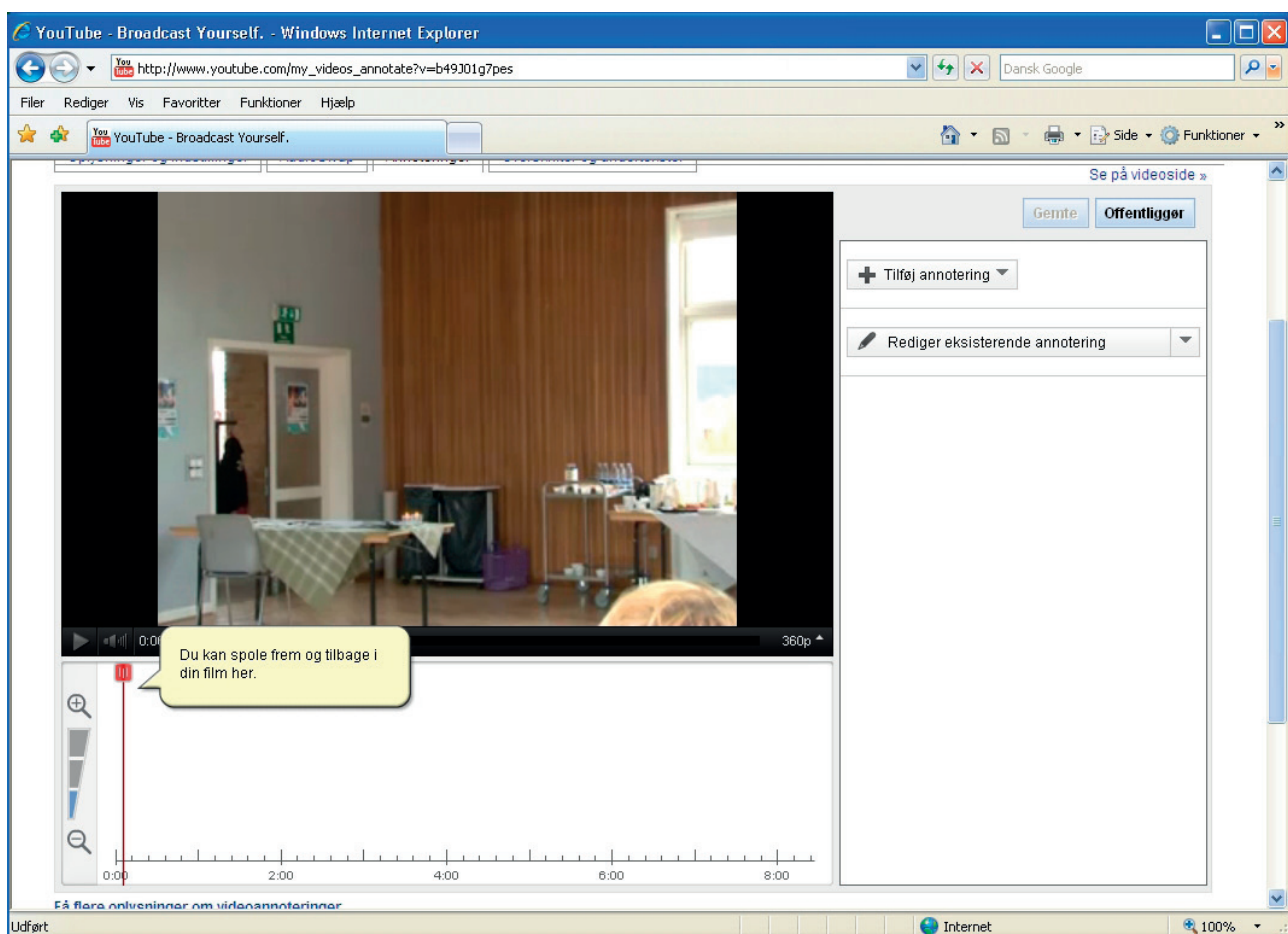
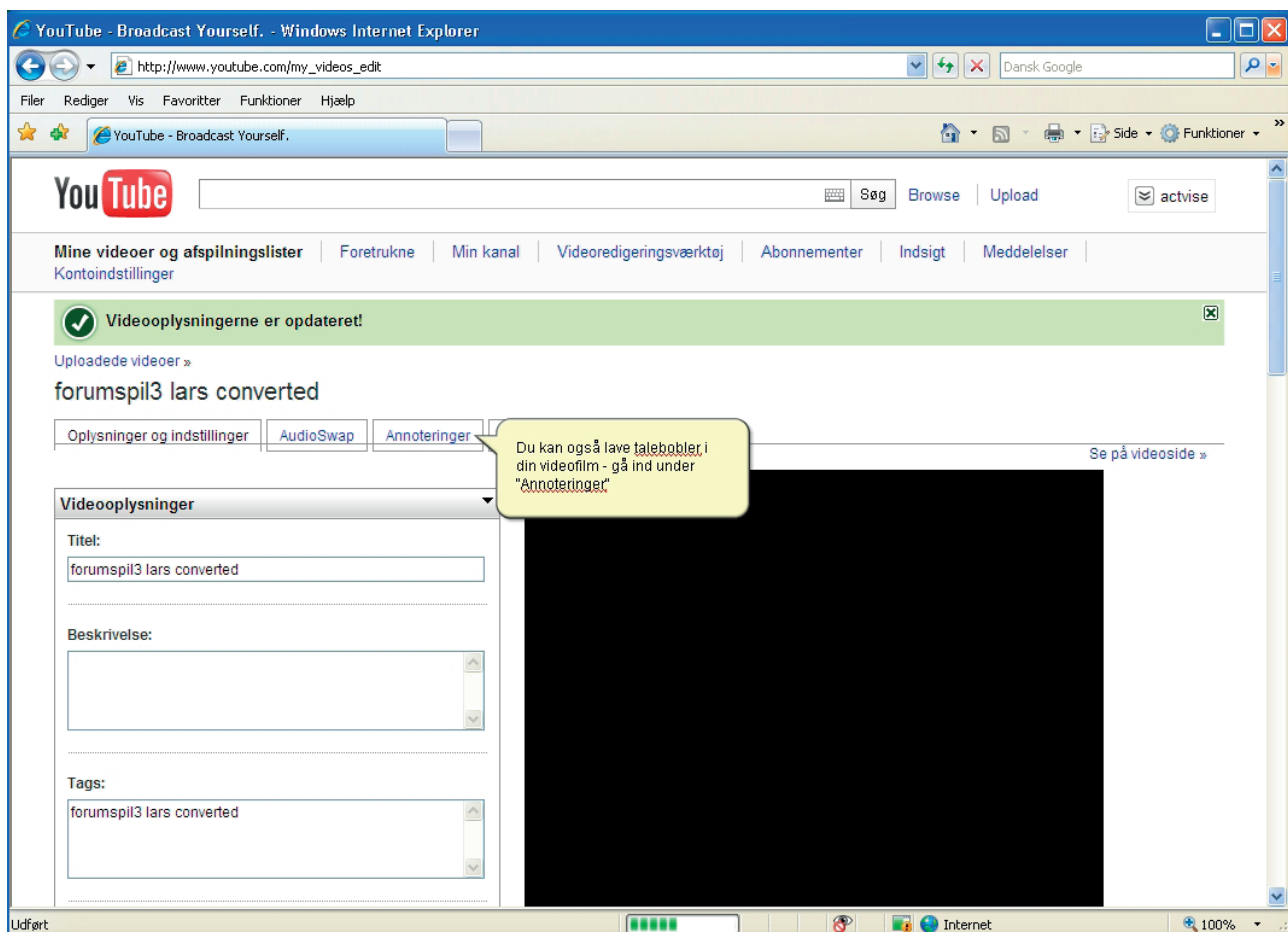

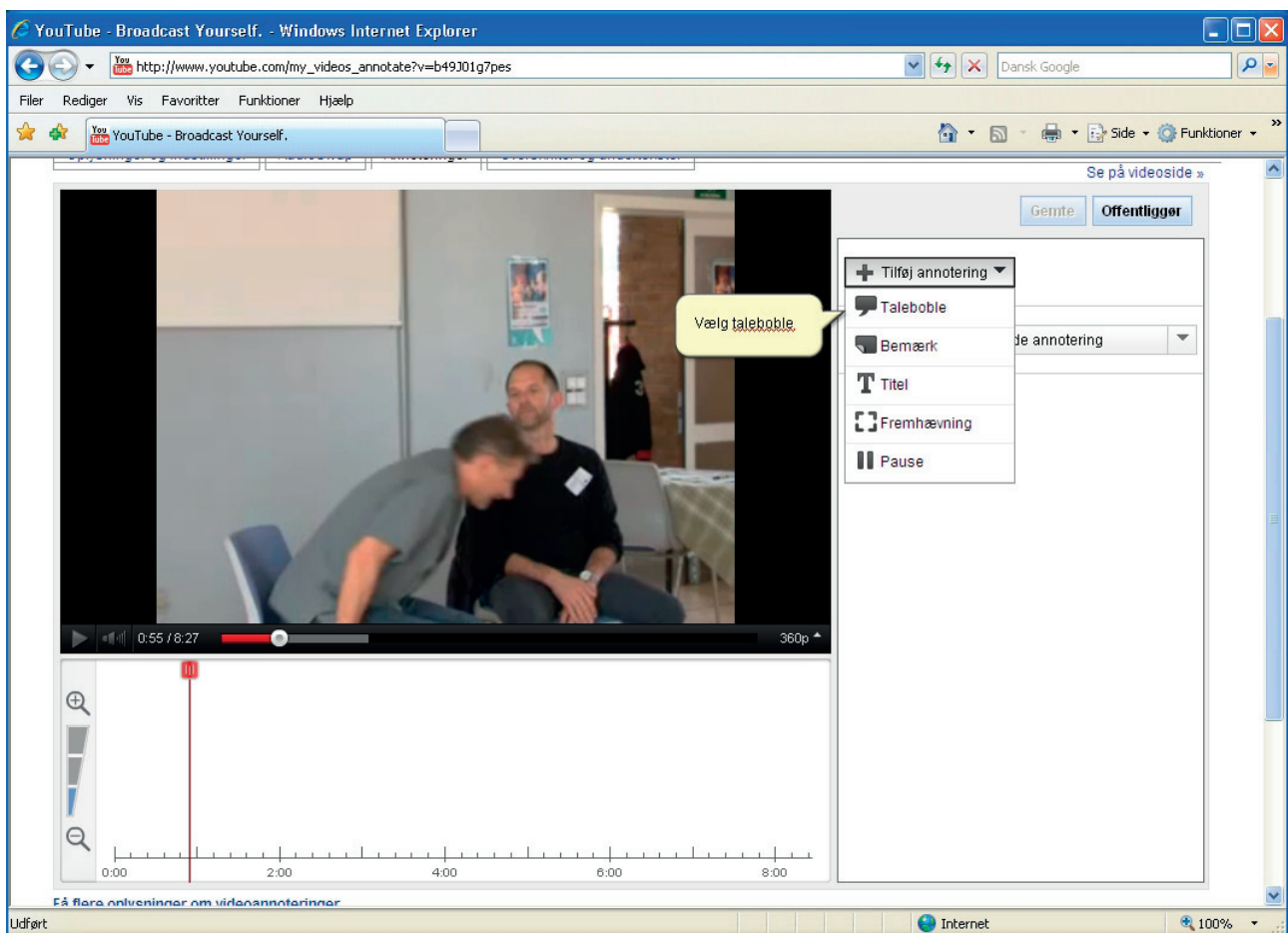
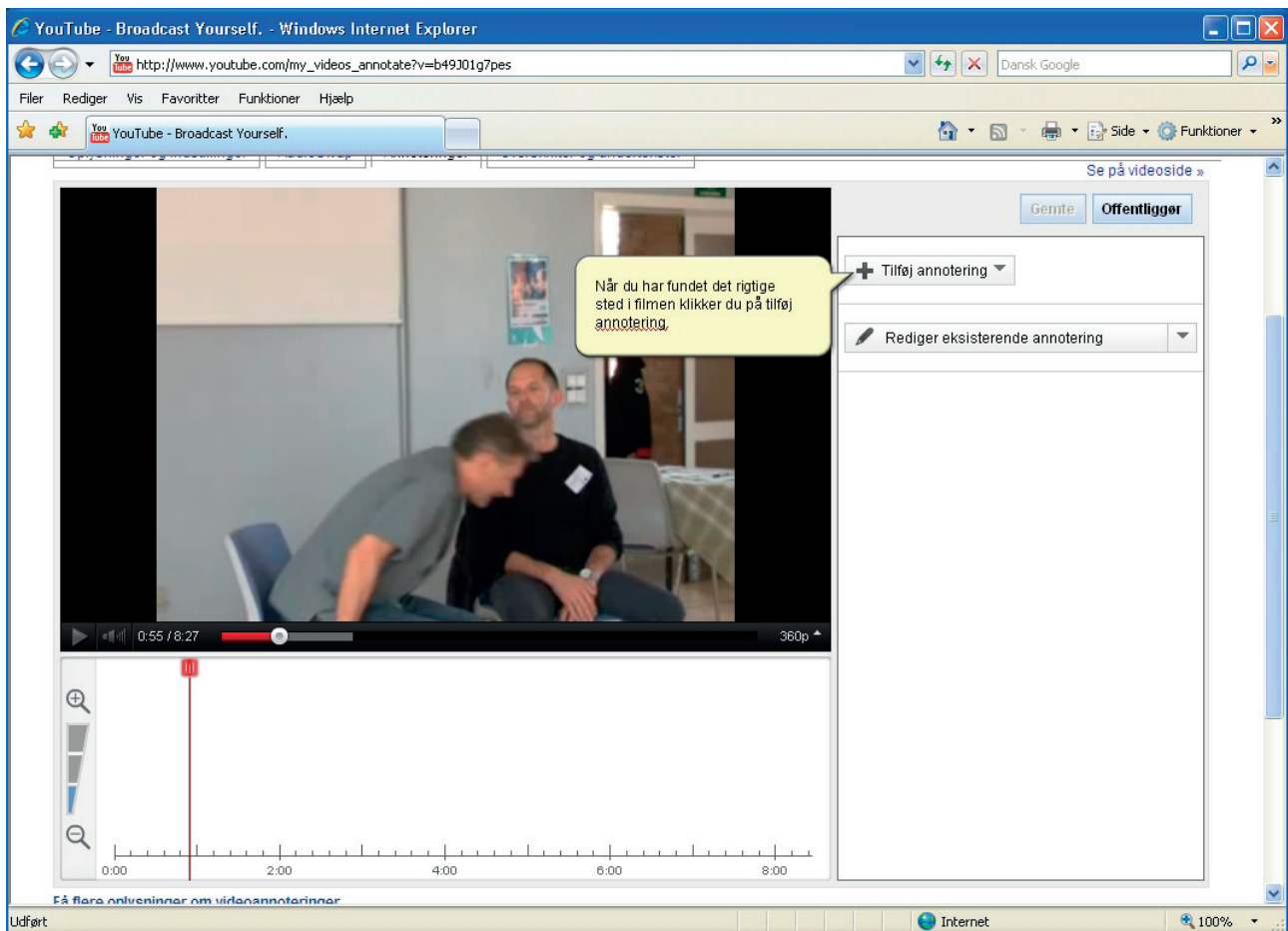

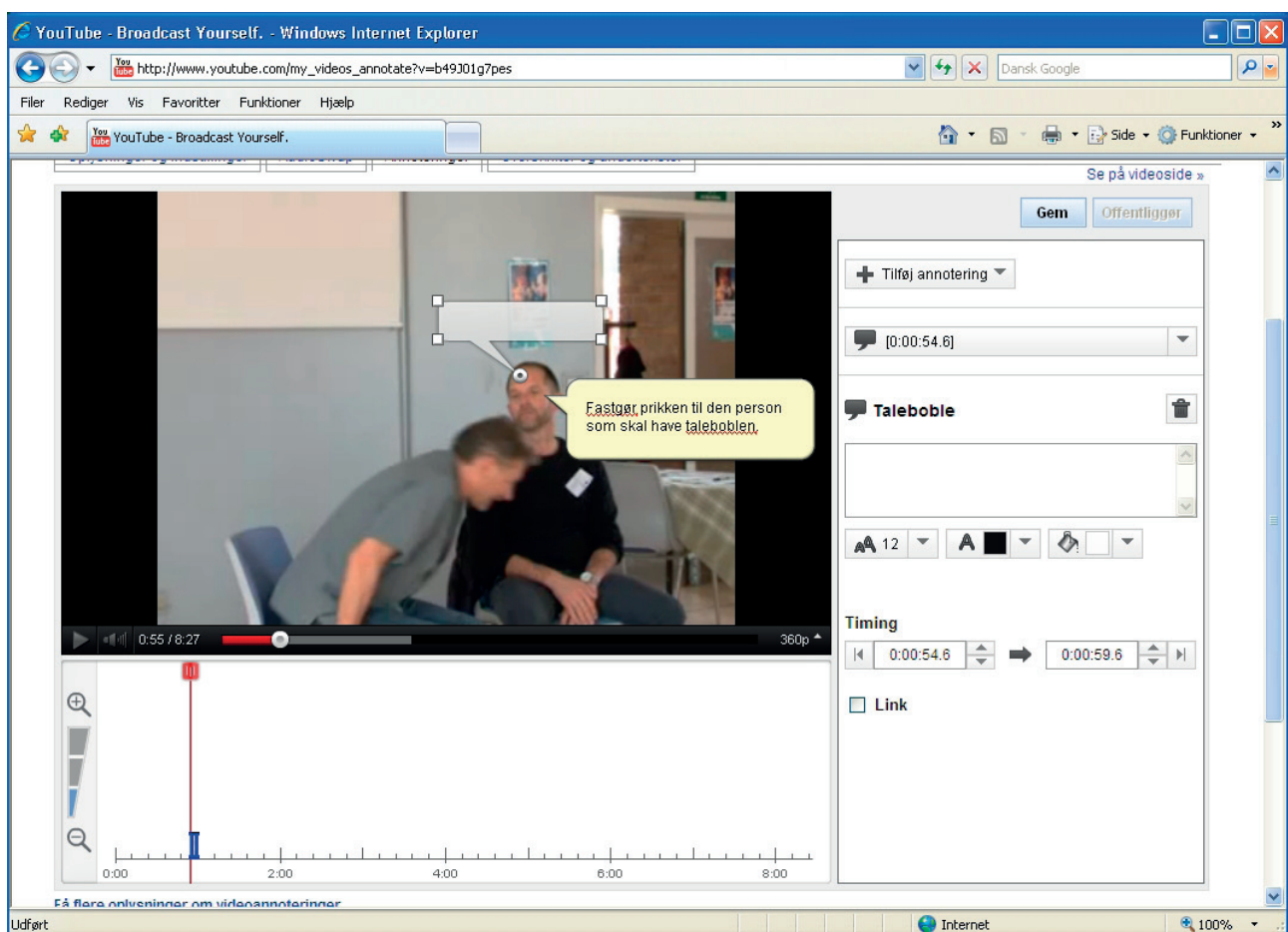
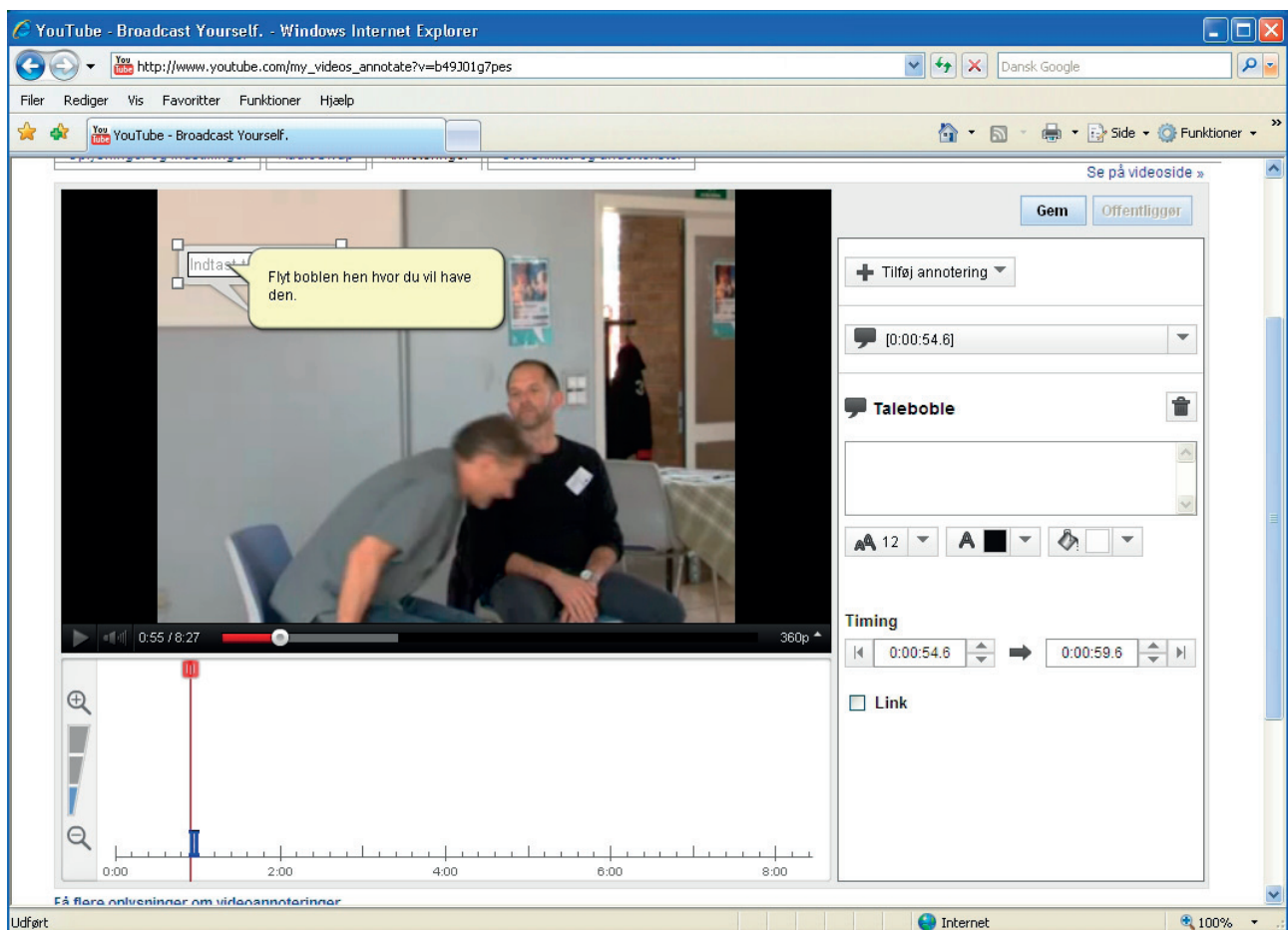

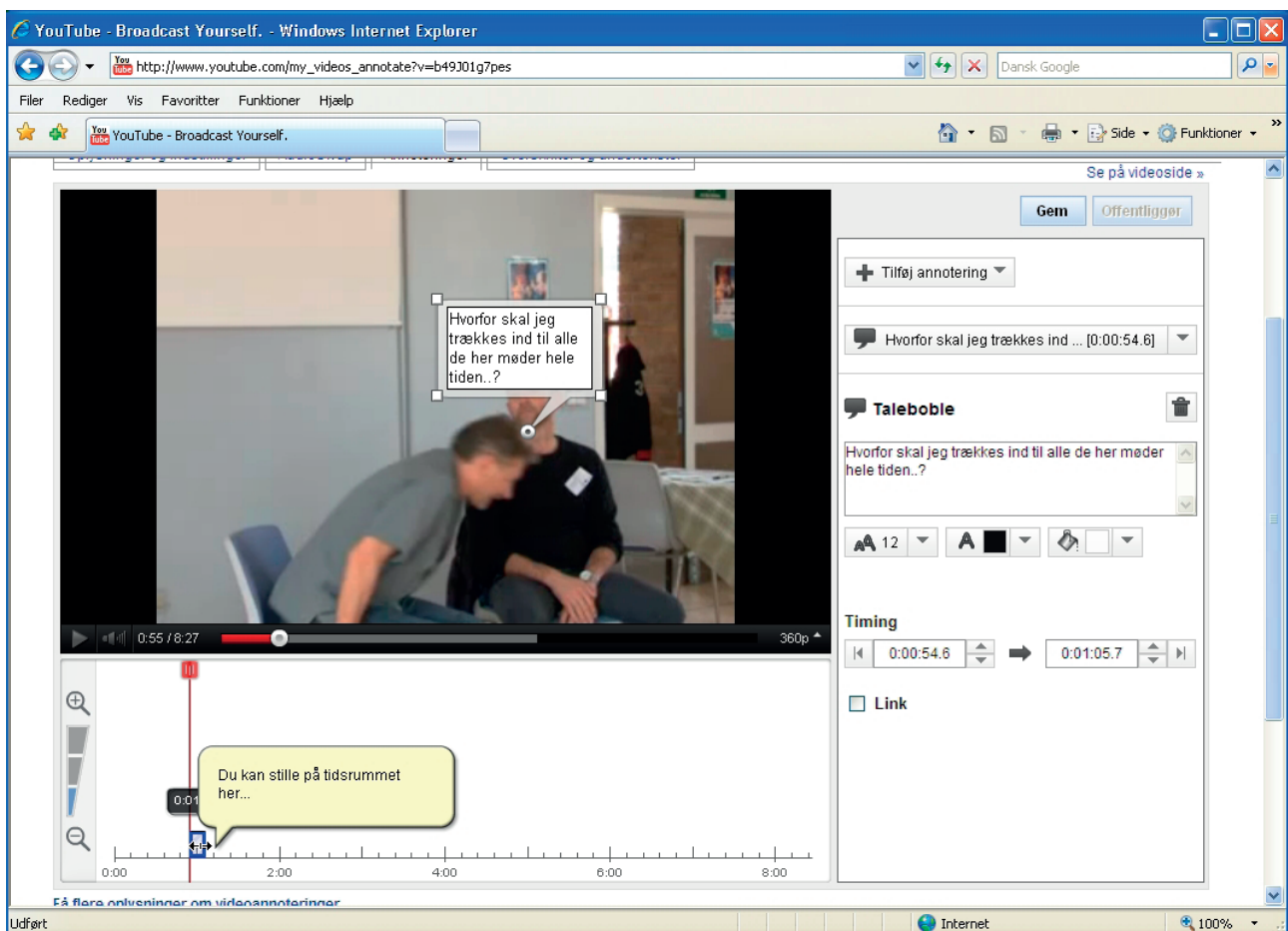
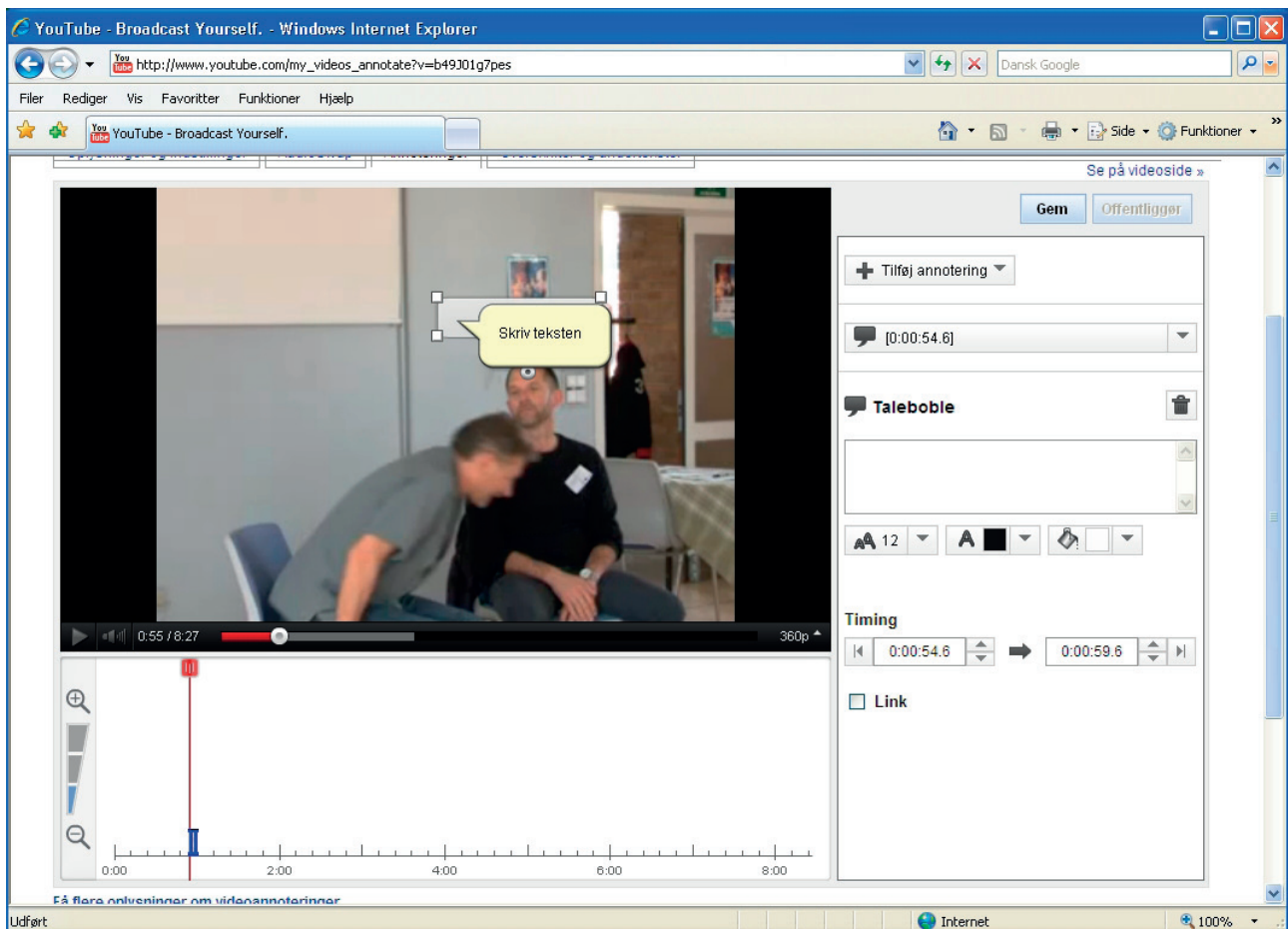

YouTube - Broadcast Yourself. - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/my_videos_annotate?v=b49J01g7pes

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

YouTube - Broadcast Yourself.

Se på videoside »

Gemte Offentliggør

+ Tilføj annotering

Hvorfor skal jeg trækkes ind ... [0:00:52.3]

Taleboble

Hvorfor skal jeg trækkes ind til alle de her møder hele tiden..?

12 A

Timing

Eller her

0:00:52.3 0:01:05.8

Link

Få flere oplysninger om videoannoteringer

Udført Internet 100%

YouTube - Broadcast Yourself. - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/my_videos_annotate?v=b49J01g7pes

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

YouTube - Broadcast Yourself.

Se på videoside »

Gem Offentliggør

+ Tilføj

Gem - og Offentliggør...

Hvorfor skal jeg trækkes ind ... [0:00:52.3]

Taleboble

Hvorfor skal jeg trækkes ind til alle de her møder hele tiden..?

12 A

Timing

0:00:52.3 0:01:05.8

Link

Få flere oplysninger om videoannoteringer

Udført Internet 100%

YouTube - Broadcast Yourself. - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/my_videos_annotate?v=b49J01g7pes

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

YouTube - Broadcast Yourself.

YouTube Søg Browse Upload activate

Mine videoer og afspilningslister Foretrukne Min kanal Videoredigeringsværktøj Abonnenter Indsigt Meddelelser Kontoindstillinger

Uploadede videoer »

forumspil3 lars converted

Oplysninger og indstillinger AudioSwap Annoteringer Overskrifter og undertekster

Se resultatet som det kommer til at se ud på videosiden.

Gem Udgivet

+ Tilføj annotering

Hvorfor skal jeg trækkes ind ... [0:00:52.3]

Taleboble

Hvorfor skal jeg trækkes ind til alle de her møder hele tiden..?

12 A [ ] [ ]

Timing

0:00:52.3 0:04:08.0

Udført

forumspil3 lars converted - YouTube - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/watch?v=b49J01g7pes

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

forumspil3 lars converted - YouTube

YouTube Søg Browse Upload activate

Rediger videooplysninger Rediger annoteringer Rediger tekster/undertekster AudioSwap Statistikker fra Indsigt

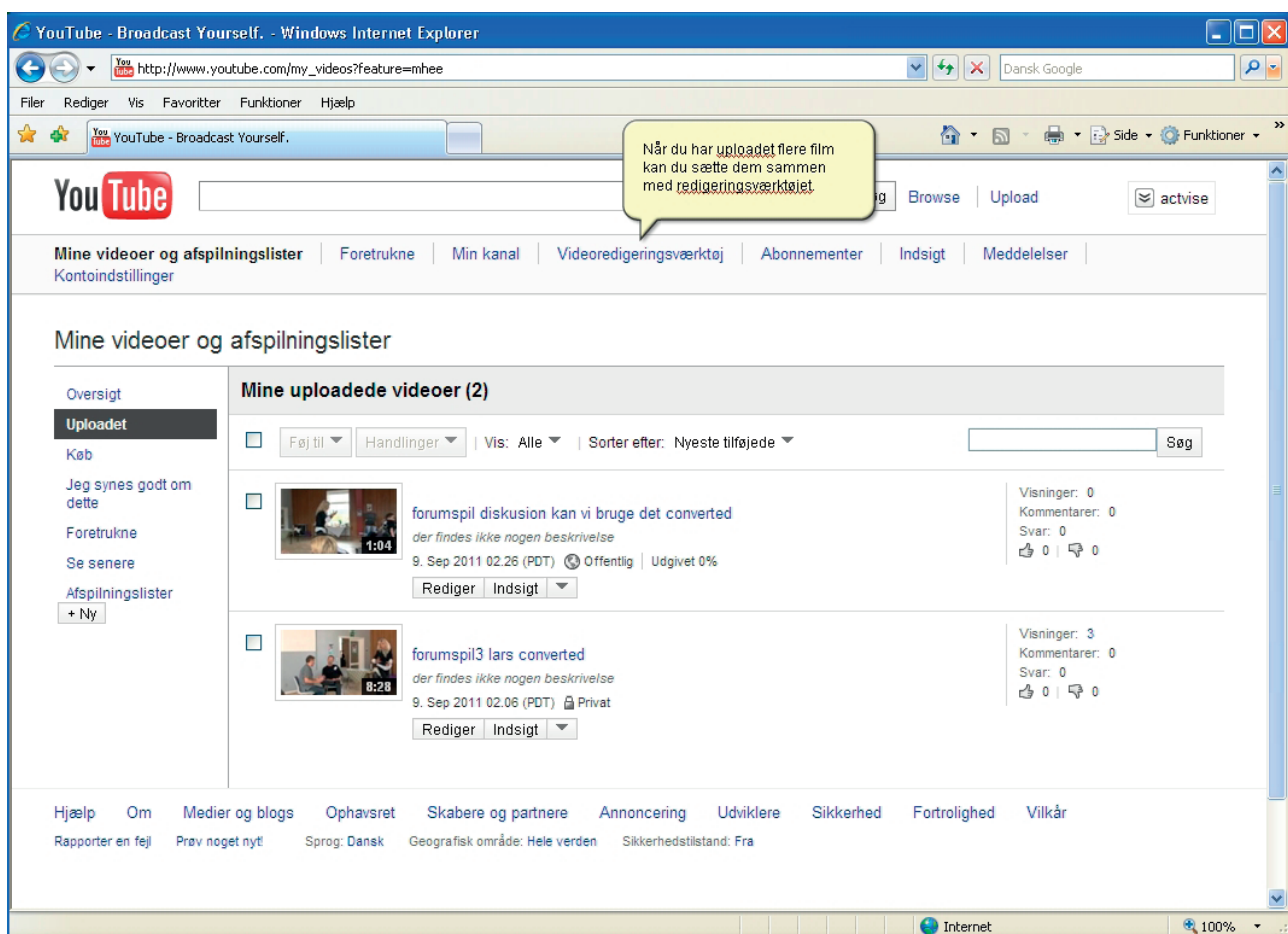
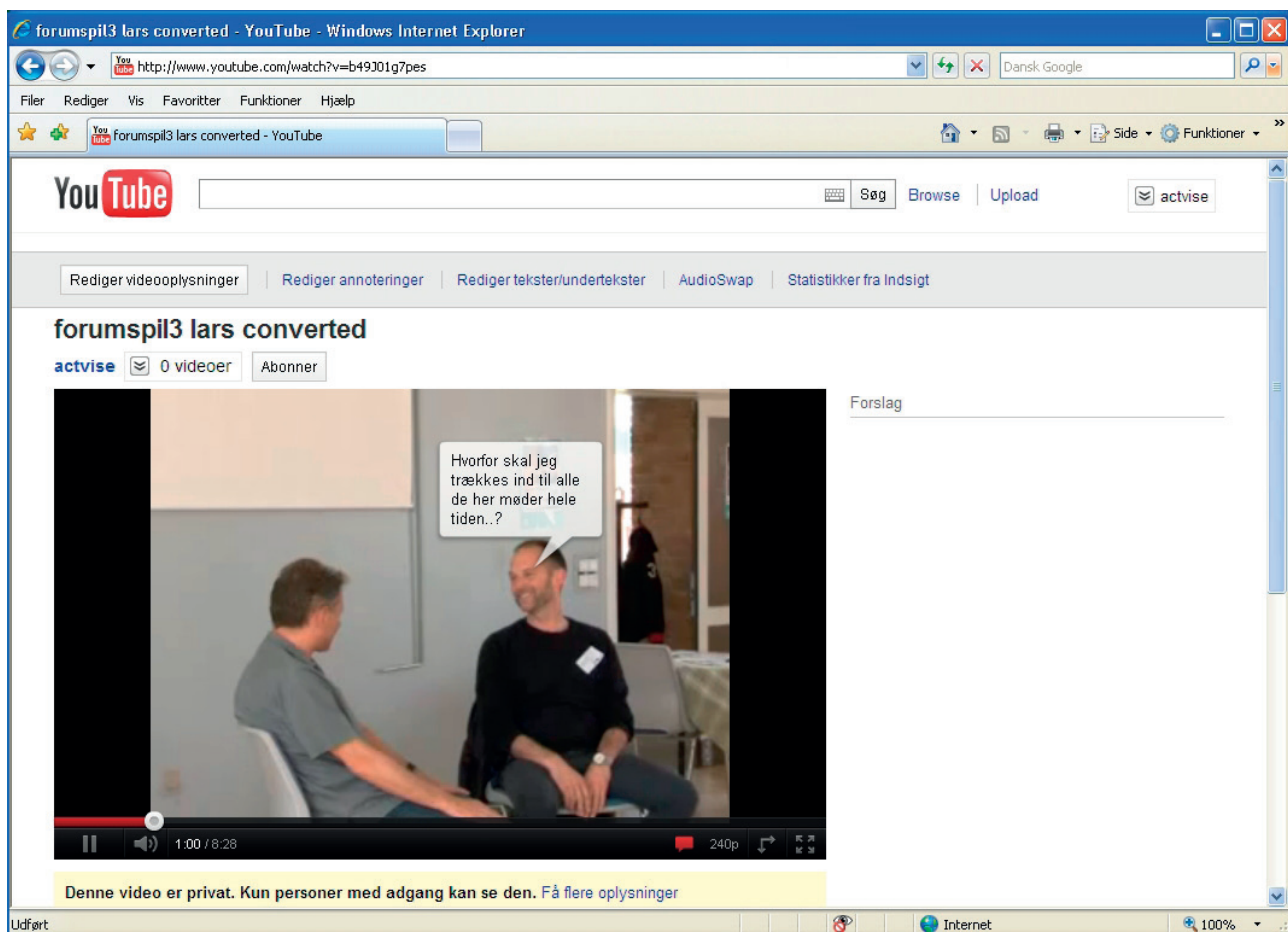
forumspil3 lars converted

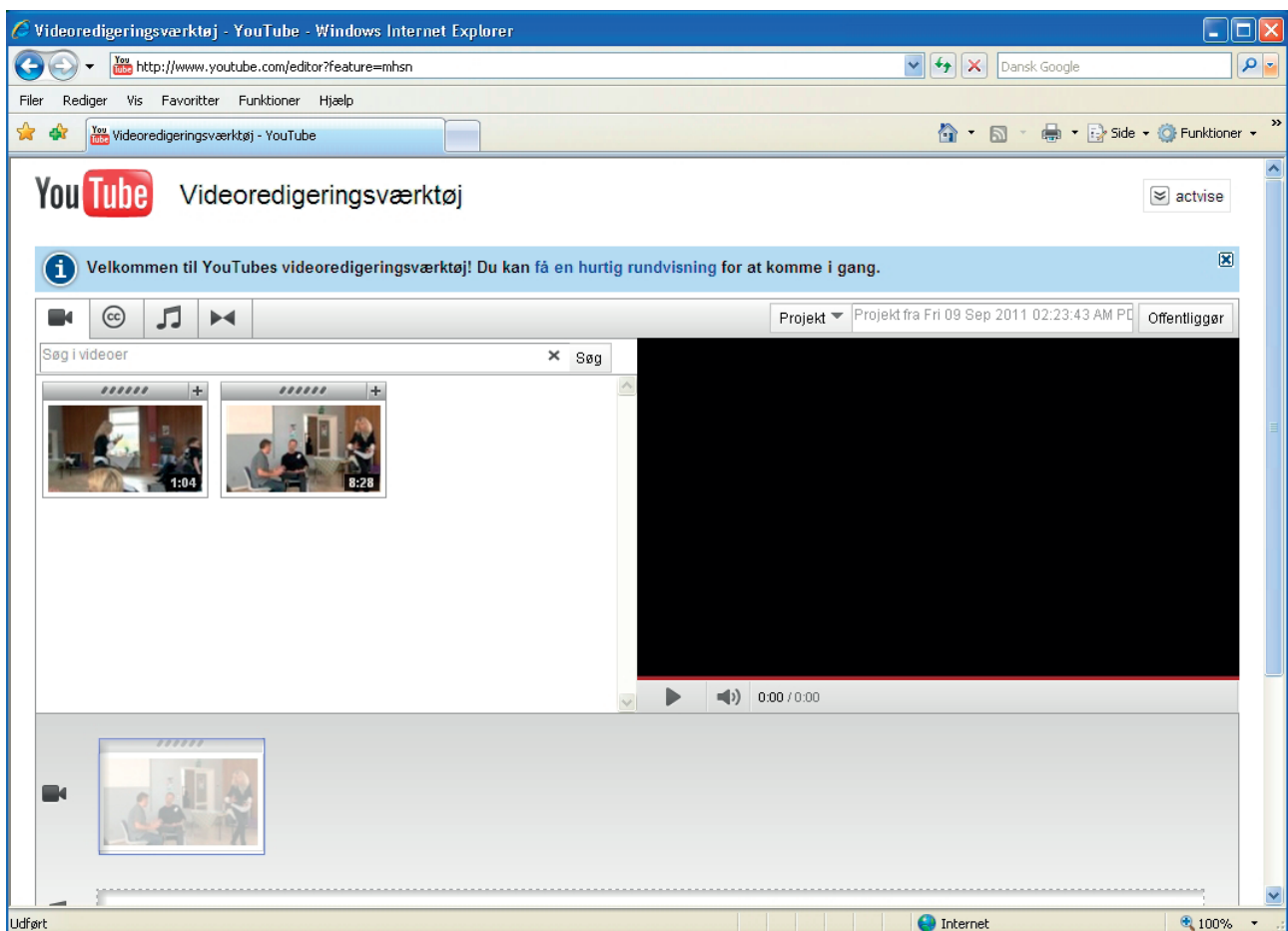
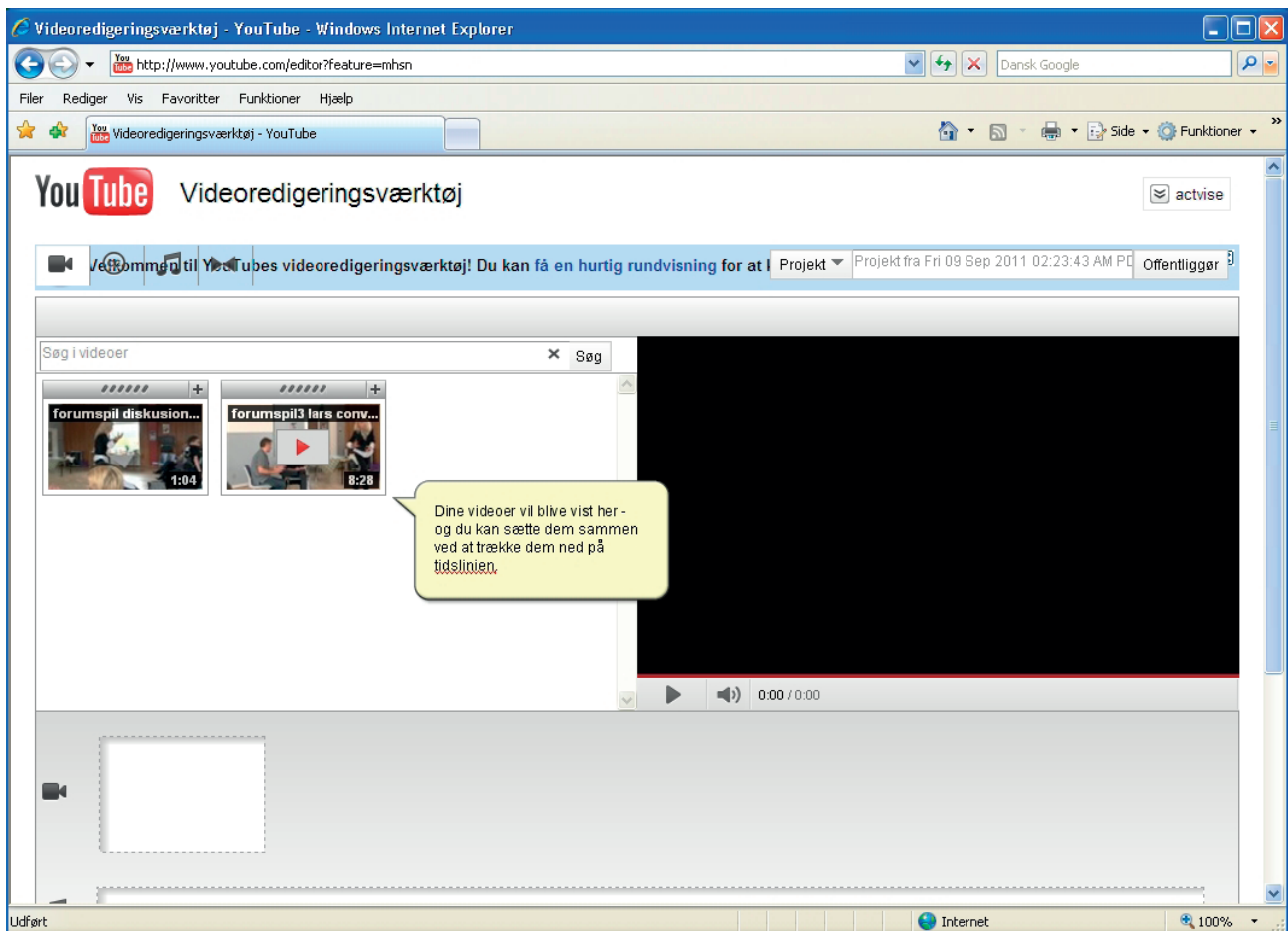
actvise 0 videoer Abonner

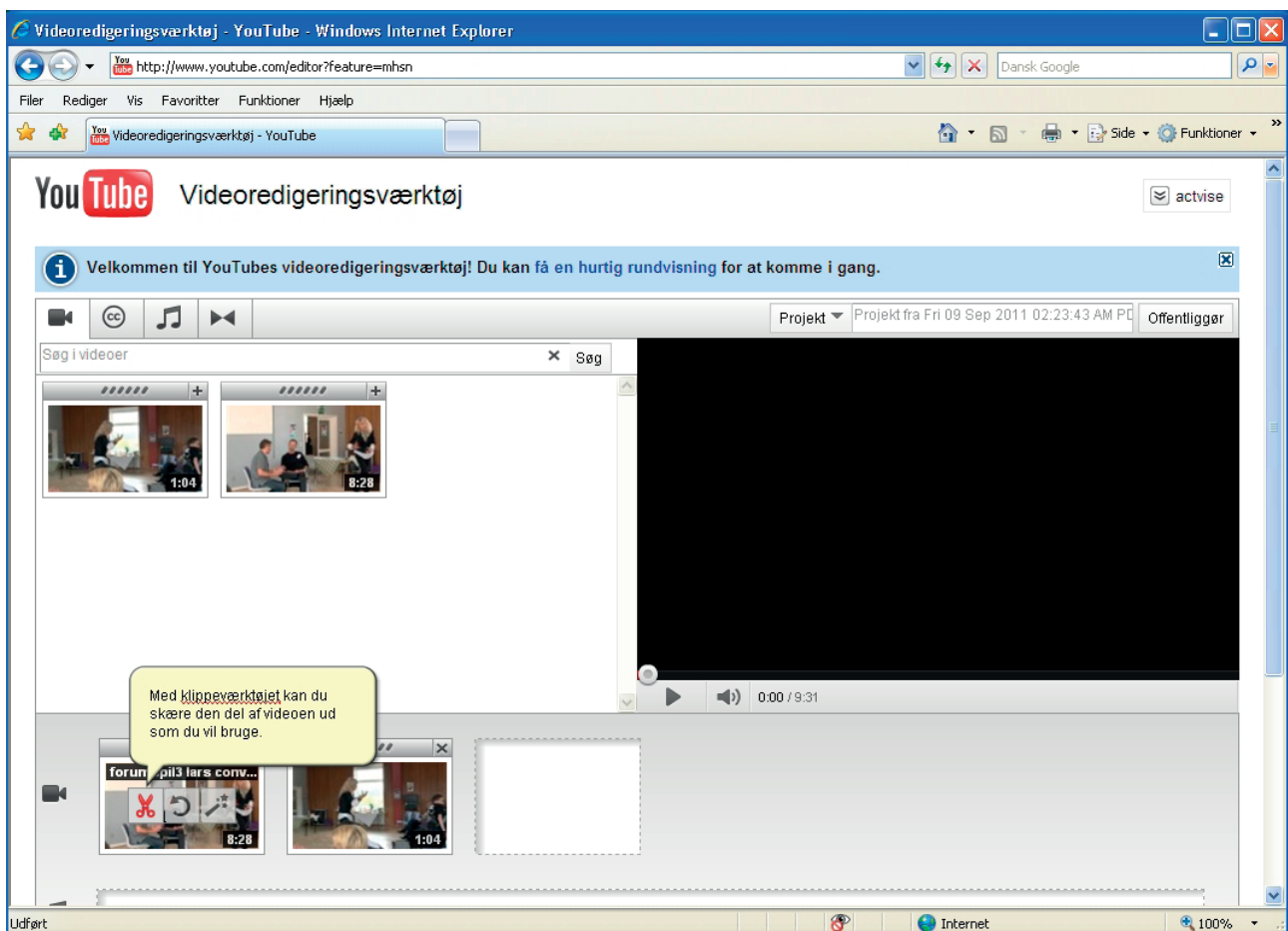
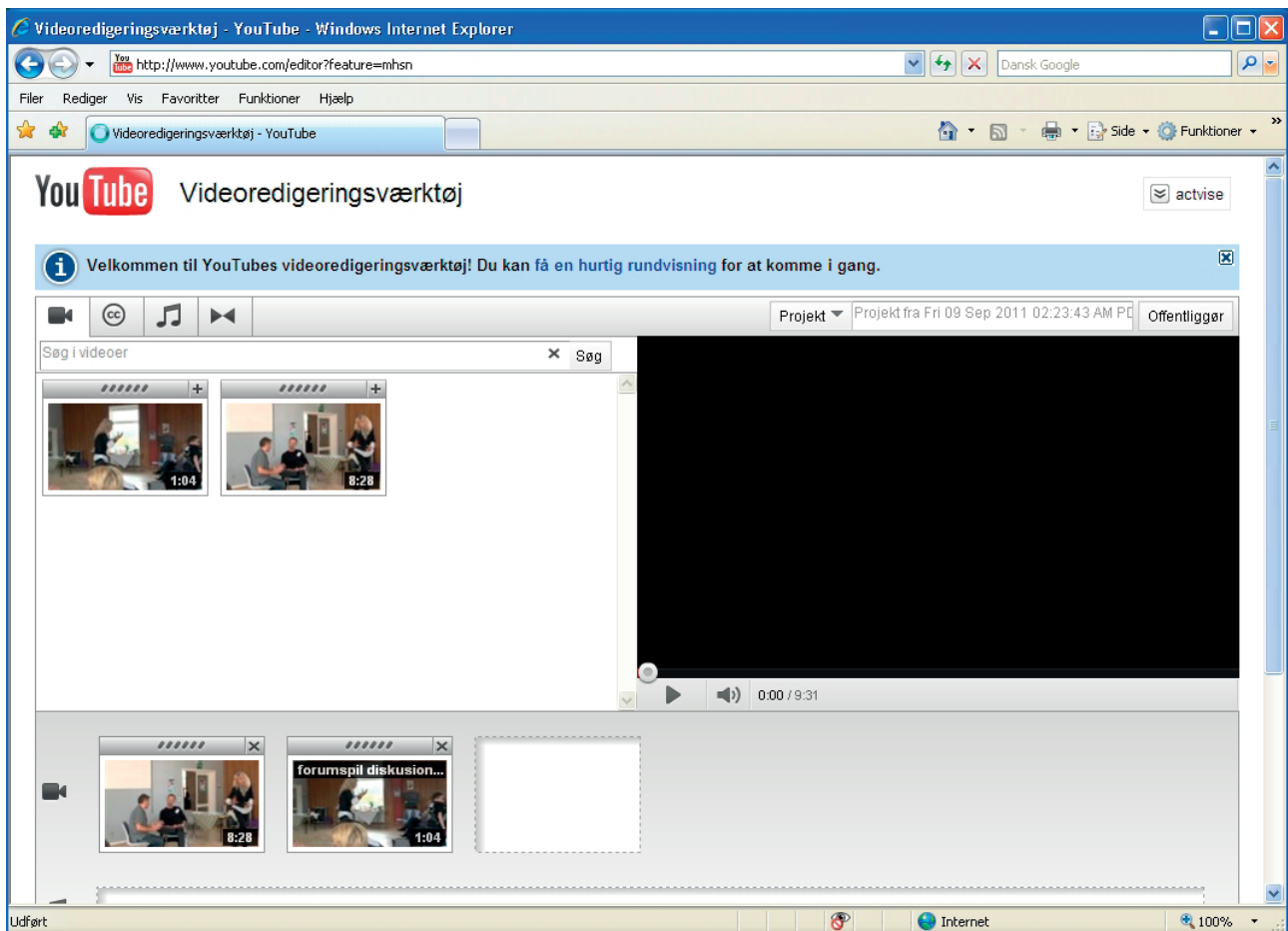
Forslag

Denne video er privat. Kun personer med adgang kan se den. Få flere oplysninger

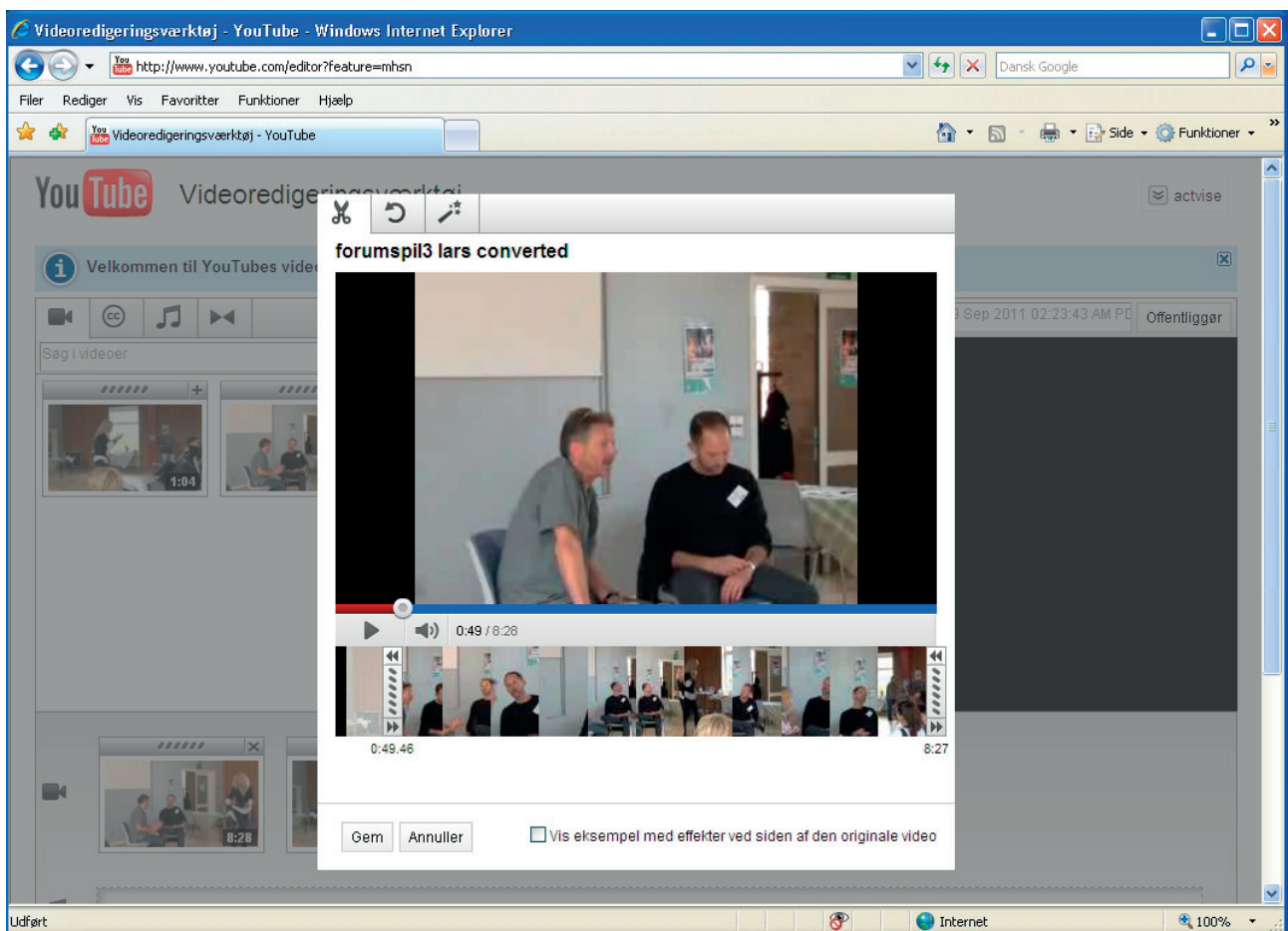
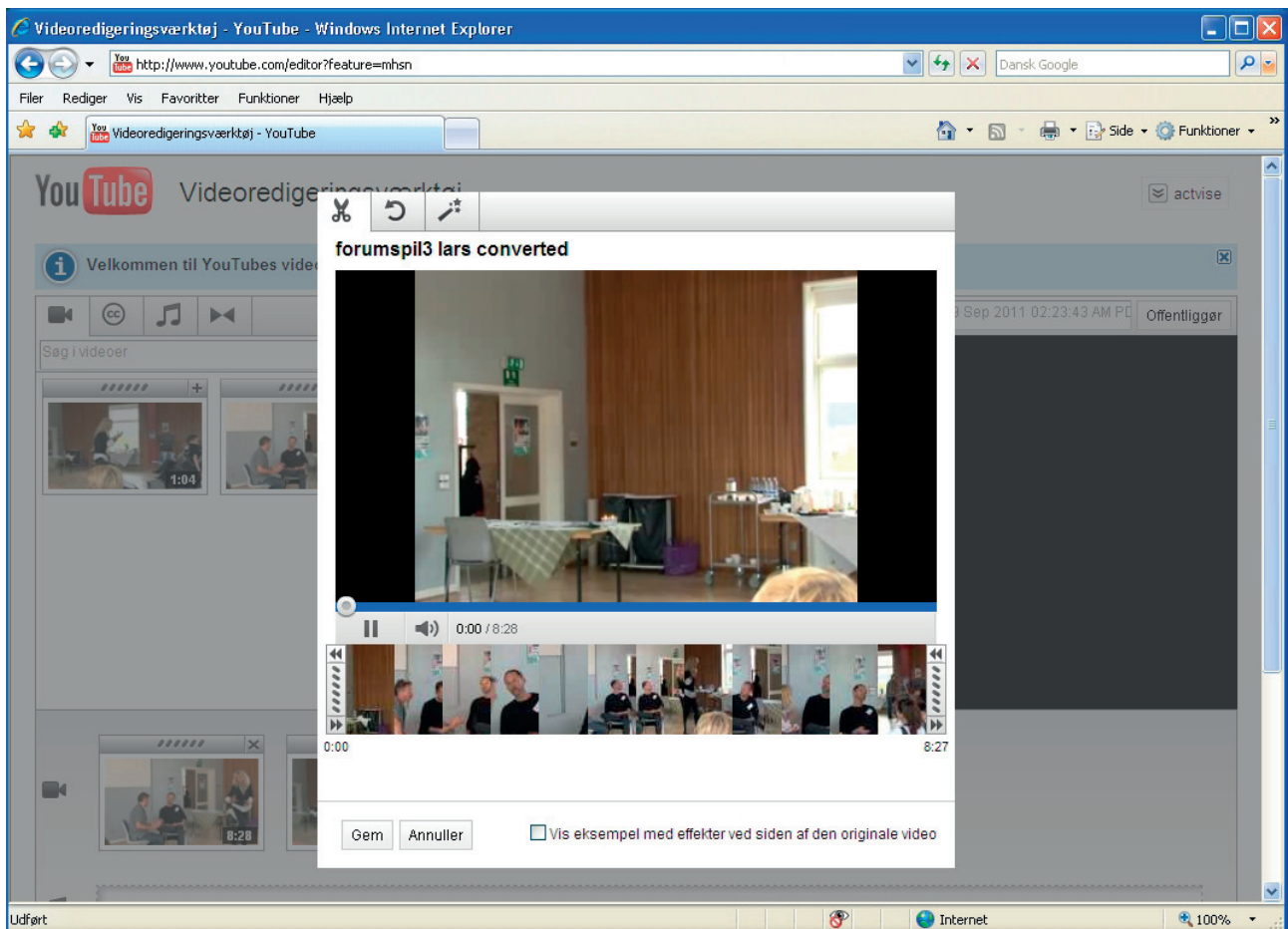
Udført

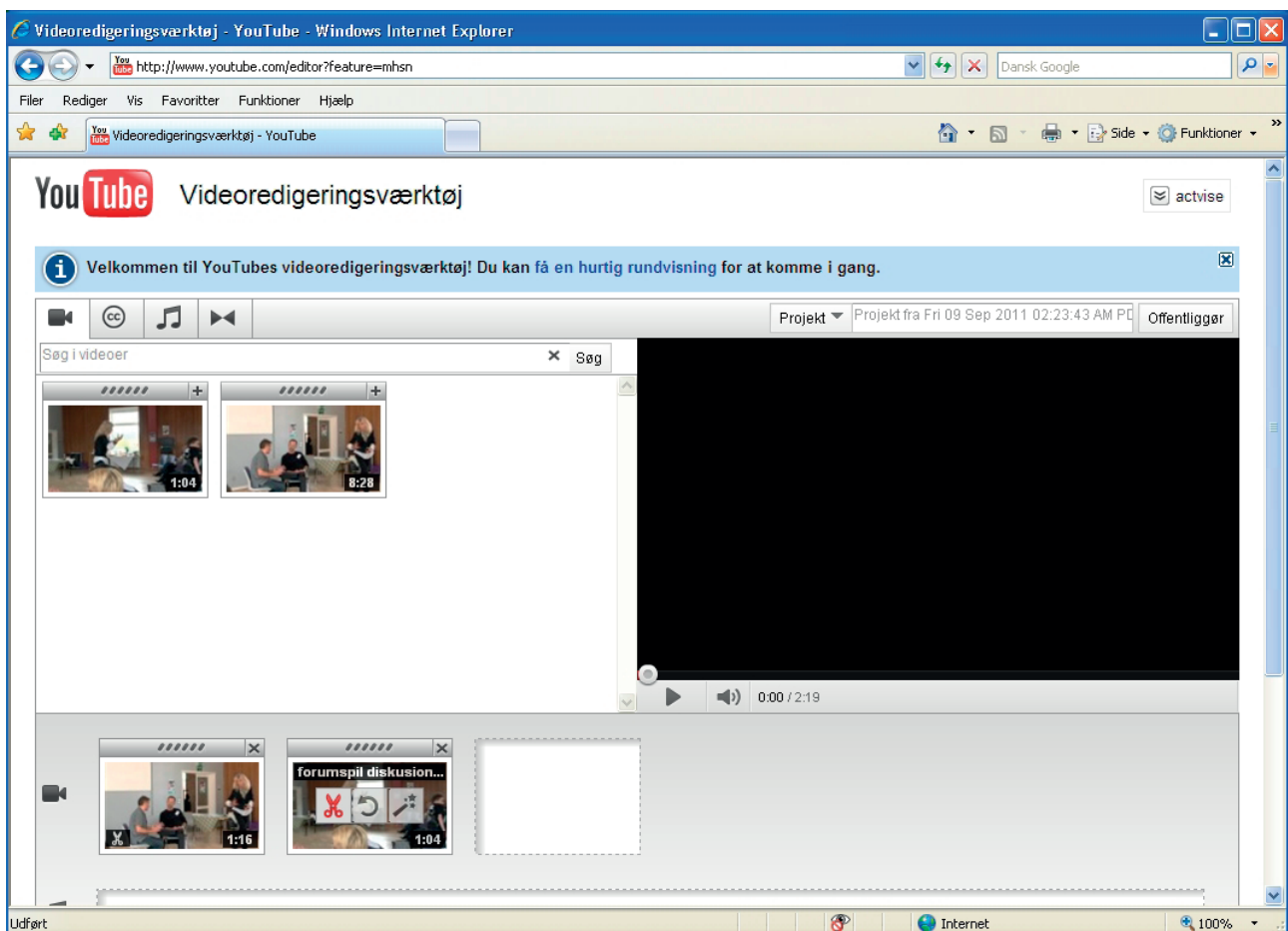
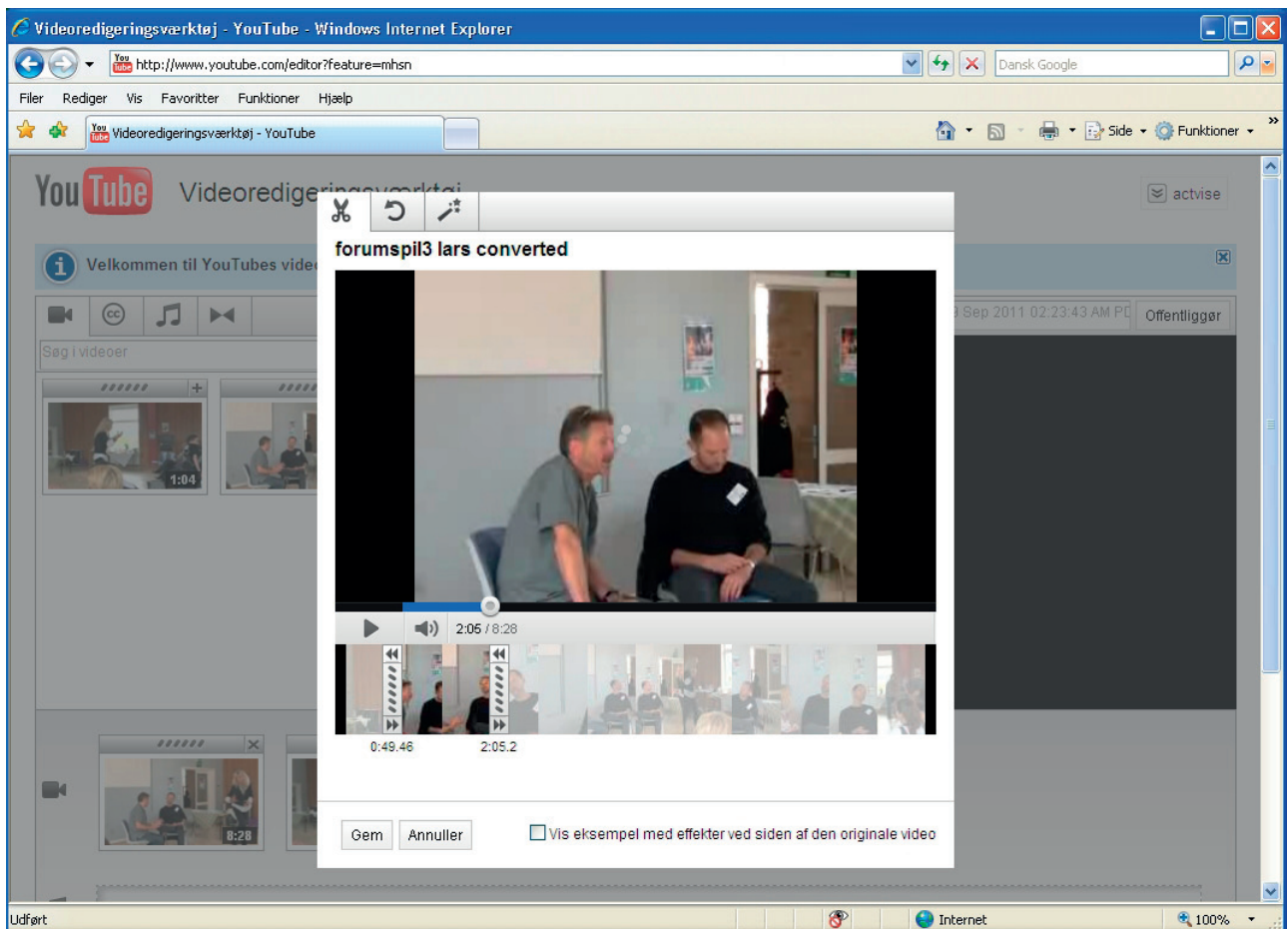

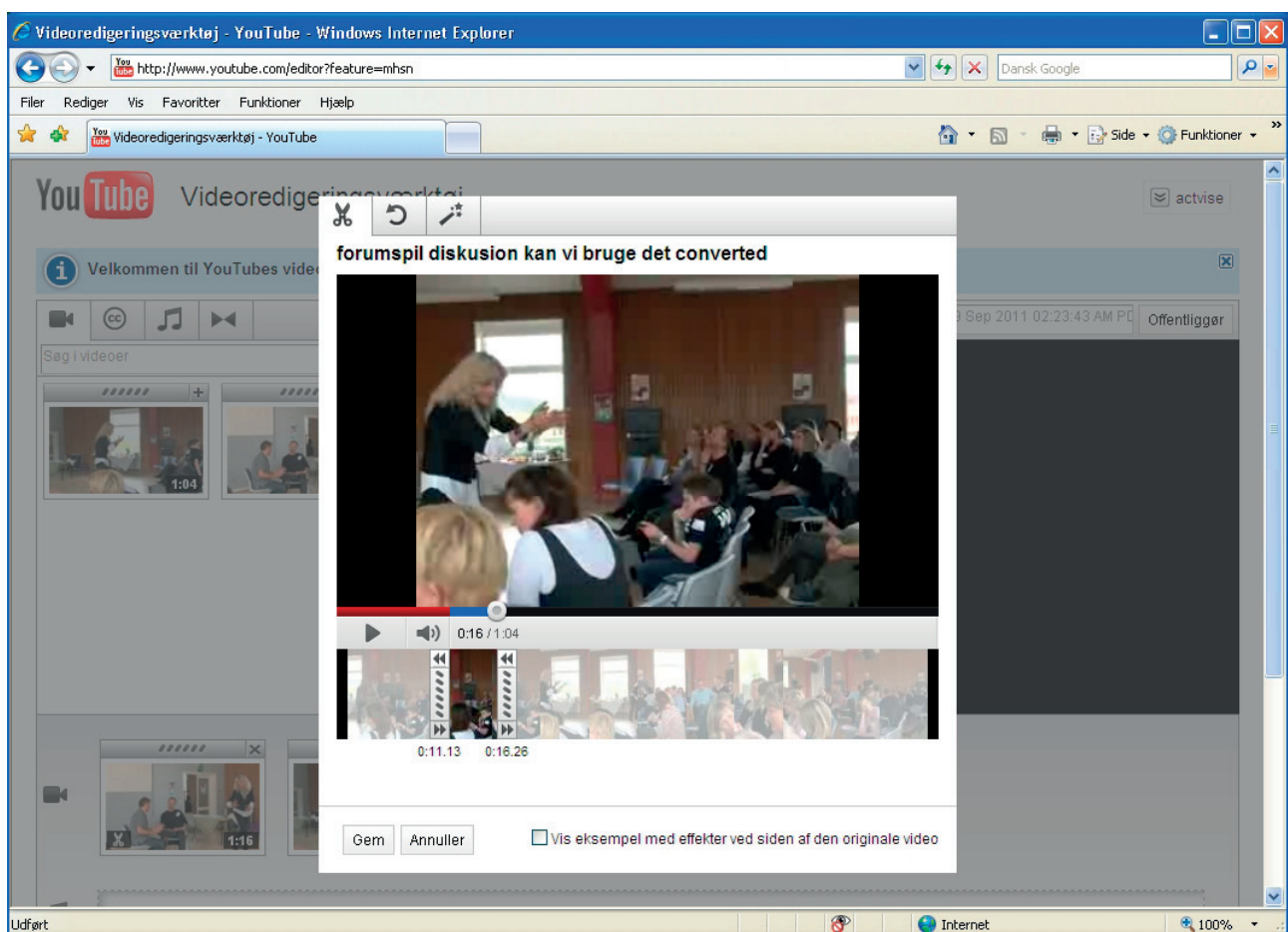
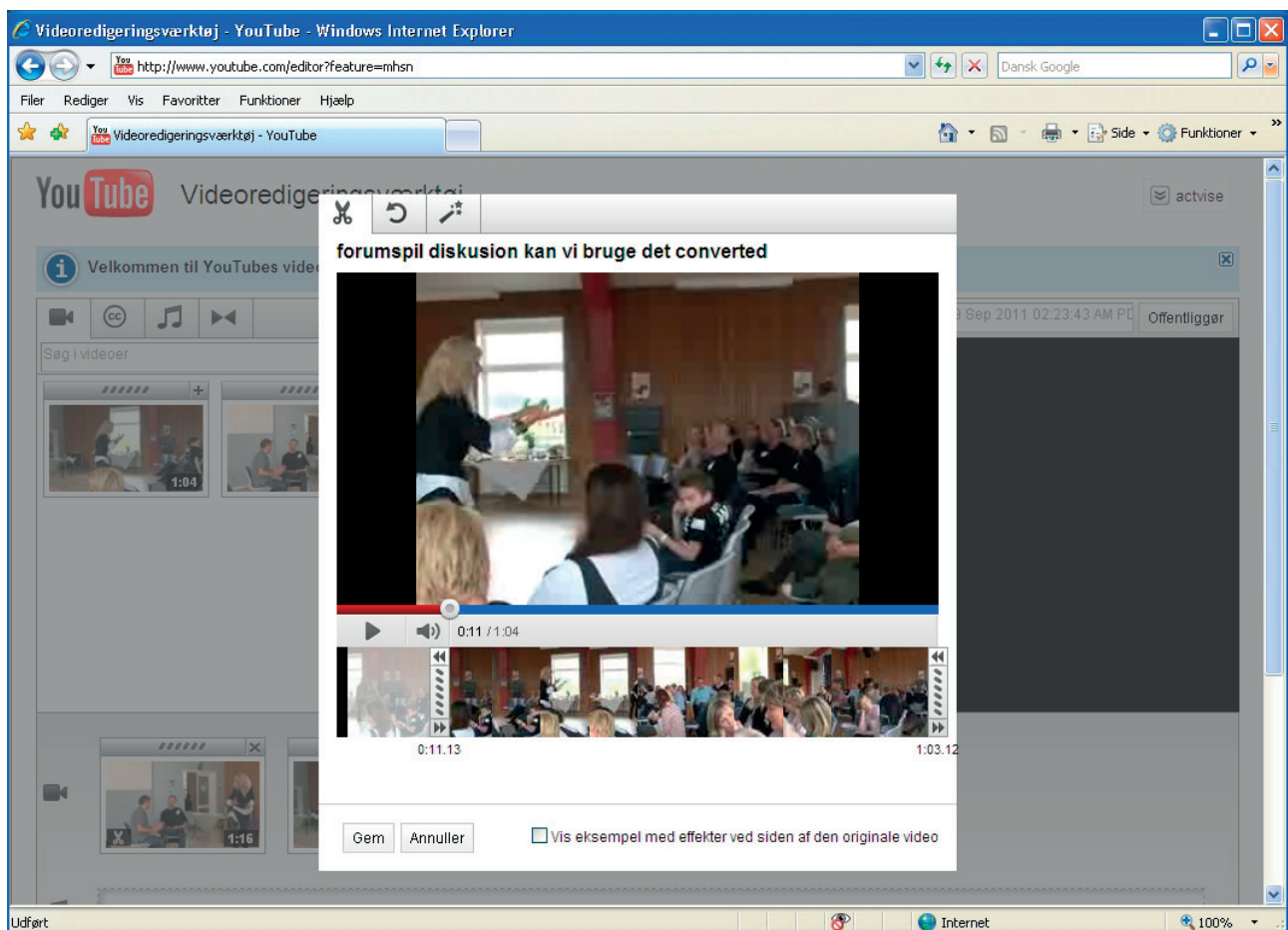

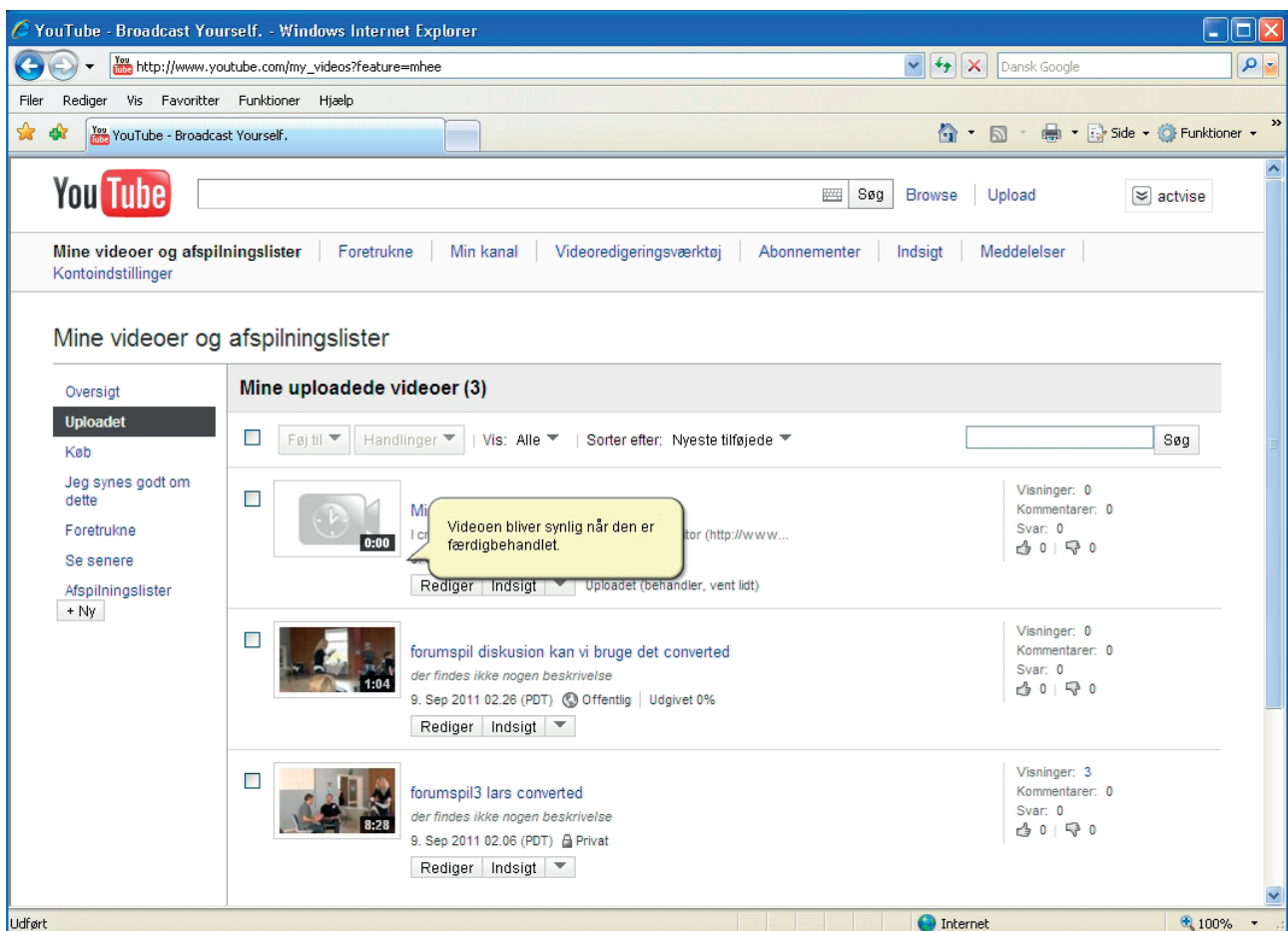
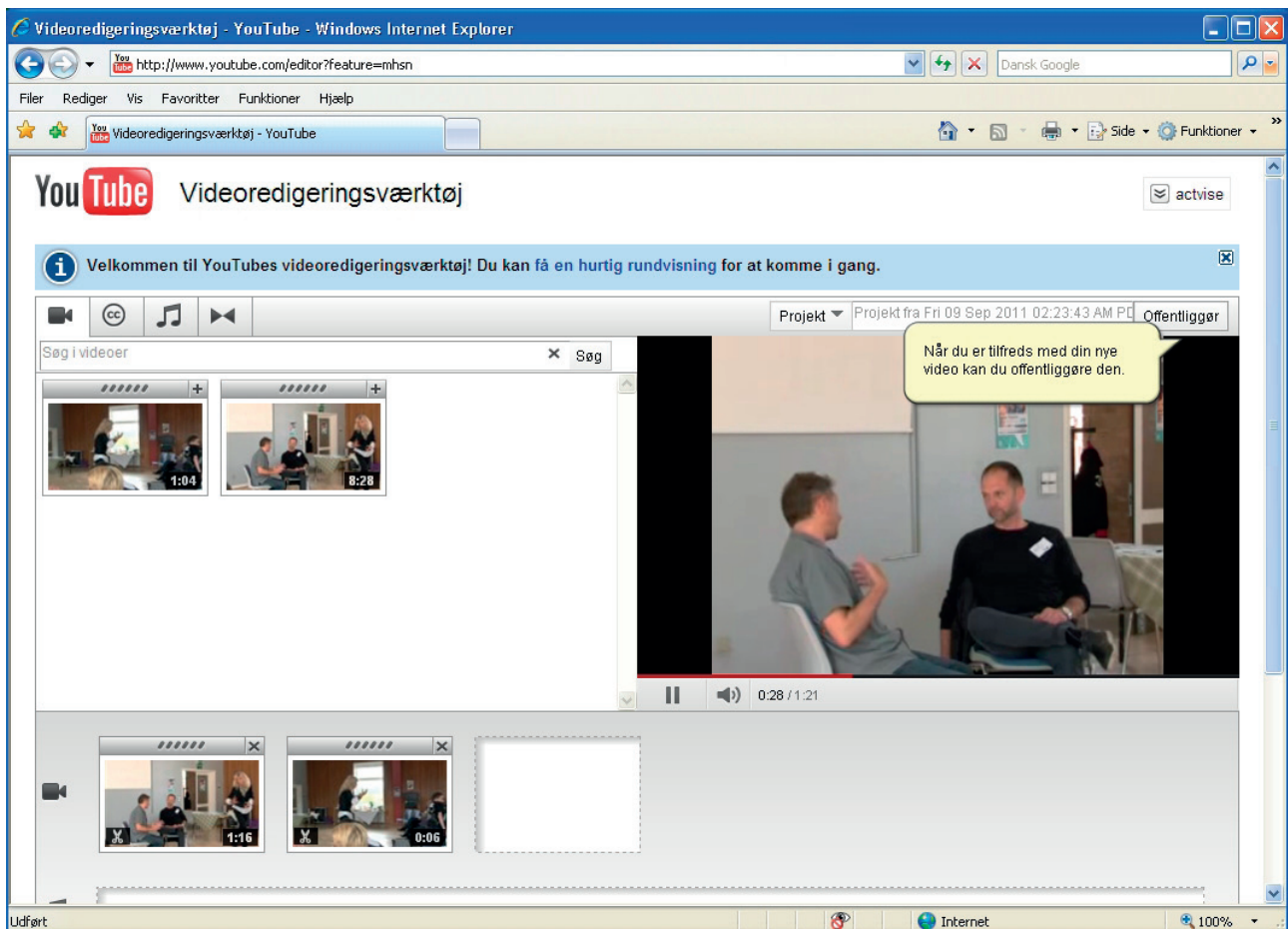

YouTube - Broadcast Yourself. - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/my_videos?feature=mhee

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

YouTube - Broadcast Yourself.

Søg Browse Upload activate

Mine videoer og afspilningslister Foretrukne Min kanal Videoredigeringsværktøj Abonnenter Indsigt Meddelelser

Kontoindstillinger

Mine videoer

Oversigt

Uploadet

Køb

Jeg synes godt om dette

Foretrukne

Se senere

Afspilningslister

+ Ny

Hvis du ønsker at andre kan lægge videoer ind i din youtube kanal, eller du vil uploade direkte fra din mobiltelefon, skal du ind under **Kontoindstillinger**.

Føj til Handlinger Vis: Alle Sorter efter: Nyeste tilføjede Søg

☐		<p>Min redigerede video</p> <p>I created this video with the YouTube Video Editor (http://www...</p> <p>9. Sep 2011 02:32 (PDT) Privat</p> <p>Rediger Indsigt</p>	<p>Visninger: 0</p> <p>Kommentarer: 0</p> <p>Svar: 0</p> <p>0 0</p>
☐		<p>forumspil diskusion kan vi bruge det converted</p> <p>der findes ikke nogen beskrivelse</p> <p>9. Sep 2011 02:26 (PDT) Offentlig Udgivet 0%</p> <p>Rediger Indsigt</p>	<p>Visninger: 0</p> <p>Kommentarer: 0</p> <p>Svar: 0</p> <p>0 0</p>
☐		<p>forumspil3 lars converted</p> <p>der findes ikke nogen beskrivelse</p> <p>9. Sep 2011 02:06 (PDT) Privat</p> <p>Rediger Indsigt</p>	<p>Visninger: 3</p> <p>Kommentarer: 0</p> <p>Svar: 0</p> <p>0 0</p>

http://www.youtube.com/account?feature=mhsn

YouTube - Broadcast Yourself. - Windows Internet Explorer

http://www.youtube.com/account?feature=mhsn

Filer Rediger Vis Favoritter Funktioner Hjælp

YouTube - Broadcast Yourself.

Søg Browse Upload activate

Mine videoer og afspilningslister Foretrukne Min kanal Videoredigeringsværktøj Abonnenter Indsigt Meddelelser

Kontoindstillinger

Oversigt

Konfiguration af profil

Konfiguration af afspilning

Valgmuligheder for e-mail

Deling af aktiviteter

Fortrolighed

Konfiguration af YouTube til mobilenheder

Administrer konto

actvise

Uploadede videoer: 1

Videovisninger: 3

Foretrukne: 0

Kanaltype: Kanalvisninger: 1

Abonnenter: 0

Gå til Konfiguration af mobile enheder.

AdSense-kontoindstillinger

Administrer din Google AdSense-konto.

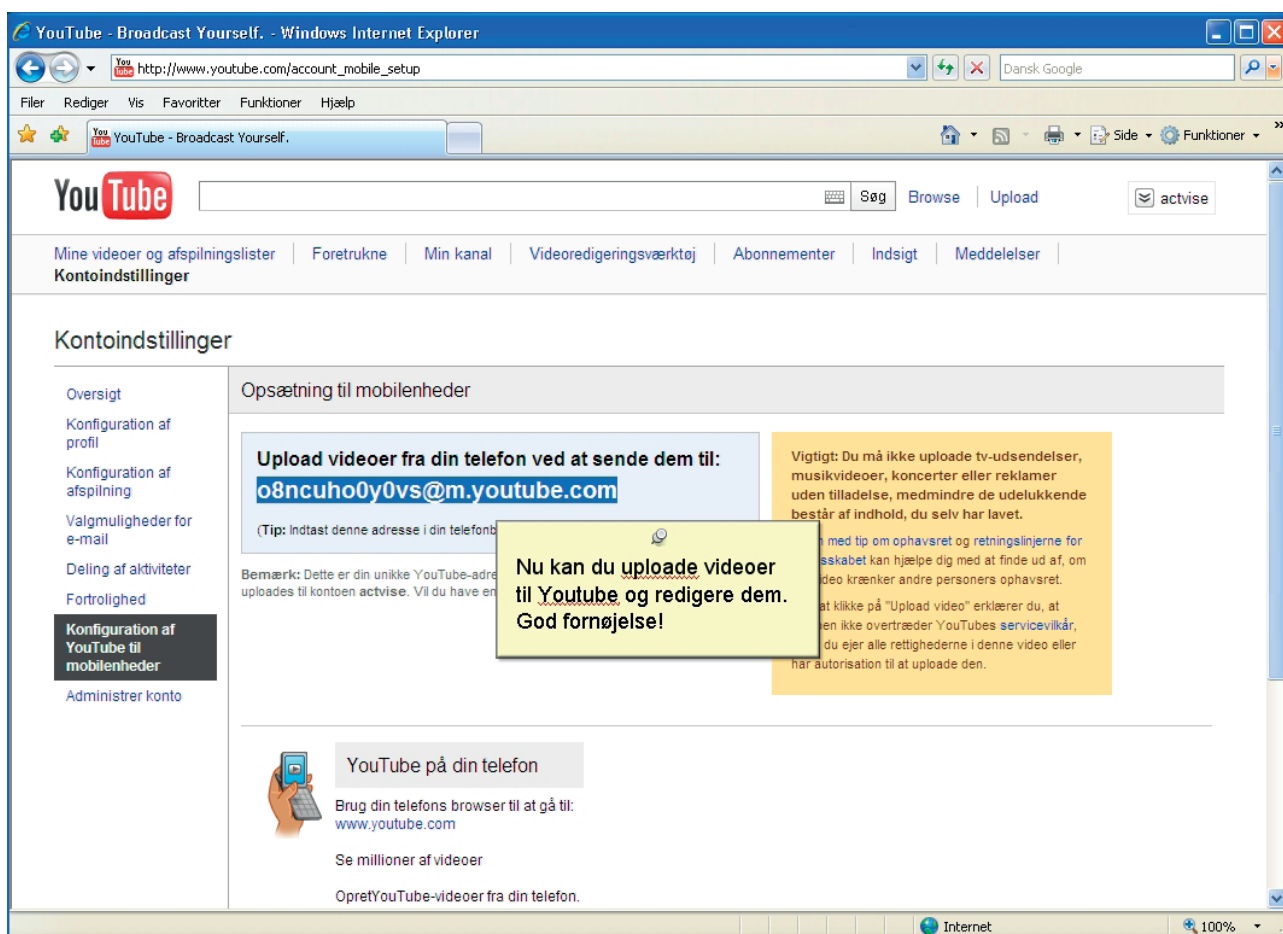
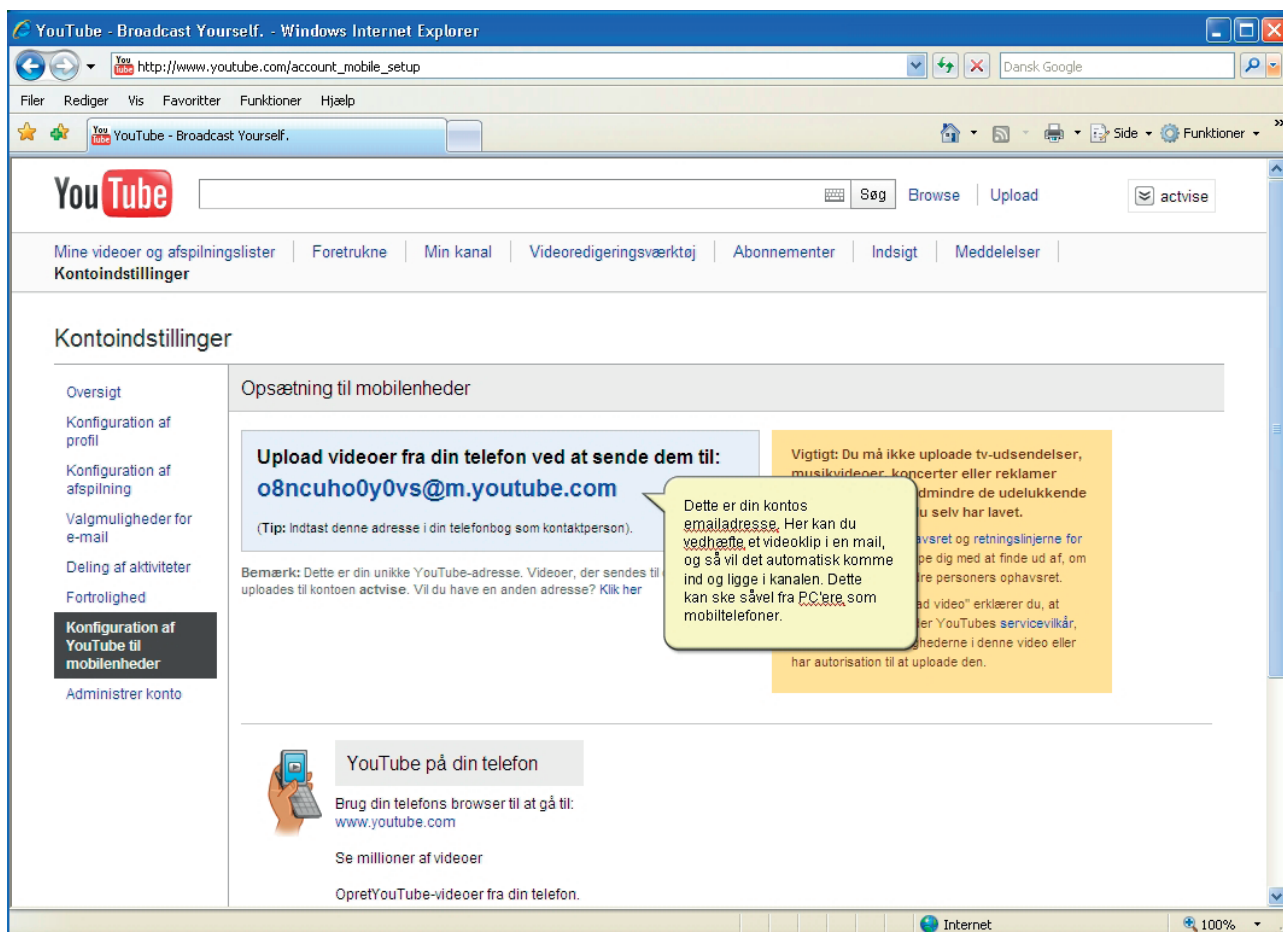
Autoriserede websteder

Administrer tredjepartsadgang til din YouTube-konto.

Hjælp Om Medier og blogs Ophavsret Skabere og partnere Annoncering Udviklere Sikkerhed Fortrolighed Vilkår

Rapporter en fejl Prøv noget nyt! Sprog: Dansk Geografisk område: Hele verden Sikkerhedstilstand: Fra

http://www.youtube.com/account?feature=mhsn

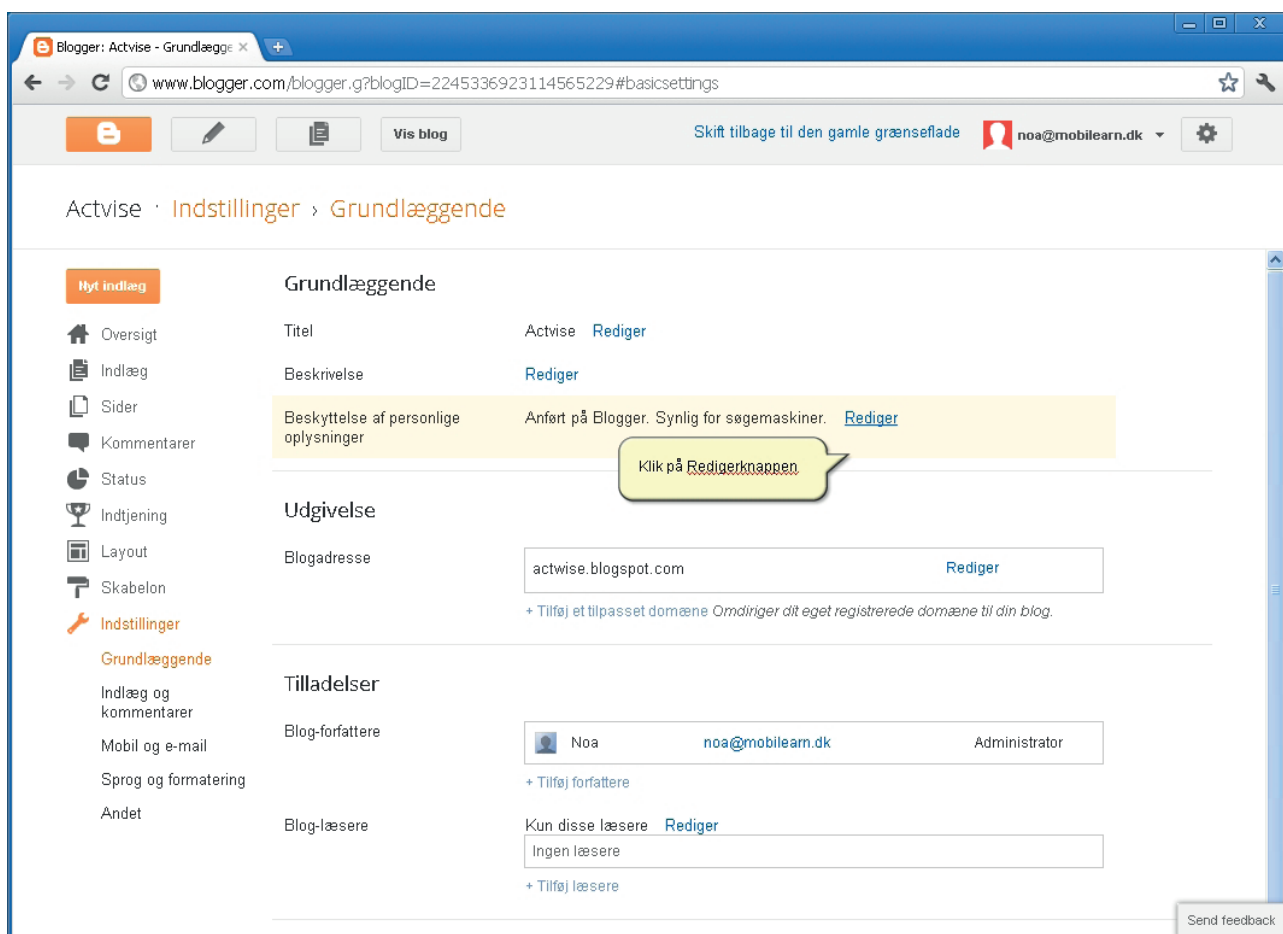
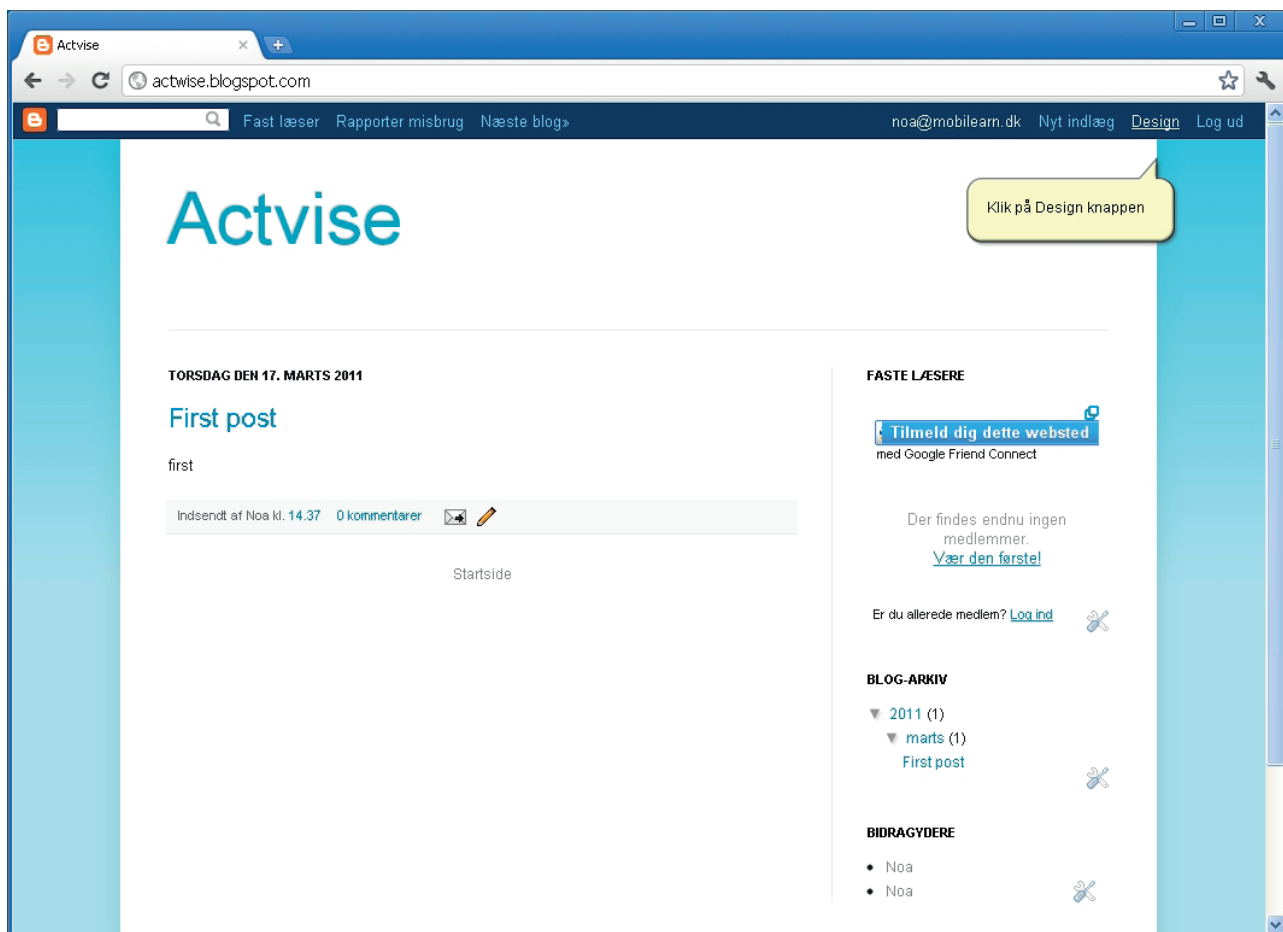
[illegible]

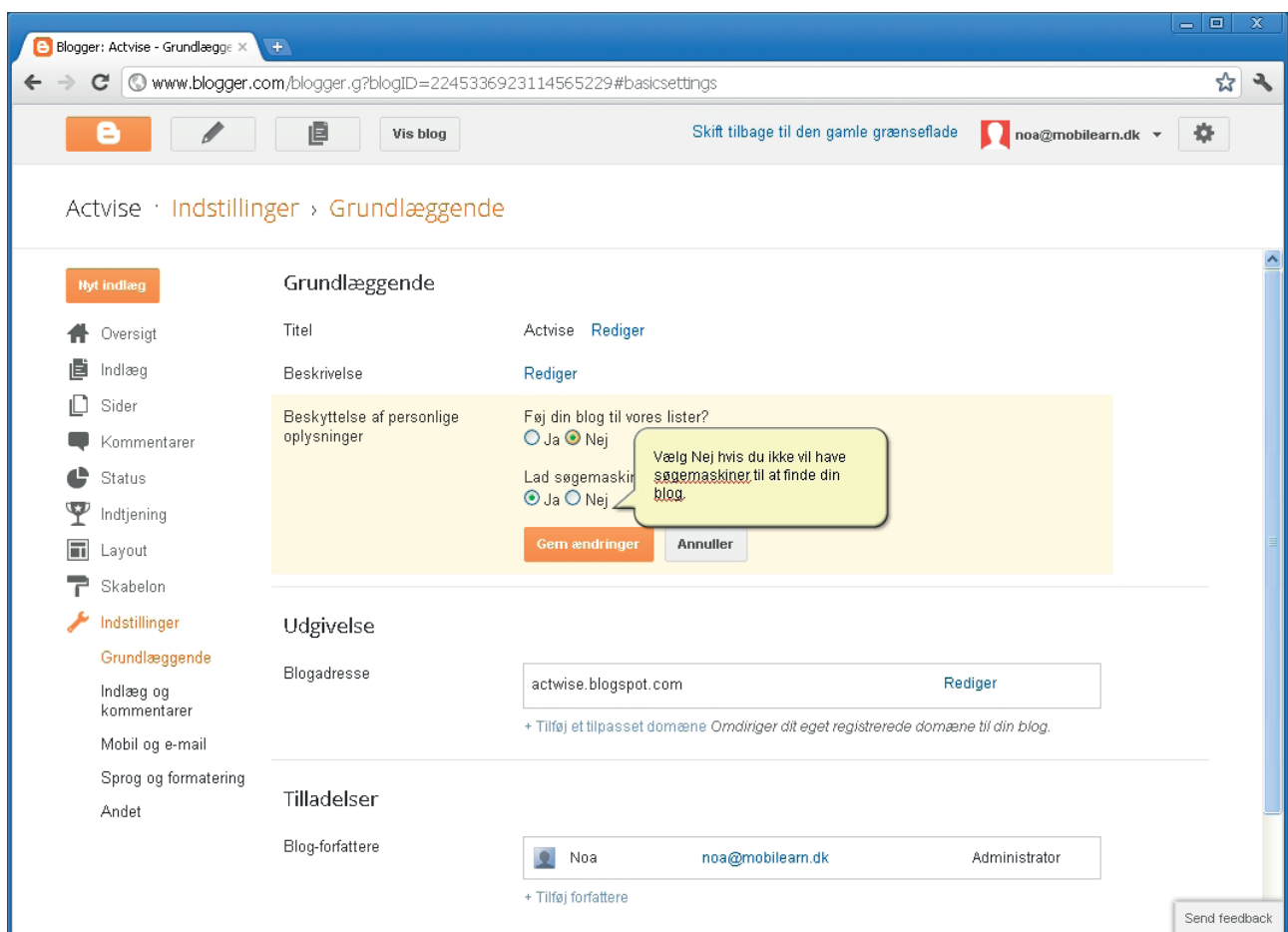
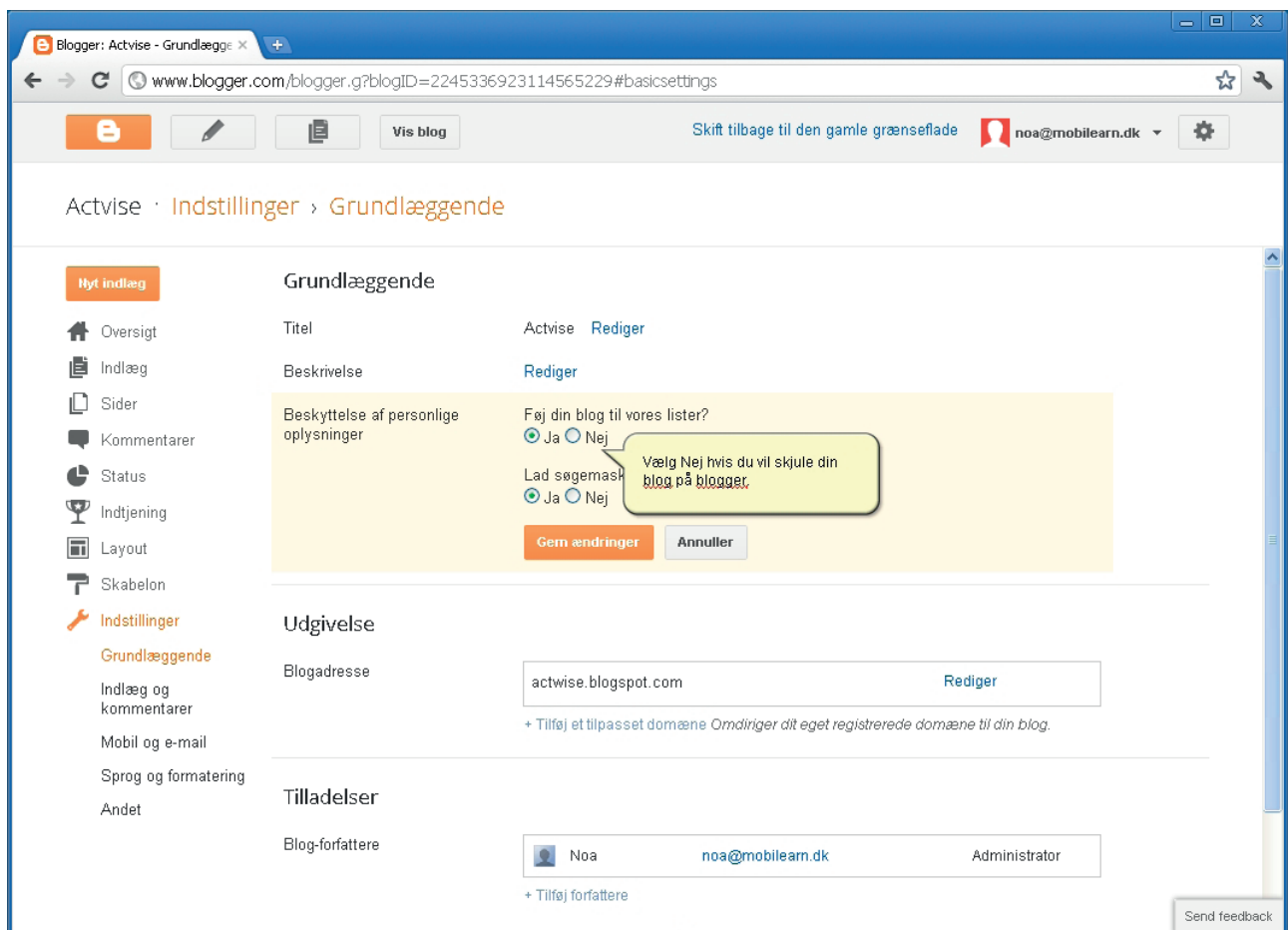

Appendix III: Blog Manual

Blogger: Actvise - Grundlæggende x

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Actvise · Indstillinger > Grundlæggende

Nyt indlæg

- Oversigt
- Indlæg
- Sider
- Kommentarer
- Status
- Indtjening
- Layout
- Skabelon
- Indstillinger**
  - Grundlæggende**
  - Indlæg og kommentarer
  - Mobil og e-mail
  - Sprog og formatering
  - Andet

Grundlæggende

Titel Actvise [Rediger](#)

Beskrivelse [Rediger](#)

Beskyttelse af personlige oplysninger

Føj din blog til vores lister?
☐ Ja ☒ Nej

Lad søgemaskiner finde din blog?
☐ Ja ☒ Nej

[Gem ændringer](#) [Annuller](#)

Udgivelse

Blogadresse [Rediger](#)

+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere

Noa noa@mobilearn.dk Administrator

+ Tilføj forfattere

[Send feedback](#)

Blogger: Actvise - Grundlæggende x

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Actvise · Indstillinger > Grundlæggende

Nyt indlæg

- Oversigt
- Indlæg
- Sider
- Kommentarer
- Status
- Indtjening
- Layout
- Skabelon
- Indstillinger**
  - Grundlæggende**
  - Indlæg og kommentarer
  - Mobil og e-mail
  - Sprog og formatering
  - Andet

Grundlæggende

Titel Actvise [Rediger](#)

Beskrivelse [Rediger](#)

Beskyttelse af personlige oplysninger Ikke anført på Blogger. Ikke synlig for søgemaskiner. [Rediger](#)

Udgivelse

Blogadresse [Rediger](#)

+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere

Noa noa@mobilearn.dk Administrator

+ Tilføj forfattere

Blog-læsere Alle [Rediger](#)

[Send feedback](#)

Blogger: Actvise - Grundlæggende x

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Actvise · Indstillinger > Grundlæggende

Status
Indtjening
Layout
Skabelon
Indstillinger
Grundlæggende
Indlæg og kommentarer
Mobil og e-mail
Sprog og formatering
Andet

Udgivelse

Blogadresse
actwise.blogspot.com [Rediger](#)
+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere
Noa noa@mobilearn.dk Administrator
+ Tilføj forfattere

Blog-læsere

☒ **Alle?**
Din blog kan som standard læses af alle.

☐ Kun disse læsere
Du kan begrænse din blog til kun at kunne læses af personer, du selv vælger. Disse læsere skal dog logge ind, før de kan læse din blog, hvilket medfører et ekstra trin. Vi gemmer din liste med læsere, så du til enhver tid kan skifte tilbage.

☐ Kun blog-forfattere
Din blog er begrænset til kun at kunne læses af blogforfattere. Andre besøgende på denne blog kan ikke læse nogen indlæg, men får derimod vist en meddelelse om, at dette er en privat blog.

[Gem ændringer](#) [Annuller](#)

Send feedback

Blogger: Actvise - Grundlæggende x

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Actvise · Indstillinger > Grundlæggende

Status
Indtjening
Layout
Skabelon
Indstillinger
Grundlæggende
Indlæg og kommentarer
Mobil og e-mail
Sprog og formatering
Andet

Udgivelse

Blogadresse
actwise.blogspot.com [Rediger](#)
+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere
Noa noa@mobilearn.dk Administrator
+ Tilføj forfattere

Blog-læsere

☐ Alle
Din blog kan som standard læses af alle.

☒ **Kun Udvalgte læsere?**
Du kan begrænse din blog til kun at kunne læses af personer, du selv vælger. Disse læsere skal dog logge ind, før de kan læse din blog, hvilket medfører et ekstra trin. Vi gemmer din liste med læsere, så du til enhver tid kan skifte tilbage.

☐ Kun blog-forfattere
Din blog er begrænset til kun at kunne læses af blogforfattere. Andre besøgende på denne blog kan ikke læse nogen indlæg, men får derimod vist en meddelelse om, at dette er en privat blog.

[Gem ændringer](#) [Annuller](#)

Send feedback

Browser: Blogger: Actwise - Grundlæggende x

URL: www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Actwise · Indstillinger > Grundlæggende

Status
Indtjening
Layout
Skabelon
Indstillinger
Grundlæggende
Indlæg og kommentarer
Mobil og e-mail
Sprog og formatering
Andet

Udgivelse

Blogadresse: actwise.blogspot.com [Rediger](#)

+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere

Noa	noa@mobilearn.dk	Administrator
-----	------------------	---------------

+ Tilføj forfattere

Blog-læsere

☐ Alle
 Din blog kan som standard læses af alle.

☐ Kun disse læsere
 Du kan begrænse din blog til kun at kunne læses af personer, du selv vælger. Disse læsere skal dog logge ind, før de kan læse din blog, hvilket medfører et ekstra trin. Vi gemmer din liste med læsere, så du til enhver tid kan skifte tilbage.

☒ Kun blog-forfattere
 Din blog er begrænset til kun at kunne læses af blogforfattere. Andre besøgende på denne blog kan ikke læse nogen indlæg, men får derimod vist en meddelelse om, at dette er en privat blog.

[Gem ændringer](#) [Annuller](#)

Send feedback

Browser: Blogger: Actwise - Grundlæggende x

URL: www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#basicsettings

Skift tilbage til den gamle grænseflade noa@mobilearn.dk

Indstillingerne blev gent

Actwise · Indstillinger > Grundlæggende

Kommentarer
Status
Indtjening
Layout
Skabelon
Indstillinger
Grundlæggende
Indlæg og kommentarer
Mobil og e-mail
Sprog og formatering
Andet

Udgivelse

Blogadresse: actwise.blogspot.com [Rediger](#)

+ Tilføj et tilpasset domæne Omdiriger dit eget registrerede domæne til din blog.

Tilladelser

Blog-forfattere

Noa	Administrator
-----	---------------

+ Tilføj forfattere

Blog-læsere

☐ Alle
 Din blog kan som standard læses af alle.

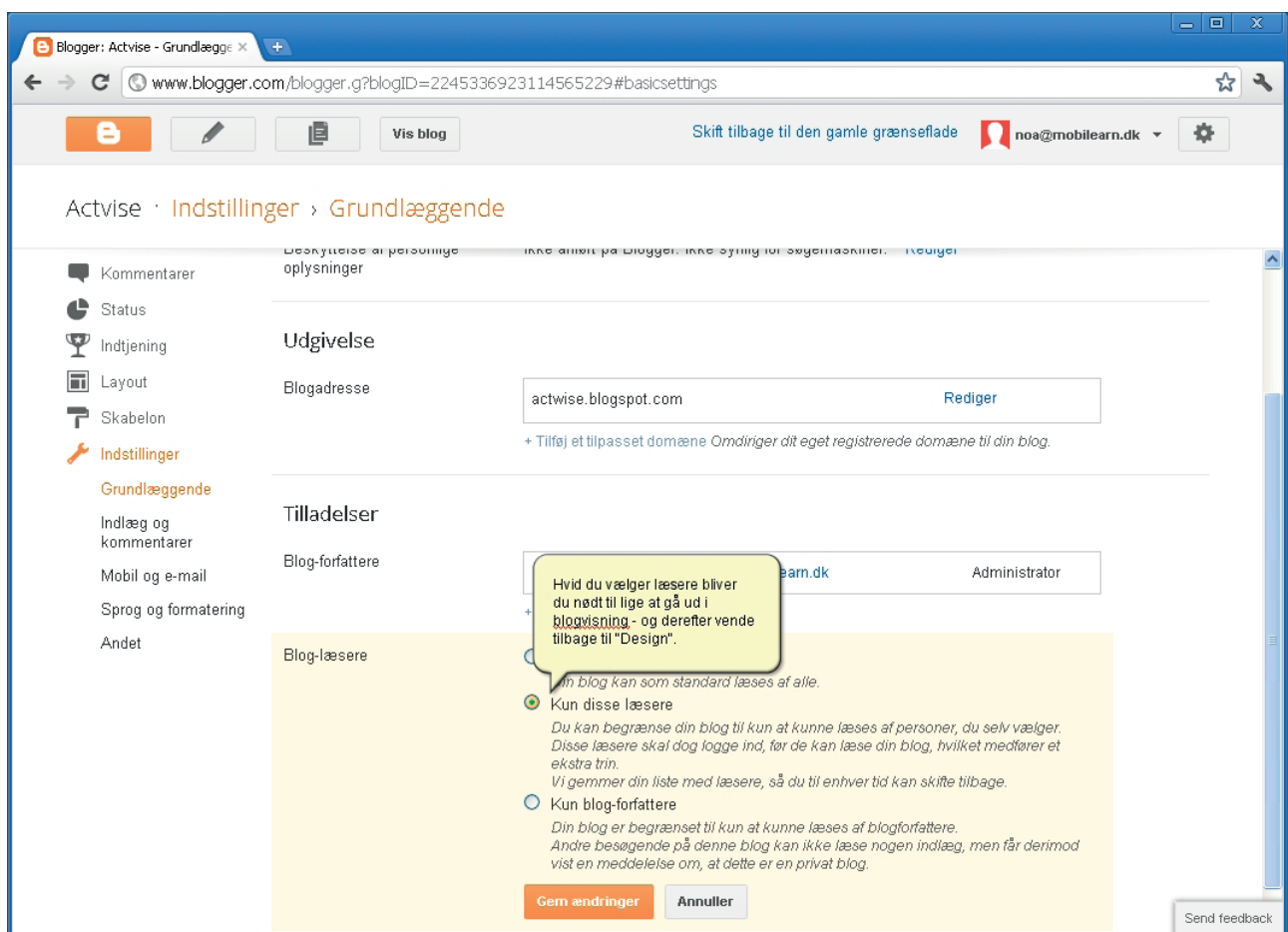
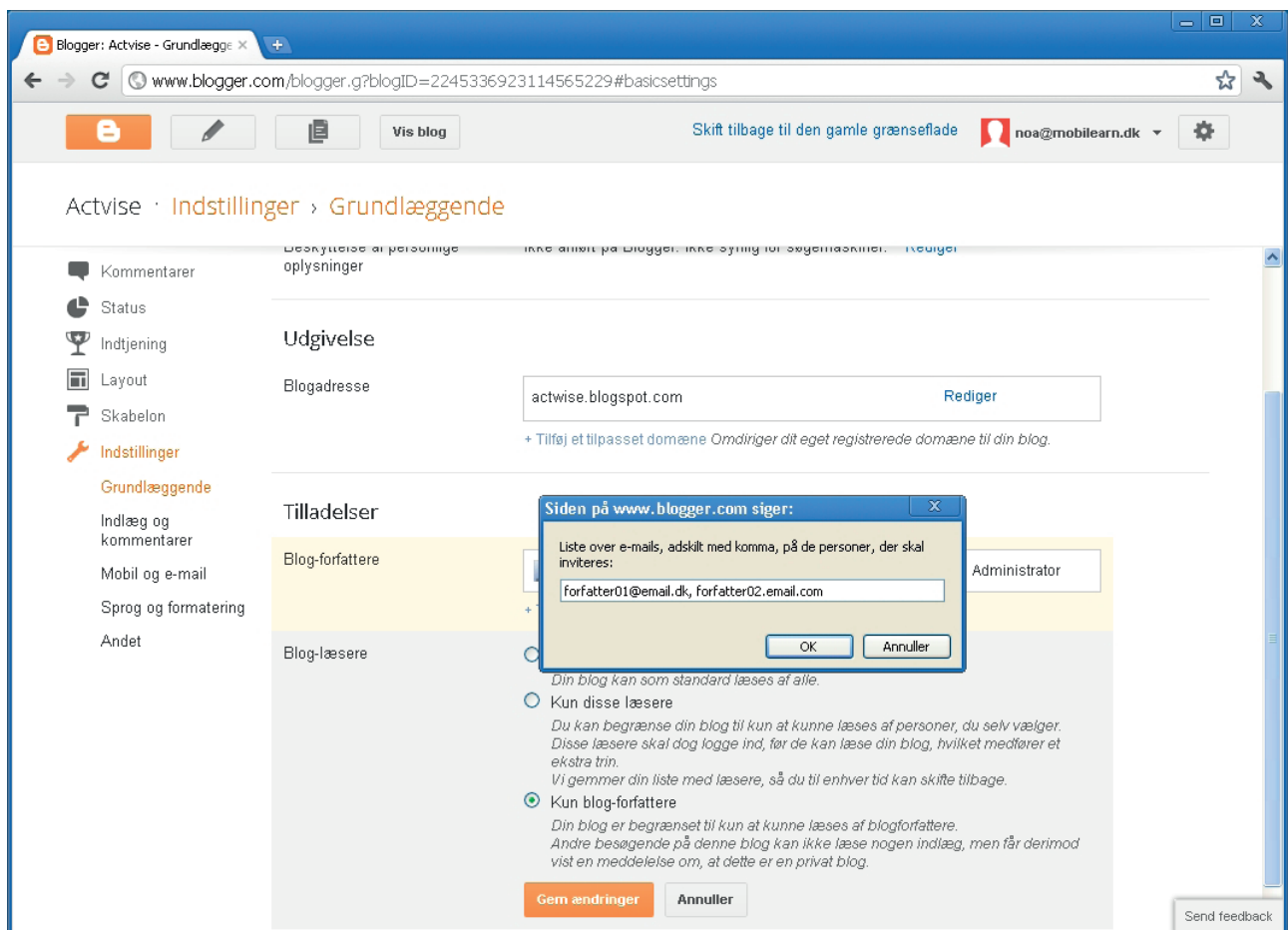
☐ Kun disse læsere
 Du kan begrænse din blog til kun at kunne læses af personer, du selv vælger. Disse læsere skal dog logge ind, før de kan læse din blog, hvilket medfører et ekstra trin. Vi gemmer din liste med læsere, så du til enhver tid kan skifte tilbage.

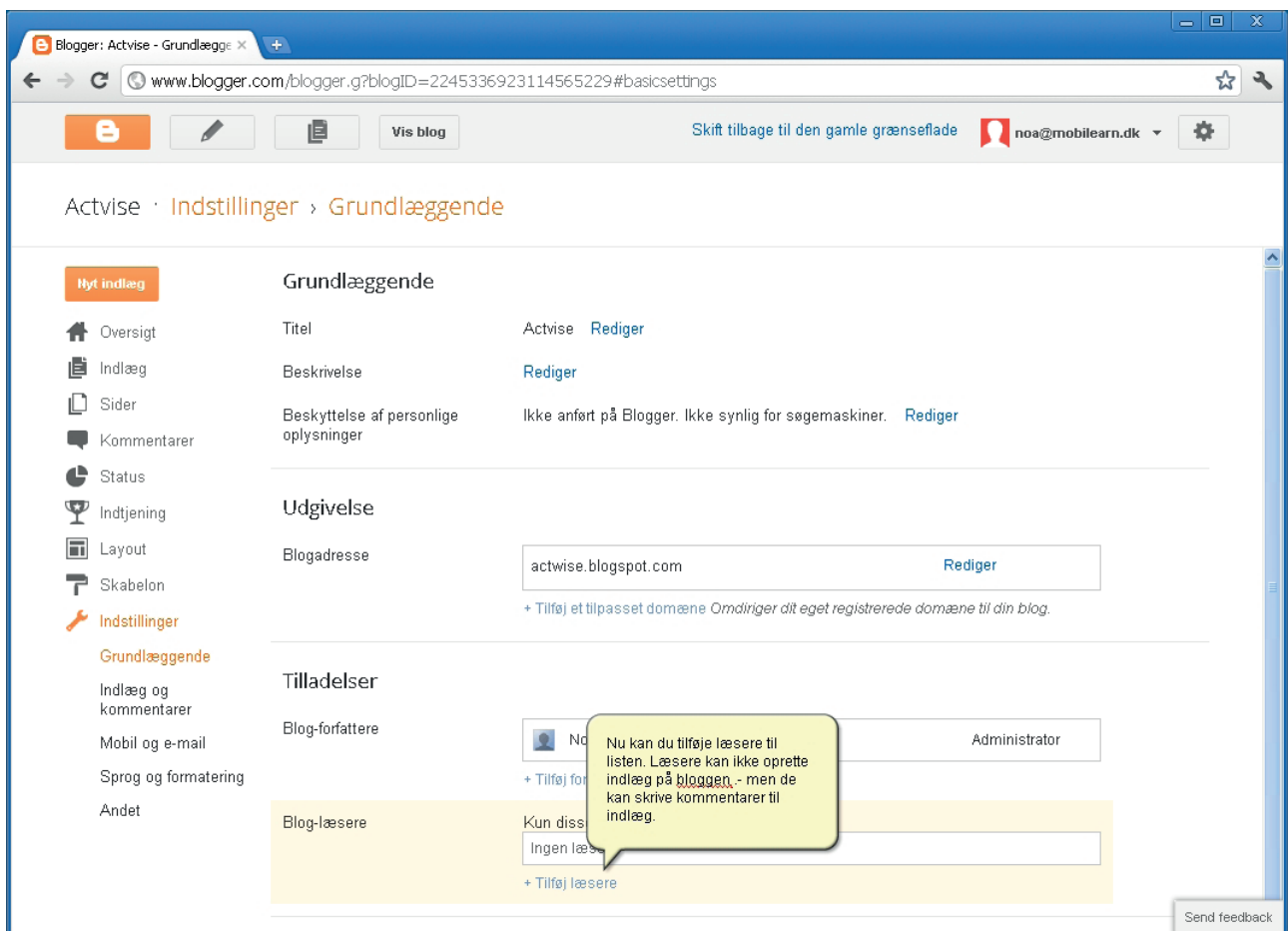
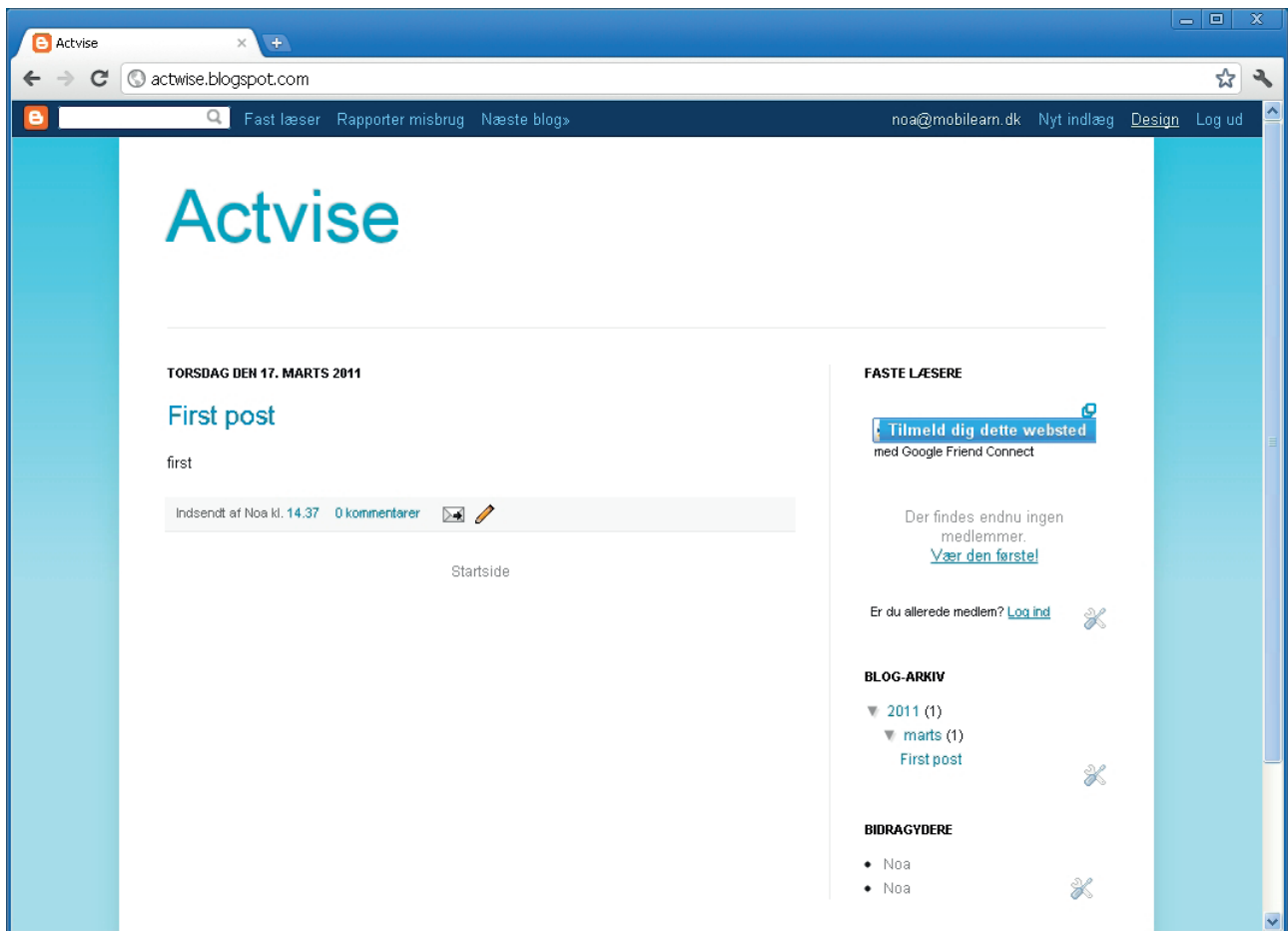
☒ Kun blog-forfattere
 Din blog er begrænset til kun at kunne læses af blogforfattere. Andre besøgende på denne blog kan ikke læse nogen indlæg, men får derimod vist en meddelelse om, at dette er en privat blog.

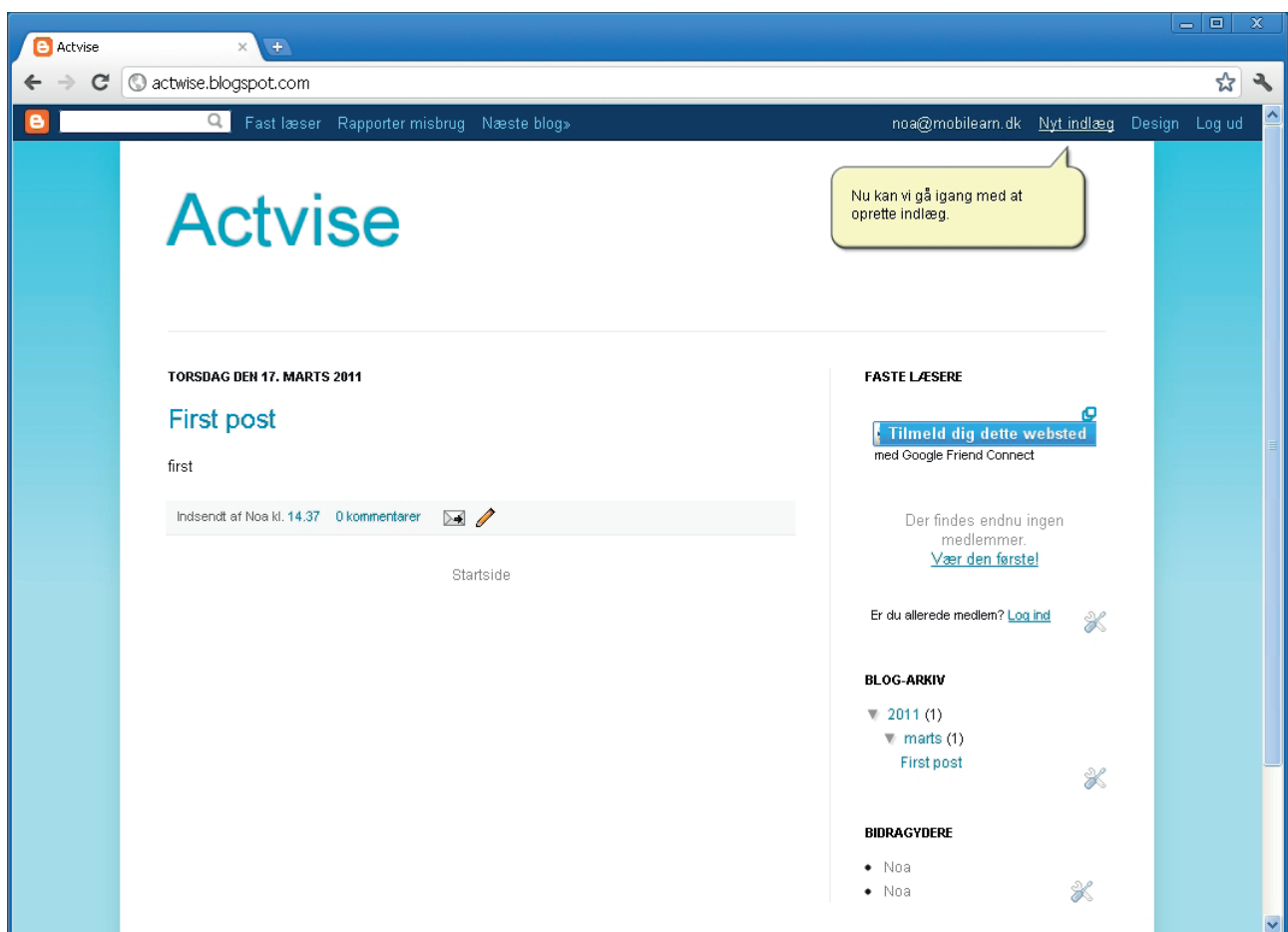
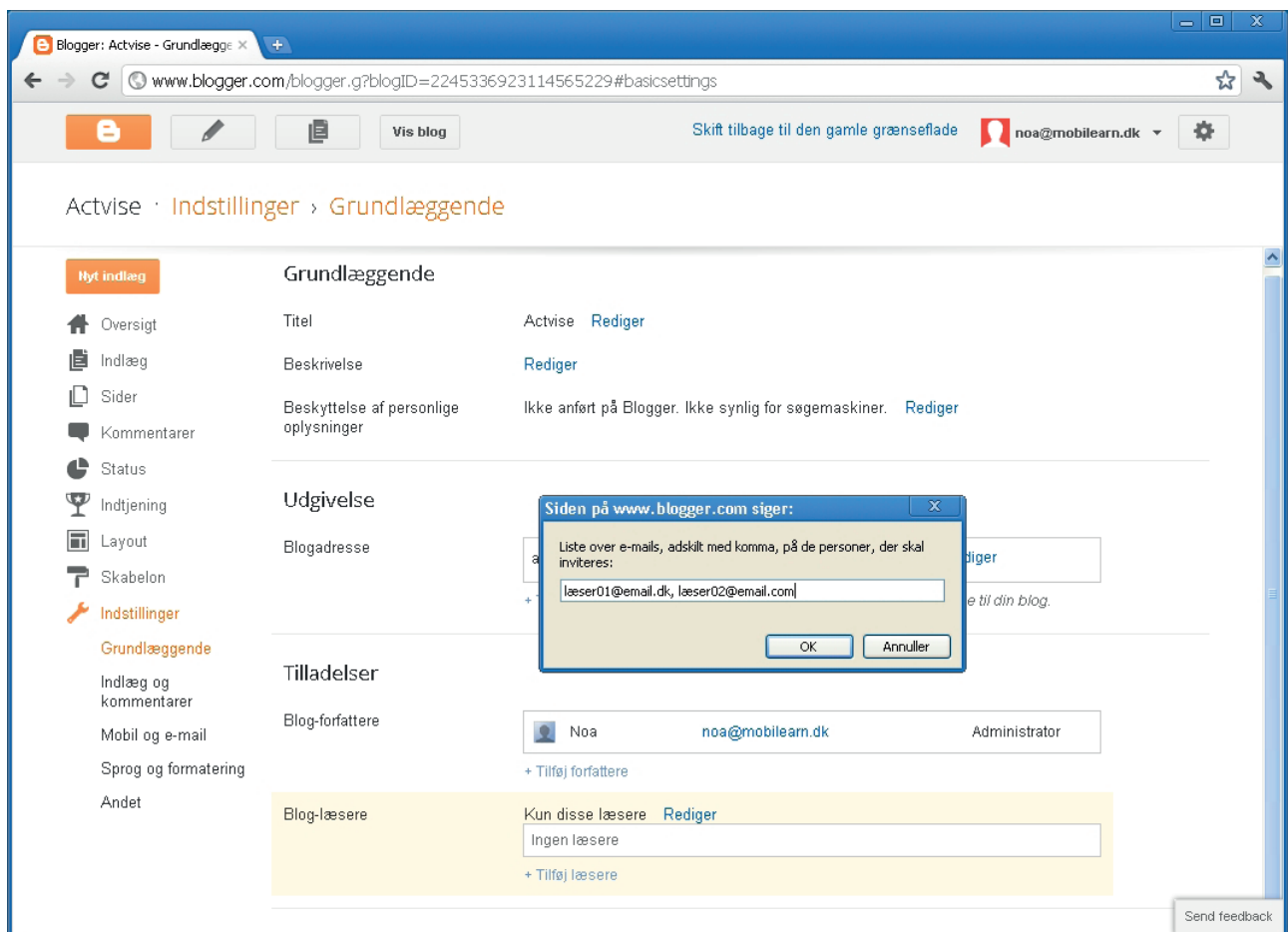
[Gem ændringer](#) [Annuller](#)

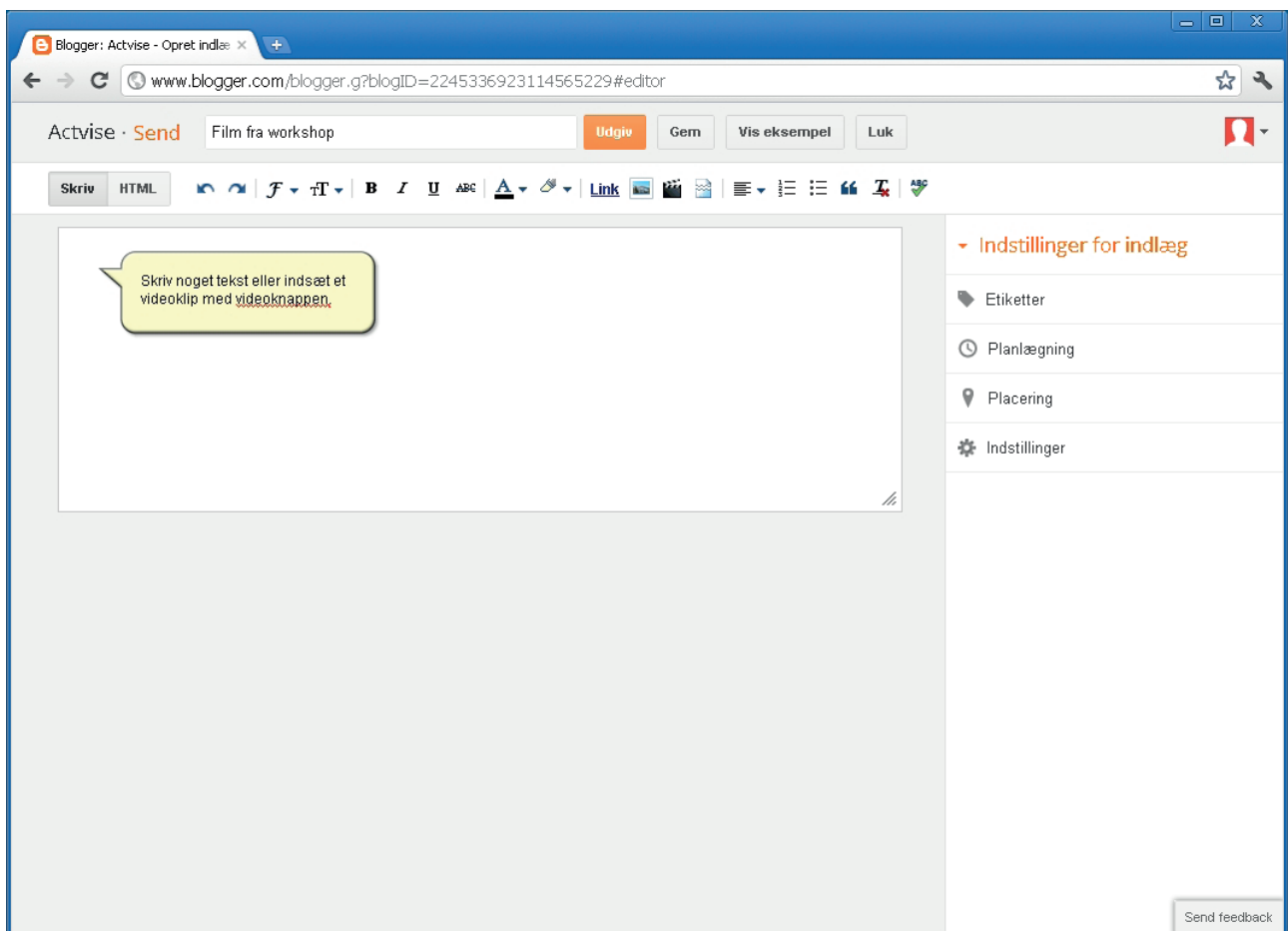
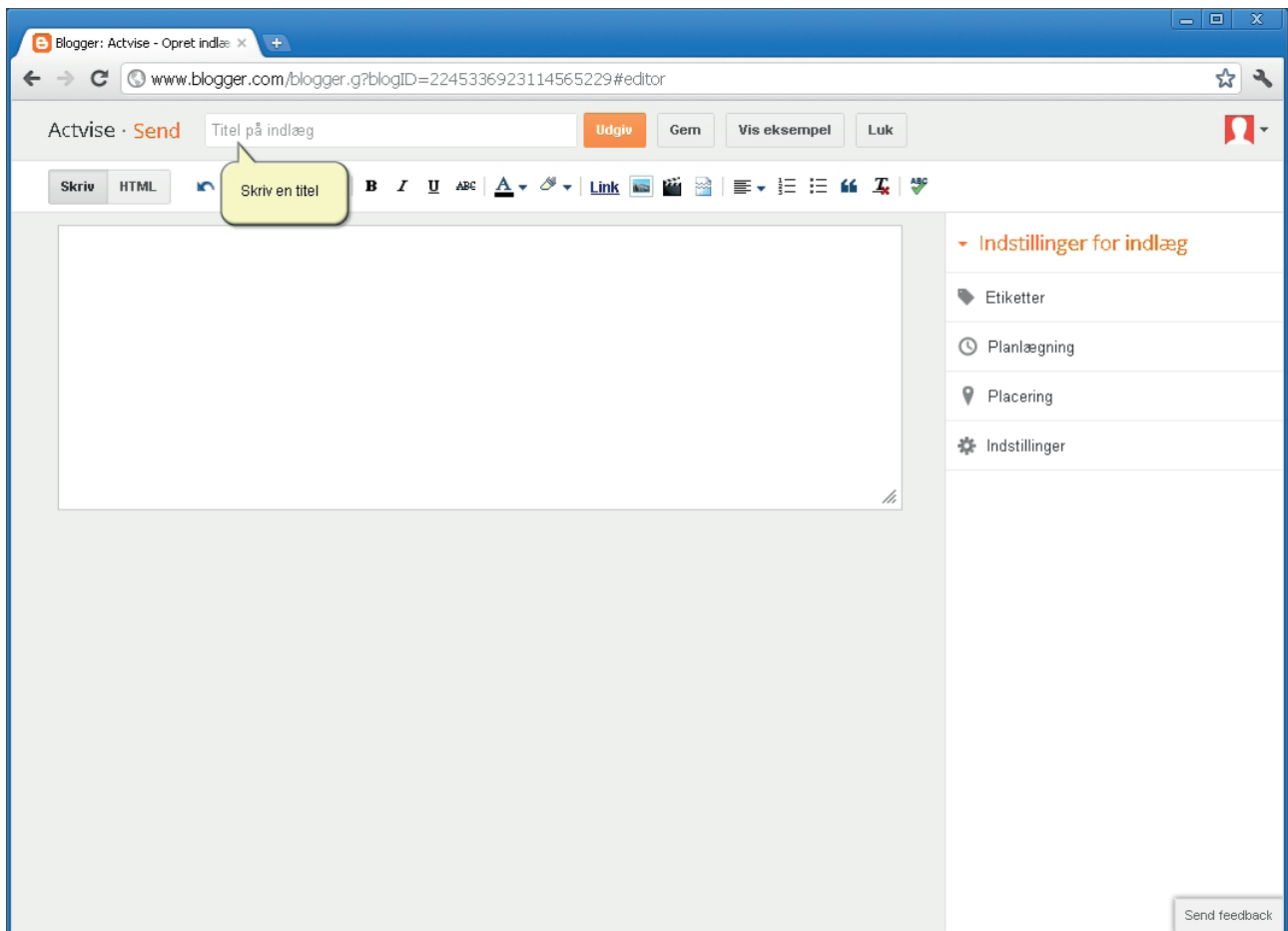
Send feedback

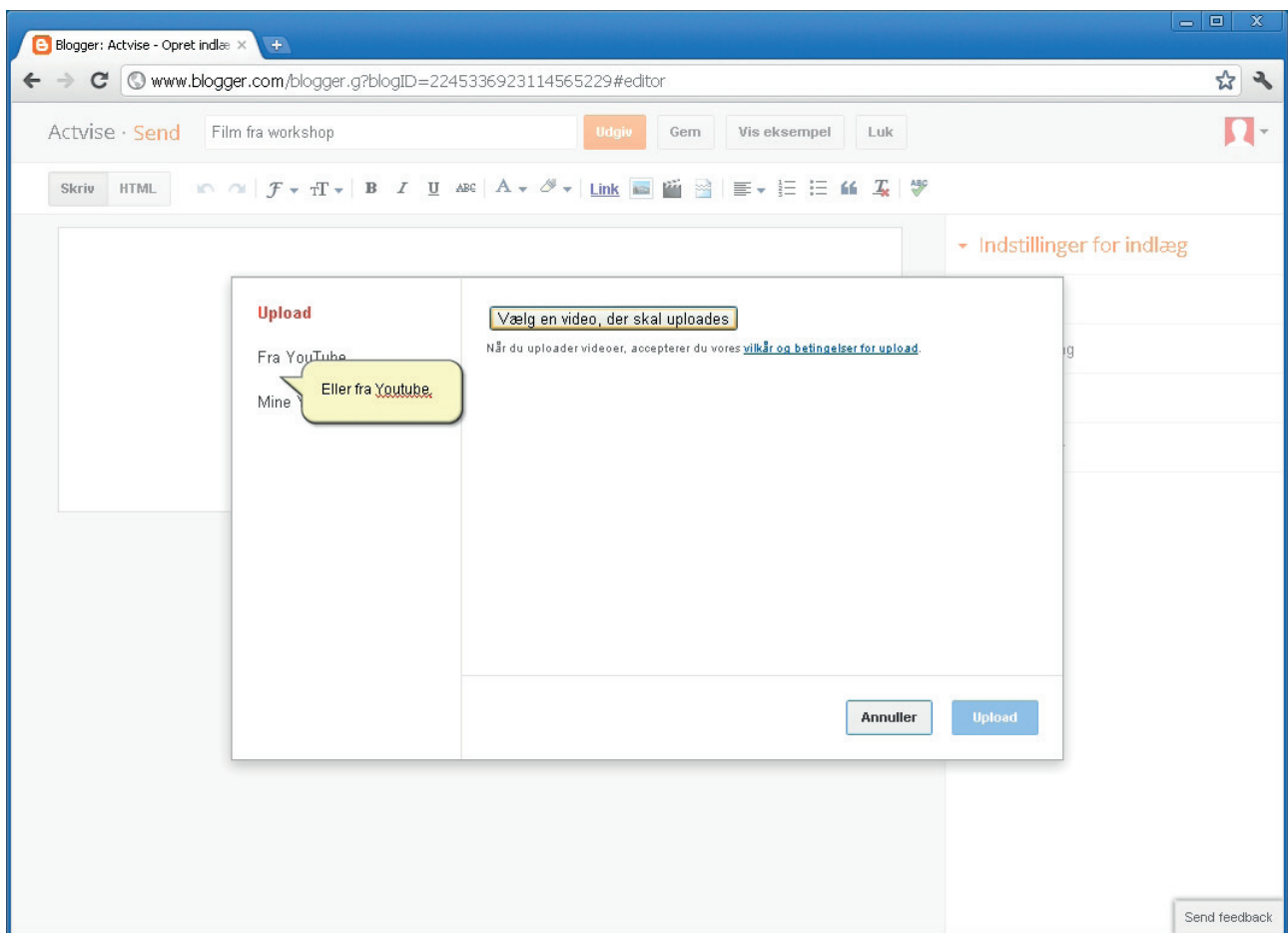
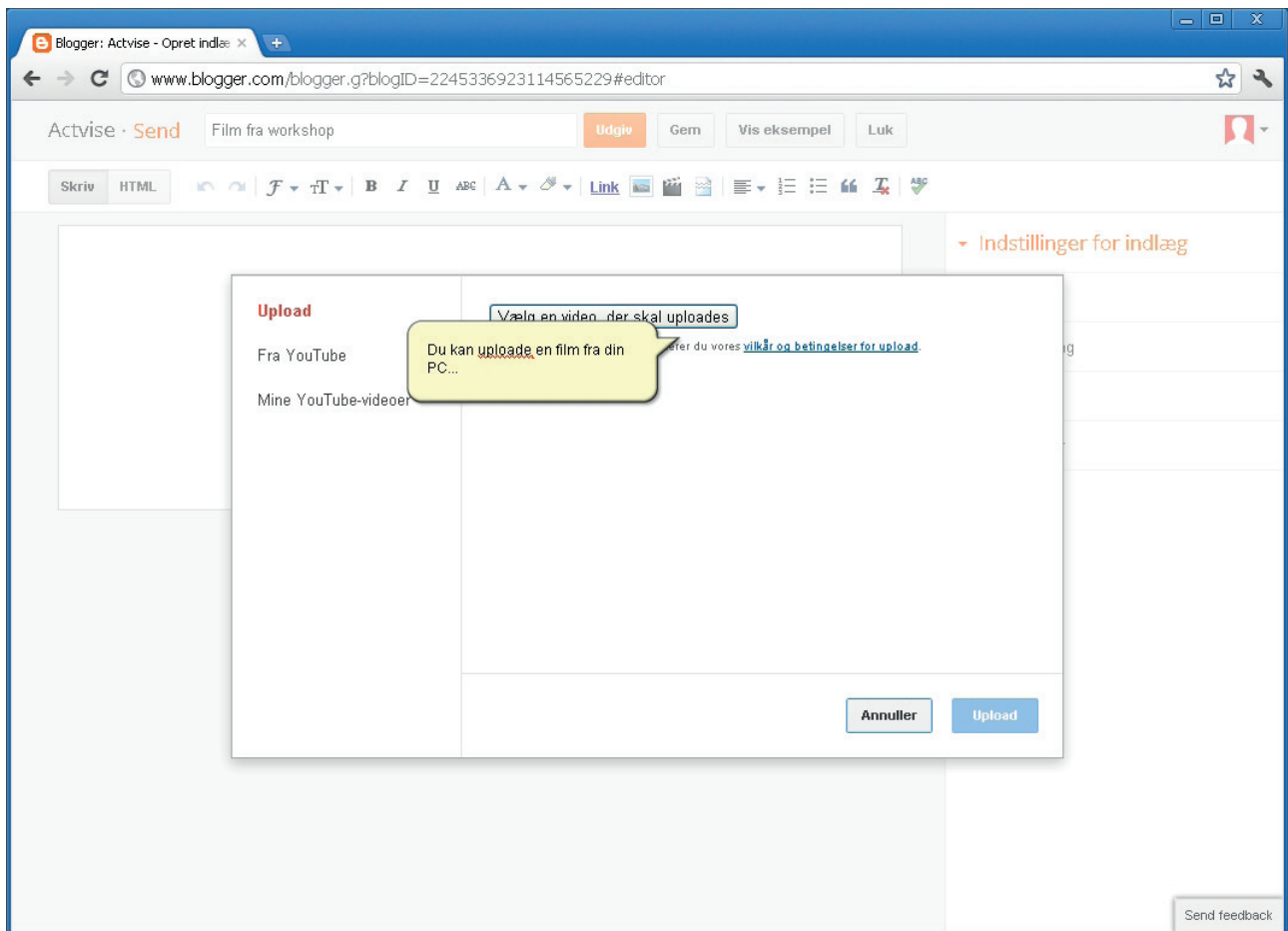

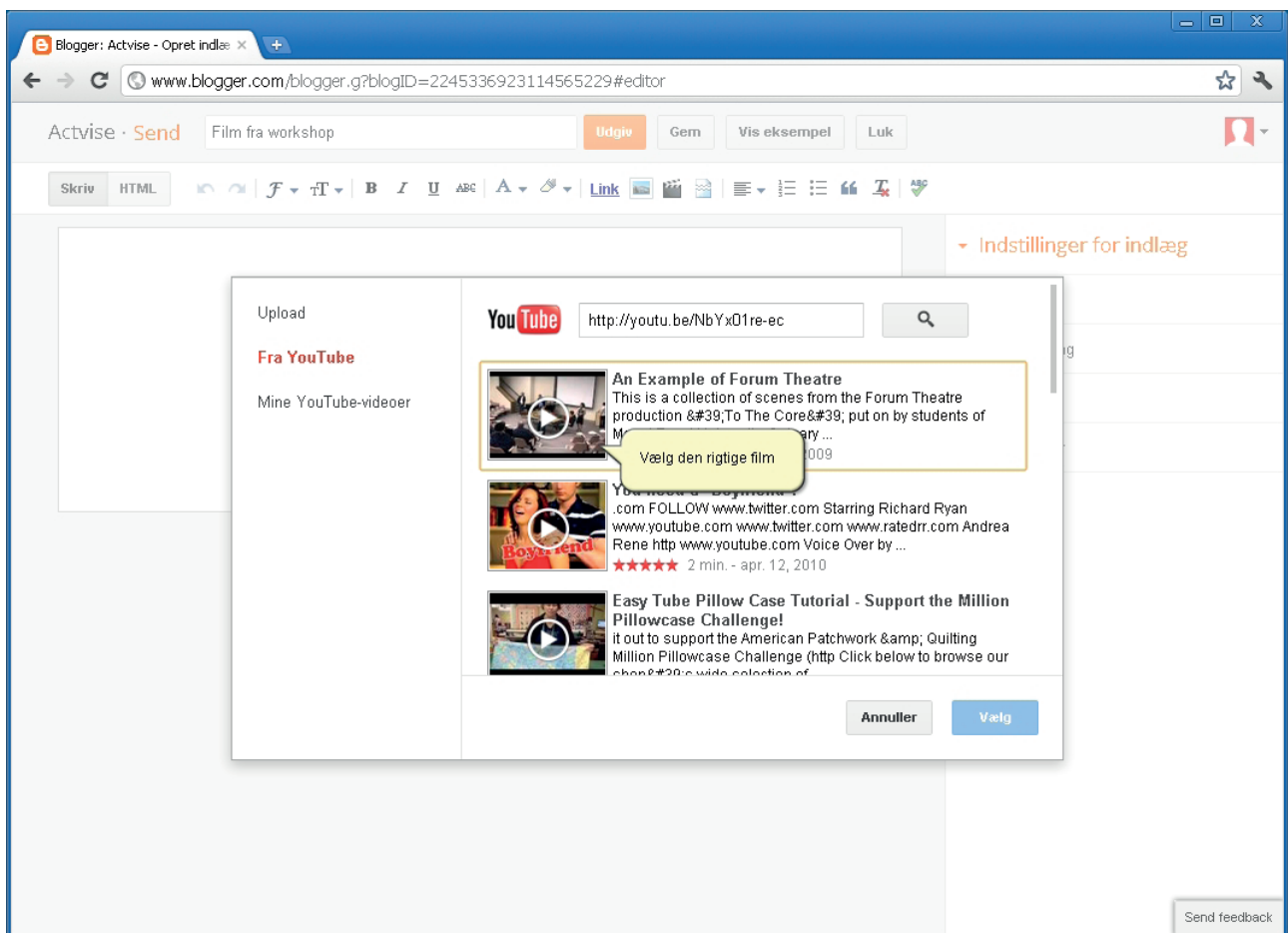
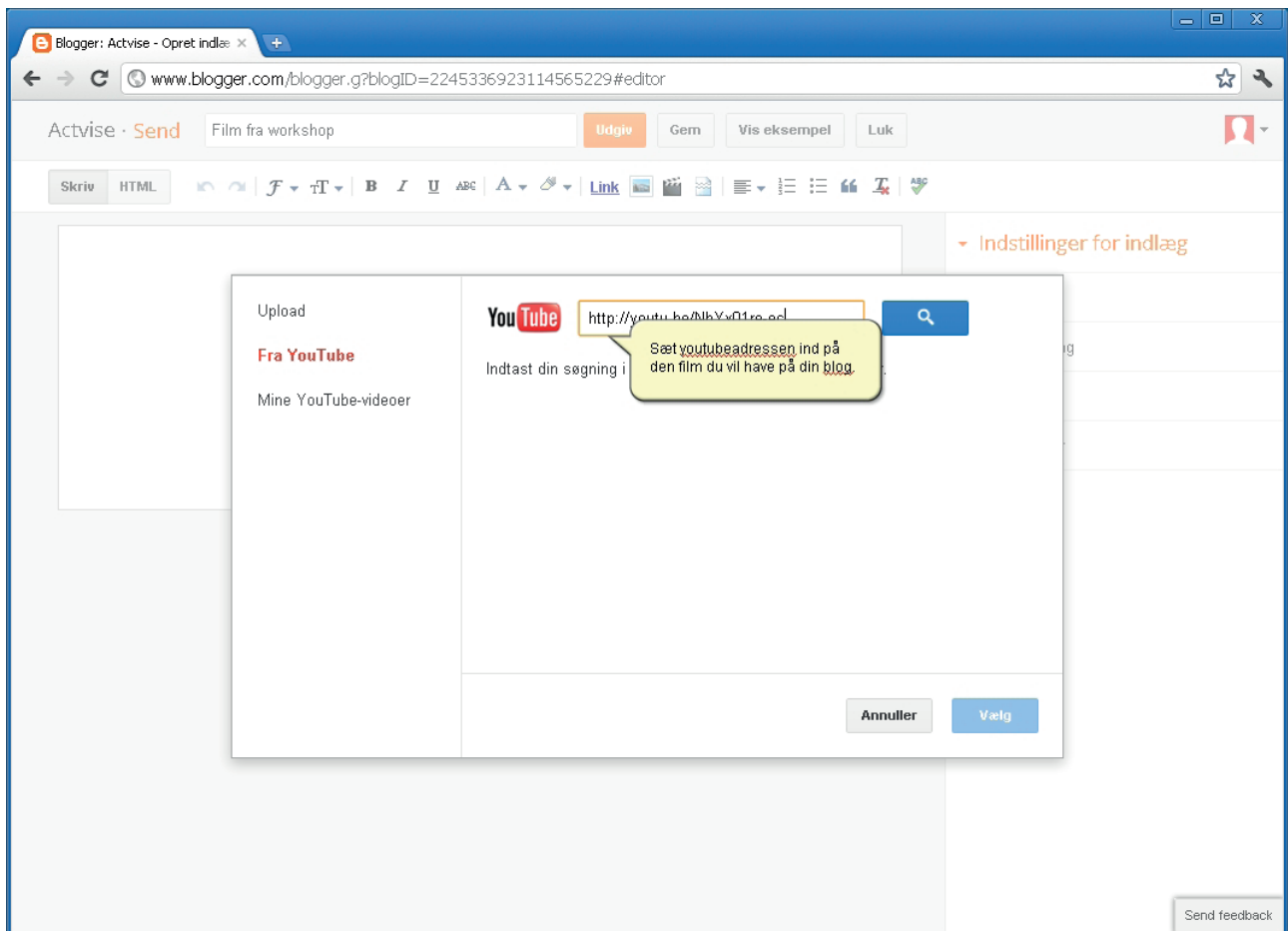

Blogger: Actvise - Opret indlæg

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#editor

Actvise · Send Film fra workshop **Udgiv** Gem Vis eksempel Luk

Skriv HTML

Hvis du vil se indlægget inden du udgiver det klik på Vis eksempel.

Indstillinger for indlæg

- Etiketter
- Planlægning
- Placering
- Indstillinger

Send feedback

Blogger: Actvise - Opret indlæg

www.blogger.com/blogger.g?blogID=2245336923114565229#editor

Actvise · Send Film fra workshop **Udgiv** Gem Vis eksempel Luk

Skriv HTML

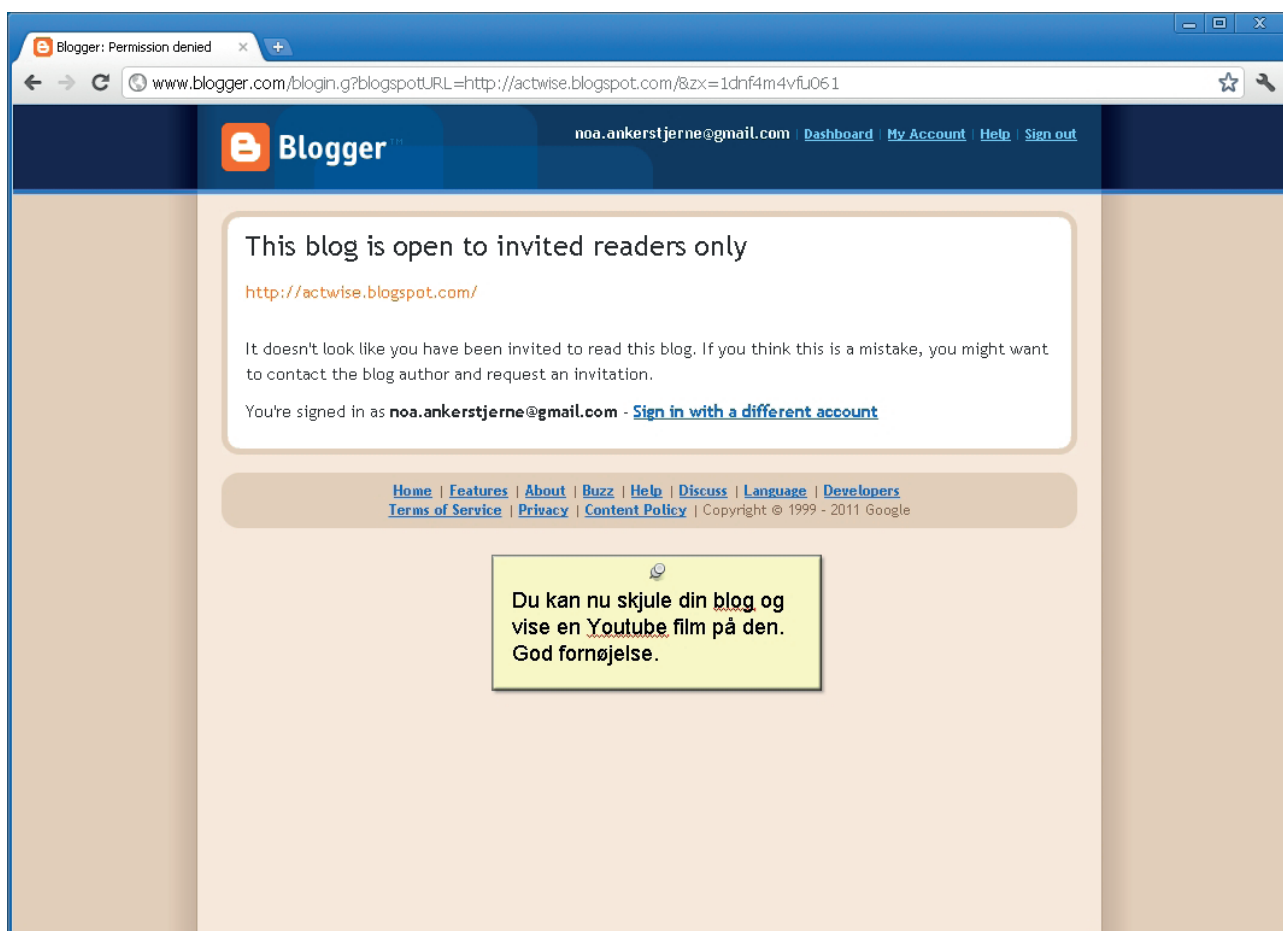
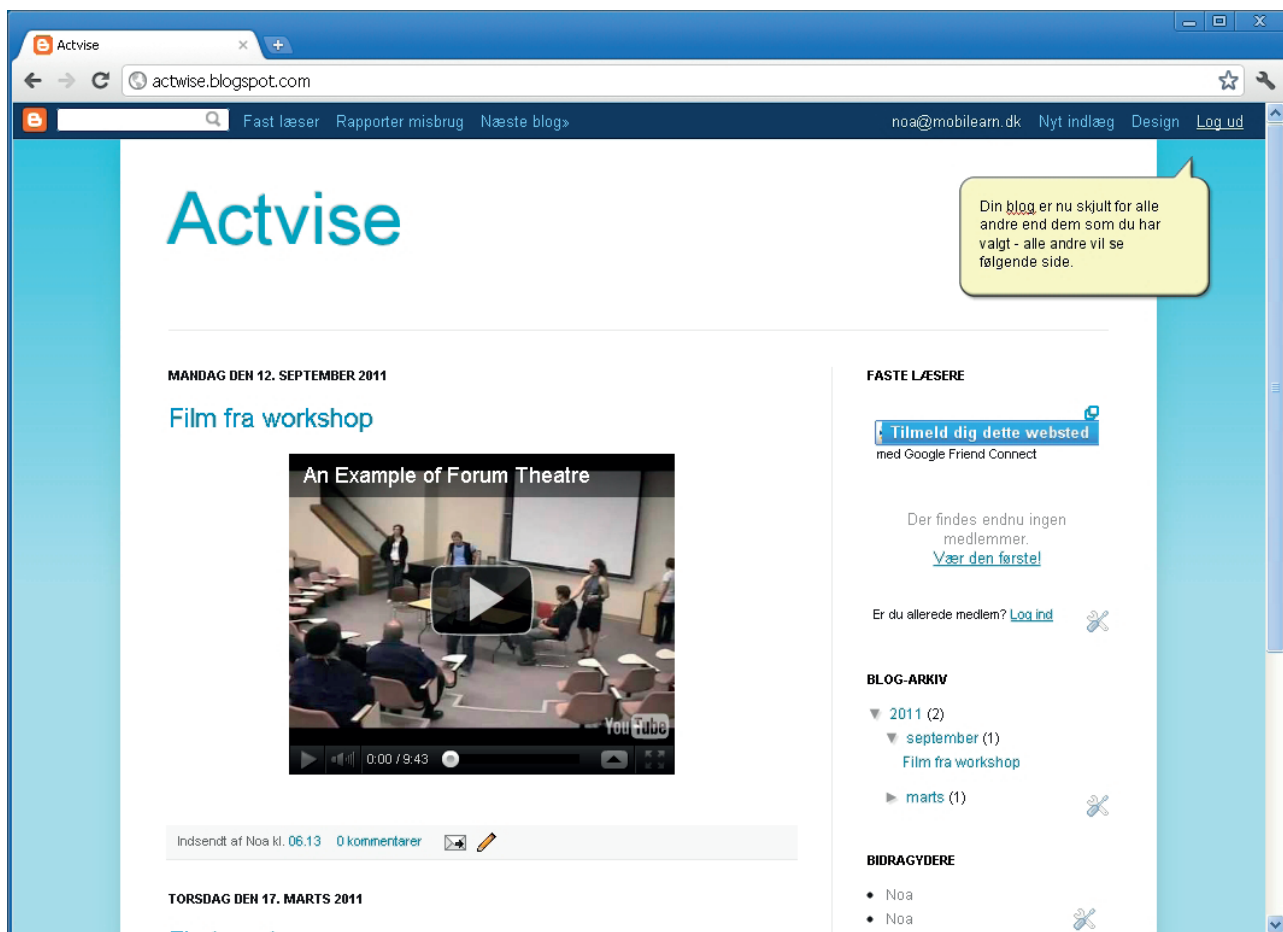
Når du er tilfreds klik på Udgiv.

Indstillinger for indlæg

- Etiketter
- Planlægning
- Placering
- Indstillinger

Send feedback

Appendix IV: Manual til YouTube på mobilen

Send et billede

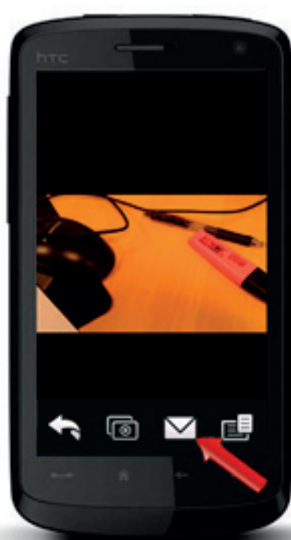
1. Find kameraet i mobilens menu

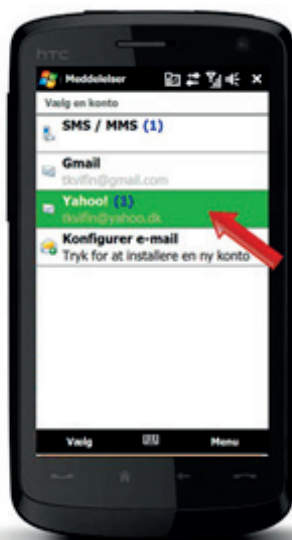
2. Vælg: Album

3. Vælg det billede, du ønsker at sende

4. Tryk på e-mail-ikonet på din mobil

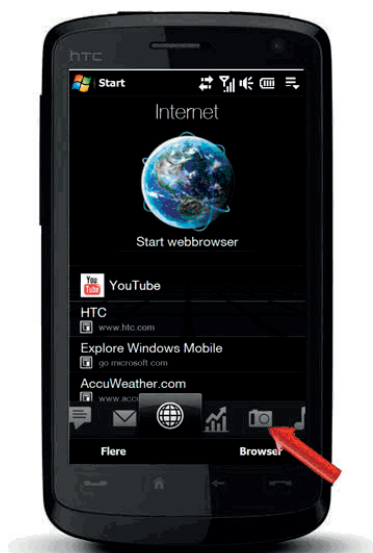

5. Vælg at skrive en ny e-mail (På nogle mobiler vil billedet nu blive vedhæftet – på andre skal du gøre det i omvendt rækkefølge og starte med at oprette en e-mail og derefter vedhæfte billedet)

6. Vælg, hvem du ønsker at sende til, skriv emnet for mailen og tryk: Send.

Optag en video

1. Find kameraet i mobilens menu

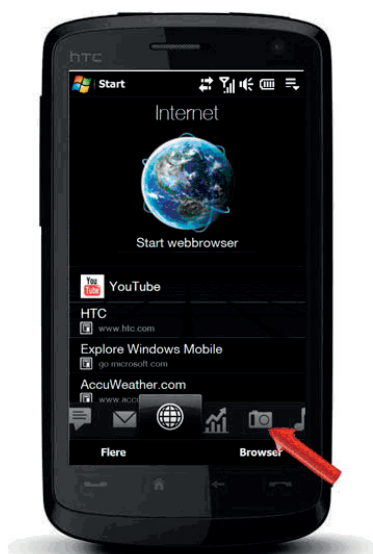

2. Vælg videokamera

3. Tryk på knappen for at starte optagelse

Send flere filer i en mail

1. Gå ind i e-mailprogrammet og vælg menu

2. Vælg: Indsæt

3. Vælg: Billede, Talebesked eller Filer

Send en video

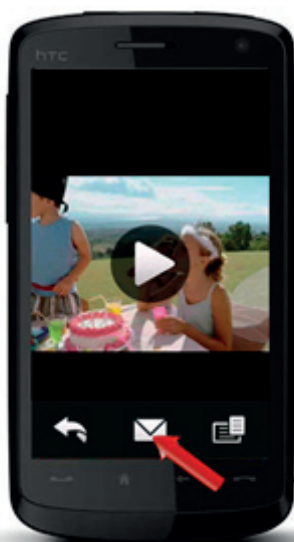
1. Find kameraet i mobilens menu

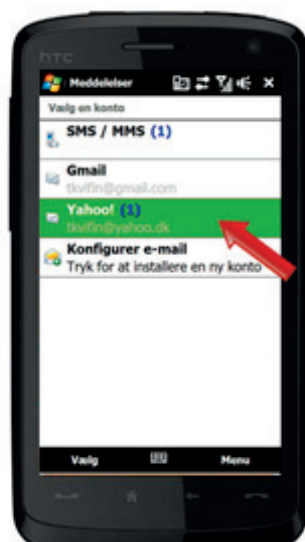
2. Vælg: Album

3. Vælg den video du ønsker at sende

4. Tryk på e-mailikonet på din mobil

5. Vælg at skrive en ny e-mail (på nogle mobiler vil videoen nu blive vedhæftet – på andre skal du gøre det i omvendt rækkefølge og starte med at oprette en e-mail og derefter vedhæfte videoen)

6. Vælg hvem du ønsker at sende til, skriv emnet for mailen og tryk: Send

Måden at bruge kamera og mobiltelefon på kan variere alt efter hvilken mobiltelefon, du har. Hvis der er noget, du er i tvivl om, kan du med fordel kigge i manualen til din mobiltelefon

[illegible]